KULTURTIDSSKRIFT OM OG MED TEGNESERIER NR 2/95 (36) KR 45,-

TEGN

Teikneserien i Norge

Ein norsk historikk til teikneserieutstillinga på Maihaugen 29. april - 15. oktober 1995

TEGN

TEGN nr. 36 (2/95).
9. årgang

TEGN utgis av TEGN A/L,
Westye Egebergsgt. 8C

Redaksjonen:
Tor Sandberg (Ans. red.)
Tor Arne Hegna (Red. sekr.)
Erik Falk (Red. Kraftig Kost)
Per J. Olsen (Øko. ans.)
Avsluttet 23. april

Medarbeidere i dette nummeret:
Olav Norheim, Kjell Steen, Kurt Østergaard, Jon Gisle,

Neste nummer:
Frist for innlevering av stoff: 30. 06
Utgivelse i uke 34

Layout:
Telemark Tegneserieverksted:
Tor Arne Hegna

Trykk:
Bø Trykk A/S, Bø i T. (35 95 14 00)

Post til TEGN:
TEGN A/L, Westye Egebergsgt. 8C,
0172 Oslo.

Telefon & fax:
22 36 07 70. (24 timer i døgnet!)

TEGN setter pris på å høre fra sine lesere, og mottar gjerne brev om ditt og datt. Det er mulig å bli TEGN-skribent, ta kontakt for ditt bidrag.

Annonsering:
Kontakt over telefon eller skriv til TEGNs kontoradresse (se over). TEGN er behjelpelig med utforming av annonse om ønskelig.

Abonnement på TEGN:
For kr 160,- mottar du fire nummer (ett år), som betales til TEGN A/L, Westye Egebergsgt. 8C, 0172 Oslo. Postgiro: 0814. 43 72108

Forside: Håkon Aasnes

TEGN utkommer kvartalsvis og utgis med støtte fra Norsk Kulturråd.
Opplag: 2000
ISSN 0801-6879.

INNHOLD

TEGNeseriekatalogen

Norsk Tegneseriehistorie av Olav Norheim 10

En enkel, men utførlig innføring i den norske serietradisjonen, slik den blir presentert i åpningsutstillingen av Norsk tegneseriesamling på Lillehammer.

INTERVJUER OG REPORTASJER

Dave McKean av Tor Sandberg 34

Vi har møtt en av de fremste profilene innen engelsk seriekunst de senere år.

ARTIKLER, OMTALER OG ANALYSER

Norges første seriehefte av Kjell Steen 38

Damms Billed-serier kom under krigen og var det første forsøket på et norsk tegneseriehefte.

FASTE SPALTER

LEDER 3

TEGN I TIDEN 4

ANMELDELSER 42

Teikneserien i Norge

Den hvite papirtåke

Jeg kan selvfølgelig takke Dem for dette! De skal vel feire triumfen nå?
Tvert imot... jeg bebreider meg selv at jeg ikke var smart nok til å avverge tragedien!

Jeg aner fred. Jeg aner ingen fare. Jeg smiler svakt til Rip Kirby. Rip Kirby sier: Din sentimentale, gamle tosk. Ikke til meg, selsagt, men til tjeneren sin - Severin. Jeg blar om - og den forferdelige hvite papirtåken legger seg klam over meg.

Jeg ser ordene. Jeg ser noen svarte dresser. Jeg ser noen svarte pistoler og revolvere. Men resten... Langsomt vender jeg sidene. Hurtig stiger desperasjonen. Svart og hvitt blir stadig mer ensartet hvit. På side 64 stanser alt opp: Jeg vet ikke lenger. Jeg bare tror.

Jeg tror at jeg befinner meg i en flykabin. Jeg tror at den ene kvinnelige hovedpersonen snakker med en mannlig bifigur. Og så klarer jeg ikke mer. Jeg legger bladet ned. Og lar det bli liggende.

Hadde det bare vært farger! Men, nei. Kodenavn XIII av W. Vance og J. van Hamme er en svart-hvitt opplevelse i Agent X9 - Semics tradisjonsrike kvalitetsblad for krim. Jeg må gjenta den siste setningen på nytt - litt annerledes: Semics tradisjonsrike «kvalitetsblad» for krim.

For det holder ikke å tilby leserne en kvalitetsserie for i samme åndedrag å drepe den ved en overføring til sort-hvit som fullstendig kveler både serien og all leselyst. Hadde det enda vært snakk om bare første episode! Men, nei - album etter album har blitt presentert på samme, tåkefylte, frustrerende måte. Leser ikke Semic sine egne utgivelser?

Og Bladkompaniet er jaggu ikke noe bedre når de i Magnum stripper Watchmen (som de selv omtaler som «viktigste serie som er laget de siste årene») for alle farger og så skryter av hvor lekkert det blir. Javisst - tenk så fin regnbuen er i svart-hvitt.

Eller van Goghs Stjernenatt eller Dalis Leda Atomica eller det norske flagget, for den saks skyld.

Og hva skal vi egentlig med farge-fjernsyn, alle sammen?

Det er nesten så jeg blir litt glad i det fargesprakende Fantomet, jeg.

Men så besinner jeg meg, går bort til en av bokhyllene og henter fram den norske 1987-versjonen av Vektere. På Semic. I farger.

Tor Sandberg

Hva er dette?

TEGN?

«TEGN» står det på denne trykksaken, og de av leserne som har skaffet seg den på Maihaugen, lurer sikkert på hvorfor. «TEGN» kan bety mange ting. Det kan for eksempel være en imperativ: Tegn selv! Eller det kan bety at katalogen er et tegn. I tiden. Eller noe sånt. Eller kanskje headingen henspiller på at tegneserier består av tegn. Obelix er et grafisk tegn, hevdet en teoretiker i tegneseriemiljøet en gang, og det er det faktisk noe i, selv om Obelix selv ville ha stilt seg uforstående til en slik påstand.

Men bakgrunnen er altså at dette heftet er to ting på en gang: Det er både en katalog for tegneseriesamlingen på Maihaugen og et nummer av tegneserietidsskriftet TEGN. De som er vant til å lese TEGN, kan slutte å lese nå. Men de som ikke har sett TEGN før, kan få vite at bladet første gang kom ut i 1986 med en redaksjon på fire entusiaster med bakgrunn i forskjellige fanziner og undergrunnsblader. Denne kvartetten fant ut at tegneserier antagelig var den eneste kulturytring i Norge som ikke haddde et skikkelig tidsskrift. Dermed bestemte man seg for å lage akkurat det: et tidsskrift som behandlet tegneserier som seriøs kultur på samme måte som litteraturtidsskrifter behandler skjønnlitteratur.

Vi gikk på med krum hals, oppnådde momsfritak som «tidsskrift av overveiende litterært innhold», tidsskriftstøtte fra Norsk kulturråd og atskillig goodwill i bransjen. Nesten alle var sikre på at bladet ikke ville klare seg ut over første årgang, og at vi etter det ville ha to alternativer: innstille driften eller selge oss til et etablert forlag. Men de dystre spådommene ble gjort til skamme. Vi er gått inn i vår tiende årgang og er fremdeles eid av andelslaget TEGN, et frittstående forlag som har utgivelsen av TEGN som sin eneste aktivitet. TEGN inneholder nyheter, anmeldelser, intervjuer, artikler, analyser, kuriosa etcetera etcetera. For et par år siden ble seriebladet Kraftig Kost tatt opp i TEGN, som dermed har fått en fyldig seksjon med serier i hvert nummer. Bladet har klart seg fordi alle stiller opp på idealistisk basis, uten å motta honorar, og fordi vi har en trofast og voksende leserkrets.

I det siste har vi fått et søsterforlag, TEGN ALBUM, som har som formål å utgi norske kvalitetsalbum. Første utgivelse, «De knyttede never» av Steffen Kverneland, ble en stor suksess, og nye album er under planlegging.

Har du lyst til å lese mer om tegneserier? Da er et abonnement på TEGN det rette for deg!

Jon Gisle

New York-nytt?

Vel møtt til en ny utgave av TIT-nytt. Også denne gang med nytt fra fjern og svært nær. Har du en notis å bidra med, så send inn. Det gjelder også deg Morten «Fantazine» Sætren. TEGN forlanger å få høre fra New York-turen din og mulige møter med verdensberømte serietegnere.

Nielsen på billigsalg

Ti kroner. Det var den latterlig lave prisen Akers Mic forlangte for portretter av de tre medlemmene i Jokke og Valentinerne - utført av Jokkes bror - selveste Christopher Nielsen - tidligere i år. Airbrush-arbeidet på de samme portrettene er forøvrig utført av Espen Schei - eksserietegner som for tida satser på øyne og trekanter i kombinasjon med hverandre - for eksempel på t-skjorter.

Aldrende serievenn?

Ellers noterer TEGN seg at vi alle begynner å dra på årene - som for eksempel den siste moiraner Finn Bjørklid som vel hjemme fra Oslos triveligste seriebutikk (Tronsmo, selvfølgelig) med serialbum under arma, oppdaget at han jo ikke bare hadde lest albumet før, men at han også hadde det i en av sine egne hyller. Akk, ja.

Serievenn vender tilbake

Apropos gamle serievenner, Ole Olsen, kjent for en rekke egne utgivelser og også en norsk oversettelse av Freak Brothers, er på nytt observert bak disken i Tronsmos seriekjeller. Der jobbet han også for mange år siden - før han gikk solo, startet og konket serieforretninger, gjorde tjekker av seg og inntok TV2.

Åh, juleglede

TEGN mottok en rekke julekort også jula 1994. Vi sender med dette en sterkt forsinket hilsen til de mange som husket den hardtarbeidende, ikke-betalte redaksjonen. Spesielt takker vi for et nydelig, håndtegnet julekort fra InkaLill med pepperkakebakende dr Frankenstein-katt. Videre går våre hilsener til Grendel Distribusjon, selv om ingen i TEGN aner hvem det er, Reuben Eliassen, Bladkompaniet, Semic og Oslo Tegneserieforum - som til og med sendte med uutfylte reserve-julekort!

TEGN gratulerer

P-Productions, som blant annet har gitt ut flere mildt sagt elendige fanzine-tegneserier, fyller ti år i år. TEGN gratulerer alle de 12-15 administrerende direktørene i selskapet. P-Productiones er nemlig tilhengere av såkalt flat bedriftsstruktur. Og flatere struktur enn kun å ha administrerende direktører i alle stillinger, kommer du vel ikke.

TEGN gremmes

Hvem er Sigbjørn Stubersvik og Thomas Schulze? Ja, ifølge en og samme artikkel i Arbeiderbladet er førstnevnte norsk oversetter av Tommy og Tigern, mens den andre er Knøttenes opphavsmann. TEGN gremmes. Navnene er selvfølgelig Sigbjørn Stabursvik og Charles M. Schulz. Som en av TEGNs lesere påpekte - det var da enda godt Arbeiderbladet ikke påsto Klaus Schultze (tysk syntheziser-fantom) var opphavsmannen til Peanuts. Men hvem er så Thomas Schulze? Ifølge TEGNs noe alderende leksikon er det nærmeste der en Thomas Schulz - norsk elektroingeniør. Ko-ko!

På dødslista?

«Flintstones! Meet the Flintstones! They´re the modern stone age family». Denne strofen fra tittelmelodien om Familien Flint ble for drøy kost for den amerikanske media-giganten Turner Broadcasting Systems (TBS) da forfatteren Salman Rushdie brukte linjen i sin siste novellesamling «East West». Den av Ayatollah Khomeini-dødsdømte Rushdie reagerte med følgende utsagn da TBS, som eier rettighetene til sangen, krevde strofen fjernet fra Rushdies bok: —Tror de at noen vil skyte Fred Flintstone fordi jeg siterte disse linjene?

Bille-nytt

Gary Larson, som TEGN i forrige nummer kunne fortelle har forlatt «The Far Side» til fordel for sin gitar, har nå to insekter oppkalt etter seg. Det første var en lus som fikk navnet «Strigiphilus garylarsoni», det andre en bille med navnet «Garylarsonus». Larson har ellers nær kontakt med mange av de dyrene han har beskrevet i sine kostelige tegninger. Ifølge NTBs Arne Svingen samler Larson på firfisler, slanger og små, slimete krypdyr. For ikke mange år siden hadde han en 70 kilos boaslange, en tarantella edderkopp og 20 mindre slanger i huset.

Fem i vente

Ifølge Aftenposten vil InkaLills serie om Ridderne av Dor komme i sju bind. Deretter vil TEGN-venninnen starte en mer omfattende(!) serie — Jeg tror barndommens Fabelskog blir gjennomgangstema i mitt neste albumprosjekt. Det skal bli en stor serie, mindre kommersiell i streken enn Ridderne av Dor, forteller InkaLill. TEGN gleder seg stort og forutser nye Sproing-priser.

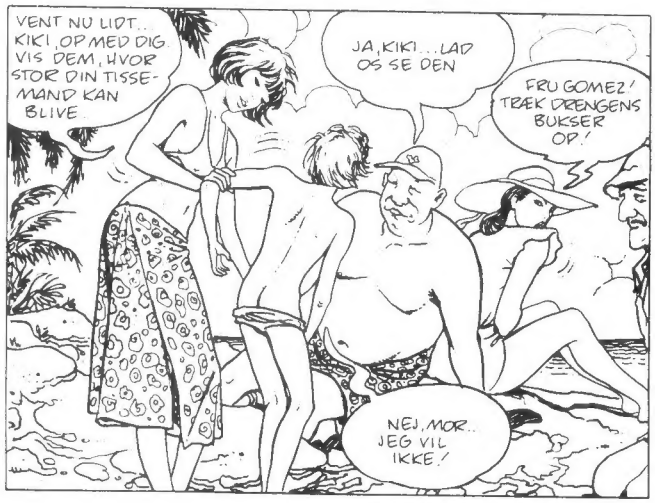
VENT NU LIDT.. KIKI, OP MED DIG VIS DEM, HVOR STOR DIN TISSE-MAND KAN BLIVE
JA, KIKI... LAD OS SE DEN
FRU GOMEZ! TRÆK DRENGENS BUKSER OP!
NEJ, MOR.. JEG VIL IKKE!

Potensielle morsbininger fra Manara

Morsbindinger

Hvorfor gikk tegneseriemarkedet i dass etter glansårene på 70- og 80-tallet. Tormod Løkling på Bladkompaniet lanserer følgende teori overfor Aftenposten: —Det har sammenheng med at skoledannende franske og belgiske album-tegnere glemte sin rolle som underholdnings-faktorer. I stedet brukte de mediet til å behandle private morsbindinger og komplekser. Genren(!) gikk seg bort og kjøpermassen skrumpet inn, sier Løkling.

Sugar & Spice

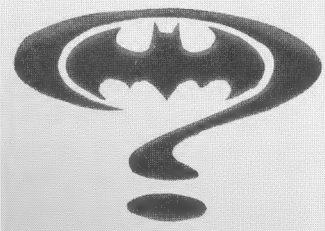

Sex vil også bli en vesentlig del av den tredje Batman-filmen (vi husker vel alle Michelle Pfeiffer som Kattekvinne i film nummer to). Debi Mazar fra Lov og rett i LA og Drew Barrymore (fra ET og Playboy!) spiller nemlig de to netting-strømpeskurkene Sugar & Spice. Jim Carrey fra The Mask er Riddler. Tommy Lee Jones er Harvey Two Face Dent. Nicole (gjeeesp) Kidman spiller Bruce Val Kilmer Waynes kjæreste. Chris O´Donnell (hvem?) er Robin.

Kommersielle Fiske?

-Jeg har aldri gått bevisst inn for det smale og intellektuelle, og vil ikke være redd for å bli folkekjær. Spørsmålet er bare hva som kan fenge publikum. Sitat Lars Fiske til Aftenposten. Så hva kan vi nå vente oss fra tegneren som gjorde svenske av seg, men som nå er hjemme i Norge igjen. Tips: Sjekk kommende numre av Fidus.

Arne Anka til scenen

25. august går sceneteppet opp for Arne Anka som teaterstykke, ifølge Arbeiderbladet. Stedet er Stockholm Stadsteater. —Stykket er en satire, hvor ulike striper fra tegneserien er lagt inn i en større historie. Skjønt, historie og historie, for det meste står de på bar og drikker og snakker og diskuterer, forteller Charlie Christiensen. Robert Gustavsson spiller Arne Anka. Rollen som Krille Krokodille er fortsatt ubesatt, skriver Arbeiderbladet. Det TEGN lurer mer på er hvem som skal spille alle de mildt sagt storbrystede damene Arne Anka er kjent for å sikle langt etter.

TEGNs julibord?

-Neste år blir det vel julebord i mars, kommenterte seniorredaktør Jon Gisle da TEGN hadde sitt sedvanlige postjulebord et godt stykke ut i februar — og også denne gang var åstedet en gresk restaurant i Oslo sentrum. TEGNs redaktør Tor Sandberg sørget som vertsskap å ankomme stedet først. Deretter ramlet omtalte Gisle inn, Per Jordan Olsen, Morten Sætren fra Fantazine, Steffen Kommende Kultur-minister Kverneland, Jason Sætherøy med et meget spennende album på trappene, Jan P. Krogh (som under-holdt med besnærende historier om sin fortid som toller) med dame, forfatteren og tegneserievennen Tore Bareksten og Kraftige og Kostelige Erik Falk, selvfølgelig. I tillegg gjorde en del greske kelnere sitt ytterste for å sørge for stor aktivitet rundt bordet. Og før du rakk å si ozo hadde Jon Gisle IKKE fått camparien sin.

TEGN var for øvrig noe uheldig med valg av kveld — noe som forklarer fraværet av en del sentrale, norske kulturpersonligheter. Både Bladkompaniet og Hjemmet hadde nemlig tilsvarende arrangementer samtidig. Så for sikkerhets skyld blir det kanskje ikke mars, men april eller mai neste år. Hvis det da ikke ender med julibord?

SE MER

BLI TRONSMOKUNDE

Hos oss får både hjerte og fantasi luft under vingene.

Som Norges første tegneseriebutikk og med over 10 års erfaring, vet vi at tronsmo Bokhandel er stedet for deg.

Vi fører et bredt utvalg tegneserier fra Danmark, Frankrike, Japan, New Zealand, Norge, Sverige og USA. Vil du vite mer om tegneserier og tegning, eller trenger poser, oppbevaringsbokser, backingboards eller Tintin på arabisk - ja, så har vi det også.

Store og små - slipp fanasien fri og besøk, ring eller skriv oss.

TRONSMO

BØKER OG TEGNESERIER KR. AUGUSTSGT. 19 TLF 22 20 25 09
P.O. BOX 6754 ST.OLAVS PL, N-0130 OSLO FAX 22 11 33 74

- det naturlige valget

Svart jubileum

I sin iver etter å melke et hvert mer eller mindre søkt jubileum for hva det er verdt og mer til noterer TEGN seg at Hjemmet-Serieforlaget slo de fleste tidligere rekorder da de i februar feiret Svarte Petters 60 og 70 års dag samtidig. På store reklameplakater ble 70 års dagen kunngjort, mens i spesialheftet som fulgte med Donad Duck & Co var det 60 års dagen som var det store. TEGN slutter seg til 50 og 80 års jubilantene.

De utvalgte 800

TEGN var ellers blant dem som ringte inn (etter å ha sett helsides annonse i VG), for å få en Svarte Petter-pin (og fikk det), i anledning jubileet. Fordi Svarte-Petter fylte 800 år var det bare de 800 første som fikk en slik pin.

Donald-grafiker

Alf Næsheim har etter ni år som tegner i Aftenposten takket for seg. I den anledning tar Aftenposten opp grafikerens fortid som donaldist. 27. november 1968 sto hans serie «Automat-mysteriet» på trykk i Donad Duck & Co med manus av daværende redaktør Gervin i Hjemmet.

Norske Disney-skip

Petter Yran og Bjørn Storbraaten A/S skal prosjektere to Disney-cruiseskip til rundt to milliarder kroner — hver. Passasjerene skal få være med på en skikkelig Disney-reise fra de kommer ombord til de forlater skipet. Derfor har Yran og Storbraaten vært i Disney-hovedkvarteret i Orlando i Florida for å få Disney-følelsen under huden, forteller Aftenposten.

Mikke Trafikklærer

Nå skal Mikke Mus lære norske barn trafikksikkerhet. Dette skjer ved hjelp av flere bøker skrevet av nordiske trafikkeksperter, tilrettelagt for norske forhold av NAF. Fortellinger, spørsmål, spill, leker, Mikke, Minni, Pluto og Langbein er ingediensene.

Krogh-sitatet

TEGNs faste innslag «Krogh-sitatet», som ble innstiftet med TEGN nummer 3-94, utgår ikke denne gang!

Vi siterer:

—Jeg er ikke sær eller spesiell. Sitat slutt.

Sitatet er hentet fraTEGNs tradisjonelle postjulebord. Mer om det annet steds.

Rettelse

Jon Gisles forsøk på å skape orden av kaos i Bilals Nikopol-trilogi i forrige nummer ble dessverre rammet av et uventet angrep fra kaoskreftene. Midt i handlings-referatet står nemlig følgende avsnitt:

«Fra dette er det et unntak: Horus dreper uten skrupler. I fortsettelsen av denne artikkelen skal vi ta gudene i nærmere øyesyn.»

Dette hører selvfølgelig ikke hjemme der, men helt i slutten av artikkelen.

Derimot er det*ikke* feil når det står at artikkel nr. 2 kommer i nr. 3/95, altså i neste nummer av TEGN.

Nettkjenninger

Årets hype er selvfølgelig Internett, det globale nettverk som alle snakker om og ingen vet hva kan brukes til, bortsett fra å skaffe seg kjæreste, fortelle om seg selv og sine hobbier og slikt.

Trodde du kanskje. For noe kan det faktisk brukes til. Treffe andre seriefreaks for eksempel. Da er stedet Comics n'stuff og adressen:

HTTP://
WWW.PHLAB.MISSOURI.EDU/
HOMES/C617145_WWW/
COMIX.HTML.

Her finner du det meste som er tilgjengelig via datamaskiner som er koblet opp via Internett om nettopp serier. Her finnr du lavpanna serier, serier gjort direkte for nett, eller serier som er «scanna» inn slik vi gjør her i TEGN, sladder, nyheter, fakta, fanstoff - men: Det tar v e l d i g lang tid å hente opp sidene, og du bør ikke regne med å få kontakt med alle sammen. I tillegg er den beste tiden for nettsurfing midt i arbeids- og skoletida, for da er det minst aktivitet ute i verden, så det stopper opp av seg selv.

No Comprendo var først ute (så vidt vi vet) i det norske seriemiljøet. Av solidaritet henviser vi til siste nummer av Fidus (kjøp det!) om adressen. Folkekravet blir vel at TEGN kommer på nettet. Derom vet vi intet...

Vold & Kverneland?

Da Jan Erik «Jeg vil holde en tale for loffen» Vold leste Steffen Kafka Kvernelands «Amputerte Klassikere», ble han til de grader begeistret at han tok kontakt med guden fra Haugesund for kanskje å få i stand et samarbeid. TEGN venter i sitrende spenning.

Vold-dikt

Når vi endelig fikk sjansen til å nevne Jan Erik Vold, iler vi til med et «barndomsdikt» skrevet av underTEGNede, som ikke må oppfattes som noe annet enn en hyllest: Hvem fanden er Jan Vold? Hvem pokker er Erik Vold? Men Jan Erik Vold - det er gutten sin det!

Åndselite-treff

Apropos kobling av forfattere/diktere og serietegnere. Ryktet har nådd TEGN om at det ved pinsetider vil bli avholdt et lukket seminar hvor representanter for disse ulike grener av åndseliten skal møtes i den hensikt å skape stor kunst sammen. Kulturrådet har ikke bare en finger, men hele hånden med i spillet.

Utsatt seminar

Siste - siste: Manusutviklingsseminaret (omtalt over) er utsatt til 1. september, forteller Tove Bakke i Kulturrådet. Årsaken er travle tegnere og forfattere. I stedet for å ha en samling med de nestbeste, utsettes derfor hele spetakkelet til hele elitedivisjonen har anledning til å forlate tastatur og tegnepenn for en stakket helg. Mye tyder på at Bing og Bringsværd holder innledningsforedraget.

Serie-forslag

Apropos det forrige apropos - TEGN foreslår umiddelbart koblingen Tor Åge Bringsværd og Steffen Superstar Kverneland til et samarbeid om en dramatisering av Bringsværds fabelaktige roman Pinocchio-papirene.

Geni på TV

Favoritthaugesunderen vår svinger seg videre på sin lianeferd mot stjernene - senest gjennom et kortportrett på NRK. «Den svarte streken» var den betimelige tittelen på den ikke noe for tidlige presentasjonen av Guds stedfortreder på jorden - Steffen Kverneland Selvfølgelig. Og vi som trodde at Jon Skien bare kunne kommentere sport, for det var nemlig denne fjernsynsveteranen som loset oss gjennom både «De knyttede never» og annet klassiker-stoff. Mer, NRK!

Nærums skjorter

Også Knut Nærum fikk noen sekunders innpass i presentasjonen av Kvernegud. En av TEGNs observante lesere noterte seg da at Nærum hadde to skjorter på seg! En ny trend? Kjennetegnet på Fidus-redaktører? Eller er det bare uallminnelig kaldt i No Comprendos redaksjonslokaler? Ærede Nærum bes svare skriftlig med tilhørende eksklusive originaltegning.

Ekte 78-er

Mer Nærum. Overfor Klassekampen innrømmer Nærum at han er en ekte 78-er. Dette forklarer Fidus-redaktøren blant annet med at han kjøpte Bob Marley-plater fordi det var musikk fra den tredje verden. Men det at Marley sang om hasj likte han ikke. I 1991 ble Nærum for øvrig valgt inn i kommunstyret i Kristiansand for RV. —Jeg ble valgt inn antagelig fordi folk trodde de skulle få flere vitser fra talerstolen. Det fikk de ikke. Jeg kan ingen vitser, avslører Nærum.

Med egne glass

For ikke å gi helt slipp på selvsamme Steffen-hyllest fra et par notiser siden. I samme program kunne vi også observere Siri Dokken, Waldemar Hepstein, Tor Lier, Tommy Sydsæther og flere til i lystig lag. Og de færreste av dem delte samme vin- og ølglass! Jovisst går det framover med Norges beste sønner og døtre - serietegnerne - også økonomisk.

Sen(e)skade?

Stakkars Ola A. Hegdal. I to måneder fikk han ikke gjøre det han elsker over alt i verden: Tegne. Og det på grunn av en senebetennelse etter overanstrengelse i håndleddet. Hvordan den overanstrengelsen oppstod kan det vel ikke være noen tvil om (og skulle du være i tvil les ord nummer 18 om igjen). Da TEGNs aldri hvilende utegående reporter støtte på Hegdal, var det imidlertid like før favorittrønderen igjen kunne ta fatt på sitt livs misjon.

Under lupen

Mer Hegdal. I februar debuterte trøndertegneren som krimforfatter (nåja, nesten da) i og med at han er en av artikkelforfatterene i boka «Under lupen» - som altså er en nærgående studie av kriminallitteraturen. Hegdal er for øvrig i likhet med TEGNs redaktør enig i at «Sort messe» av John Dickson Carr er en knakende god kriminalroman.

På vernissage

Enda mer Hegdal. For hvem andre enn vår favoritt-trønder var til stede under vernissagen til en annen trønder-kunster (Asle Nyborg) i midten av januar. Som den belevne verdensmann Hegdal er, vandret han med fullkommen kontroll mellom både kunstnere, kunstneres venner og folk som bare ville benytte anledningen til å få gratis vin og øl (javisst - tidenes første vernissage med øl-servering). Arrangementet fant sted på Cafe Nordraak i Oslo.

Blindmelding

For å lese Hamsun trenger du briller til 2.300 kroner. For å lese Tommy og Tigern klarer det seg med briller til 495 kroner, ifølge en annonse fra Interoptik i Aftenposten. Teksten til «Tommy og Tigern-brillene» sier også sitt: Noen mennesker trenger briller kun i spesielle situasjoner... Hva er det egentlig Interoptik mener med dette? Fra nå av nøyer jeg meg med solbriller når jeg skal lese annonsene deres.

Sandmannen?

The Sandman skal bli norsk serieblad på Bladkompaniet, etter hva TEGN har hørt fra vanligvis pålitelige kilder. Hva blir navnet? Sandmannen? Og samtidig forsvinner Magnum? I sannhet, 1995 TEGNer til å bli et merkelig serieår. (Etter beandlingen som Death får i Magnum for tiden forstår vi hvorfor Magnum forsvinner..., red.sek.)

Tegneserienes død?

Nok en gang har Aftenposten trykket tegneserienes begravelses-annonse i form av flere artikler i april. TEGN begynner virkelig å bli lei av at Aftenposten sender disse artikklene i reprise gang etter gang, spesielt etter som aktiviteten på tegneseriefronten i flere land — ikke minst Danmark, er større enn noensinne. At Semic ikke fikser å gi ut tegneserier er vel ingen grunn til nødslakt av hele kunstarten?

Helte-død?

Og mens vi er inne på Aftenpostens begredelige artikkel. I en oversikt påpekes det hvilke helter som har avgått ved døden her til lands. Eksemplene omfatter Largo Winch - som Semic tok livet av på tross av et brukbart salg av første og eneste album, og Sølvpilen som tilhører en helt annen tidsalder når det gjelder tegneserier i Norge. TEGN gjør som Charlie Brown: Gremmes.

Nordisk Bild & Bubbla

I juni (etter planene) kommer Bild & Bubbla (det svenske motstykket til TEGN) med et sterkt utvidet nordisk nummer. Her skal blant annet Steffen Superstar Kverneland, Inka-lill og Jason bli presentert med intervju og serier. Jan Solheim, Julie Bille og Rune Kidde representerer Danmark. Jussi Tuomola, Sami Toivonen og Kata Koskivaara bidrar fra Finland.

Nordisk fellesmarked

Fra serie- og fotballvenn Håkon Strand har TEGN fått følgende forslag som herved viderebringes i håp om tilbakemeldinger. Hvis ikke kan det hende TEGN gjør noe med saken selv: Vi siterer: TEGN, Bild & Bubbla og Seriejournalen bør samarbeide om en kvartalsvis oversiktsartikkel skrevet av henholdsvis den norske, den svenske og den danske redaktøren (eventuelt formannen for hvert lands serietegnerforbund) hvor siste tids norske, svenske og danske originalutgivelser omtales og gis faktaopplysninger. Disse utveksles redaksjonene i mellom og publiseres fortløpende. Hvis det et kvartal er litt stille kan plassen (en side) brukes til generell omtale av situasjonen, støtteordninger, prosjekter på gang og så videre. Målet med dette er selvsagt å åpne opp for gjensidig kontakt og informasjonsutveksling, som er en forutsetning for framtidig samarbeide og interesse for de andre landenes serier. Skriver Håkon Strand. Hva mener TEGNs lesere om ideen?

Slikk hunden

I forbindelse med henvendelsen fra Belgia (se sak annet sted på dise sidene) noterte vi oss en fjollete hund side om side med kongen himself på konvolutten. Noe å tenke på for det norske postverket også. Forslag: Først ut i serien: Jonas Fjeld.

Viktige stikkord

To viktige - ja, rent ut sagt essensielle stikkord for 1995: T-skjorte og vervekonkurranse. Bruk kupongene andre steder i dette bladet.

TEGNEFILMER I TIDEN

Kattevideo

25. januar ble Walt Disneys tegnefilm «Aristokattene» lansert på det skandinaviske videomarkedet. Forventningene er massive etter over 300.000 solgte eksemplarer bare i Norge av «Aladdin» og «Snøhvit og de syv dvergene» til sammen i løpet av 1994. «Aristokattene» er Disneys 5. mest sette film gjennom tidene og hadde premiere i 1970 etter en produksjonstid på fire år.

Guri katta

Mer «Aristokattene». Guri Schanke er den norske stemmen bak Duchesse. Roy Bjørnstad og Karl Sundby tolker rollene som vakthundene Napoleon og Lafayette. Helge «Professor Drøvel» Reiss er butleren Edgar.

Den maskerte and

Mer Disney-nytt på video. Samtidig med lanseringen av kattefilmen ble «Darkwing Duck - helt på jordet» også lagt ut for salg. Og da har vi vel sagt nok om den filmen.

Løve-TV-serie

Suksessfilmen «Løvenes konge» blir TV-serie. Sentrale i serien blir villsvinet Pumbaas og apen Timon. Premiere i september, ifølge VG.

250 Disney-avhoppere

Warner Bros. har tatt opp kampen mot Disney-konsernet om tegnefilm-millardene. Brødrene har nå opprettet en helt ny animasjons-avdeling med over 250 tegnere som er hentet fra Disney. Første synlige bevis på satsingen er «Tommelise» som kom på kjøpevideo i mars. Filmen er basert på H. C. Andersens eventyr og er laget av Don Bluth Animation Studio i samarbeide med Warner Bros., ifølge en pressemelding. Bluth er tidligere kjent for blant annet «Nihms hemmelighet», «En amerikansk historie», «Lillefot og vennene hans» og «Rock A Doodle».

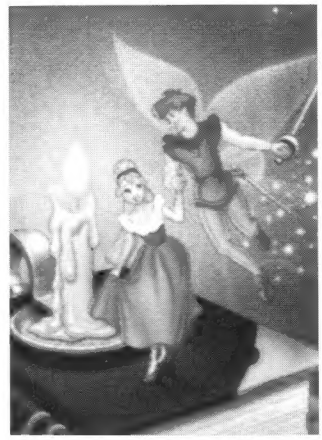

Tommelise - nå på kjøpevideo

En gang - video

24. mai lanseres historiens første norske helaftens tegnefilm, som Warner Home Video omtaler «Det var en gang» som, på video. Filmen er basert på eventyr samlet av Asbjørnsen og Moe. Regien er ved Ketil Jakobsen.

TEGNefilm i 103 år

I år er det hele 103 år siden verdens første TEGNefilm. Begivenheten fant sted i Theatre Optique i Paris og (fransk)mannen bak var Emile Reynaud. Fram til århundreskiftet viste han tegnefilm for rundt en halv million mennesker.

Jazzvennen Hepstein

Waldemar Hepstein er på nytt observert med jazzete djevelskjegg. Observasjonen skjedde i den minst besøkte avdelingen til Akers Mic i Oslo - der man selger CD-plater uten et eneste elektrisk instrument. Hepstein så frisk og rask ut - la oss håpe det betyr at framdriften for årets viktigste album - «Delfin-kvinnens kyss», forløper som planlagt.

Redd aktøren!

Waldemar Hepstein har igjen havnet i redaktørstolen - ikke i Fidus, men i Pyton. TEGN er, for å si det svært mildt, meget spente på utfallet av denne overgangen, både for Fidus« og Pytons del. Ryktene vil ha det til (når dette skrives) at Peter Bagge er på vei inn i Pyton med sine serier som vel ikke er så milevidt fra det de norske bidragsyterne så langt har bidratt med.

Cover på avveier

Og når vi nå er inne på Hepstein, vil den som har «Selvportrett med sigarett i helvete», omslagsillustrasjonen til TEGN for flere nummer tilbake, straks sende den til vinkelvepseren!

HJELP!

Er det noen av våre lesere som kan tenke seg å være med på å lage Norges beste magasin om TEGNeserier? (At det er det eneste må da være urelevant!)

Vi trenger folk i de fleste ledd i prosessen: Anmeldere, artikkelforfattere, fotografer, illustratører, desktopere...

Send oss et brev (stillet til vårt assisterende redaksjonsmedlem Muck Duck) med eksempel på arbeid, der du forteller om deg selv og om hvorfor du gjerne vil jobbe med TEGN (eller noe sånt...).

Vi kan ikke love honorar, men masse erfaring, trivelige medarbeidere og gratis løpende abonnement.

Bill. merk. Det er bedre med ti ender enn en god...

HJELP EN BELGER:

Bernard Van Brussel i Belgia trenger TEGN-lesernes hjelp. I et hyggelig brev til TEGN går det nemlig fram at den godeste Bernhard svært gjerne vil ha tak i norske utgaver av tegneserier og bøker med Bob Morane av den belgiske skribenten Henri Vernes. Bernard betaler gladelig eller bytter med belgiske utgaver av hva det måtte være (nesten da). Så vidt Bernard kjenner til er det snakk om følgende utgivelser:

På Semic:

Steinkjempene (1979)
Nødlanding i Serado (1979)

AS Nor-Data: (Super-Tempo)

Livsfarlig oppdrag (1982) + mange flere (red.sek.)

Mittet & Co (bøker):

Djevledalen (1954)
Den sunkne galei (1955)
På sporet etter Fawcett (1955)
Ildkloen (1956)
Panikk i luften (1956)
Sjørøver-skatten (1956)
Sultanen av Jaeawak (1956)
Oase K svarer ikke (1956)
Ørkenmakerne (1956)
Brontosaurus-dalen (1957)
Stålhaiene (1957)
Mayafolkets hemmelighet (1957)

Alle disse utgivelse hører til serien Bob Moran Bøkene.

Bernard forteller videre at han også er interessert i avisartikler om Bob Moran(e), Henri Vernes, Dino Attanasio eller William Vance. Hjelpsomme feer kan skrive til Bernard på følgende adresse:

Bernard van Brussel,
Rue de l 'Atomium 6,
1435 Corbais, Belgium.

Vi vant!

Hva vant vi? Momssaken, selvfølgelig! Og hvem er «vi»? «Vi» er hele den norske tegneseriebransjen, i dette tilfellet med god støtte av kulturmyndigheter og juridisk ekspertise. TEGN kan nå presentere den fulle og hele sannhet om hvordan Finansdepartementet ga opp forsøket på å momsbelegge tegneserier:

Som mange av TEGNs lesere vil være kjent med, har den rådende oppfatning i den norske tegneseriebransjen vært at tegneserier i bokform (herunder album) er fritatt for moms, akkurat som andre bøker. I Finansdepartementet og blant ligningsmyndighetene har oppfatningen vært en annen. Man har ment at tegneserier har gått inn under en unntaksbestemmelse som sier at samlinger av billedtrykk med liten eller ingen tekst likevel er momsbelagt.

Saken ble satt på spissen ved årsskiftet 1993–94, da spesialforretningen Avalon ble etterlignet for et større beløp som fylkesskattekontoret mente skulle ha vært betalt i moms. Butikkens innehaver, Geir Aaslid, søkte juridisk assistanse og fikk også støtte fra Venstres stortingsgruppe (som består av én mann og derfor ikke fulgte opp gamle tradisjoner med å være splittet i viktige saker). Samtidig fikk pressen tak i saken, og dermed kom den Norsk kulturråd for øre. Der var bekymringen stor, for nettopp fra 1. januar 1994 ble Kulturrådets støtteordning for norske tegneserier utvidet fra en prøveordning til en permanent ordning, samtidig som budsjettet ble økt til en halv million og det ble åpnet for støtte til kortserier og ikke bare album. Kulturrådets leder, jusprofessor Jon Bing, avfattet et notat der han påpekte det juridisk og kulturpolitisk uholdbare i å momsbelegge serier i bok- og albumform. Dette ble - som Kulturrådets offisielle standpunkt - oversendt Finansdepartementet. Brevet var underveis også innom Kultur*departementet*, som i et eget brev ga uttrykk for samme mening: Ikke moms på tegneserier! Leder for Kulturrådets tegneserieutvalg, Jon Gisle, ble intervjuet i Arbeiderbladet og sa rett ut at avgiftsmyndighetene etter hans vurdering gjorde noe de ikke hadde lov til.

Sommeren kom. Finansdepartementet virket urokkelige, og pessimismen i bransjen var stor. I politisk sammenheng veier finans vanligvis tyngre enn kultur. Jon Gisle forfattet et presiserende brev fra Kulturrådet til Finansdepartementet, tilsynelatende uten virkning. Pressen mistet interessen, og Finansdepartementet foretok seg ikke noe. Ikke før Geir Aaslid tidlig i høst gikk til Sivilombudsmannen og klaget over sen saksbehandling. Da ble Avalon-saken satt opp på dagsordenen til Det rådgivende utvalg for trykt skrift, som er et utvalg under Finansdepartementet som uttaler seg nettopp i saker hvor det er tvil om en trykksak er avgiftspliktig eller ikke.

Ikke nok med det. Man drev bokstavelig talt lobbyvirksomhet idet den nye lederen for dette utvalget, stortingsrepresentant Laila Kaland, ønsket mer informasjon. Dermed troppet de opp i stortingsrestauranten, Geir Rønning og Jon Gisle fra Kulturrådet og den allestedsnærværende Aaslid. På dette tidspunktet var de impliserte glad for at pressen ikke lenger beskjeftiget seg med saken.

Da Det rådgivende utvalg for trykt skrift noen uker senere behandlet Avalon-saken, fikk Aaslid medhold. Sent i høst kunne Jon Gisle legge av seg noe av pokerfjeset og meddele TEGNs redaktør at det gikk rykter om at Finansdepartementet nå aksepterte at tegneserieutgivelser er momsfrie. Dette er senere blitt bekreftet skriftlig av departementet. Finansdepartementet og Skattedirektoratet hevder at dette er en ny praksis, mens forlagsbransjen og de jurister som har beskjeftiget seg med saken vil mene at det er en bekreftelse av gammel praksis og i overensstemmelse med gjeldende forskrifter. I alle fall ser det nå ut til at de som utgir tegneserier, rolig kan gå ut fra at de er fritatt for moms, enten fordi de betraktes som bøker, eller fordi de går inn under den såkalte tidsskriftforskriften.

Mock Duck

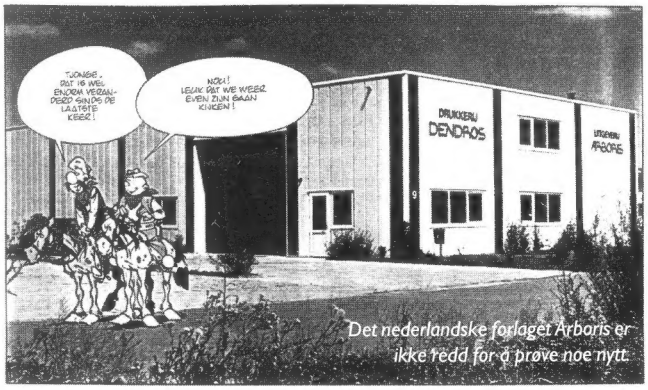

Det nederlandske forlaget Arboris er ikke redd for å prøve noe nytt.

STORT LITE FORLAG

Kampen om det stadig svinnende tegneseriemarkedet er hard. Det nederlandske forlaget Arboris forsøker seg nå på det norske markedet, gjennom danskspråklige tegneserier.

- Arboris er et lite men utadrettet og kreativt tenkende forlag, som ikke er redd for å forsøke noe nytt, forteller Carsten Søndergaard fra Danmark. Søndergaard er forlagets konsulent for det skandinaviske markedet, men legger til at han ikke er med på å velge ut hvilke album som skal gis ut. Alt dette styres fra Nederland.

- Sjansen for at man velger ut en salgsmessig flopp er naturligvis til stede, når alt formidles av folk som er lite eller slett ikke kjent med markedet de vil selge deres varer til. På den annen side skjer det jo også for de hjemlige forlag som burde kjenne markedet sitt. Opplegget til Arboris gjør at de kan tillate seg flere slike fiaskoer, prøve og feile seg inn på markedet, i høyere grad enn forlag ellers.

Det spesielle med Arboris, mener Søndergaard, er at det er et lite forlag med et stort marked. Man forsøker å dekke halve Vest-Europa gjennom å oversette til fransk, tysk, dansk og naturligvis det hjemlige nederlandsk.

- Vi tror på et konsept som sier at det er mulig å gi ut i flere land på en gang. I alle fall på det område vi opererer på, nemlig tegneserier, forklarer en av de nederlandske redaktørene, Hans van den Boom. Langt på vei kan det være den eneste måten å få publisert en bok eller et album.

Trykke-kostnadene for en dansk utgivelse, eller en tysk utgivelse, ville hver for seg bli for store og gjøre det økonomisk urentabel. Men ved å samkjøre trykkingen av de forskjellige språk, til og med i vårt eget trykkeri, blir det en annen sak.

Konsulenter som Søndergaard formidler kontakt til oversettere i de enkelte land, men ellers gjøres det meste i Nederland. Det er også herfra presseskriv, lanseringsplakater og lignende blir sendt ut. De ferdigtrykte album blir sendt til distributører i de respektive land og alt i alt er veien fra serieskaper til leser ikke lenger eller dyrere enn for album utgitt i for eksempel Danmark.

- Man kan undre seg over at ingen har fått den ideen tidligere, funderer Carsten Søndergaard, for det sier seg selv at det er penger å spare på en slik sentralisering. Det danske programmet som Arboris har satt sammen, retter seg mot unge og voksne som liker gode tegninger og velfortalte historier innen temaer som historie, spenning, fantasy og science fiction. Det stiles mot et utgivelsesprogram på 20 titler pr. år.

Programmet man starter opp med er preget av mellom-europeiske navn som Dany, Benoit Peeters, Francois Schuiten, Christian Godard, Vicente Segrelles og Paul Gillon, for å nevne noen av de mest kjente. Sør-Amerika er representert ved Carlos Trillo og Mandrafina, og fra England Judge Dredd-navn som John Burns og Pat Mills.

Selv om Arboris nå er representert i fire land, er virksom-heten stadig liten med et samlet antall medarbeidere i forlag og trykkeri på rundt ti personer. Man har tatt kontakt med flere tegneserieforhandlere rundt i Norge, og regner her med å ha et potensielt marked i og med at norske serieinteresserte i forveien er vant med å lese både dansk og svensk for å få dekket leseinteressen for tegneserier. Prismessig har man lagt seg på rundt sytti kroner for et vanlig stort fargealbum, hvilket for tiden er normal albumpris i Danmark.

Kurt Østergaard

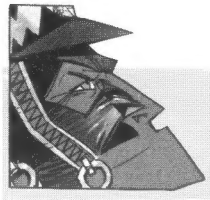

SLUTT

Det var alt for denne gang. Til neste gang anbefales alle serier om Marshall Law. Over the top indeed.

● TWO YEARS AFTER ENTERING THE NEW, EXITING AND PROSPEROUS WORLD OF VIDEO GAMES, FUNCOM PRODUCTIONS HAS BECOME ONE OF THE LARGEST AND BEST DEVELOPER COMPANIES IN THE WORLD. WITH ABOUT 150 EMPLOYEES DIVIDED IN OUR OSLO AND DUBLIN OFFICES, FUNCOM MAKE GAMES FOR THE BEST PUBLISHING COMPANIES IN THE BUSINESS.

f u n F c o m FUNCOM

IS CURRENTLY LOOKING FOR

GRAPHIC ARTISTS

THE ARTISTS MUST BE HIGHLY SKILLED IN COMPOSITION, USE OF COLOURS, SHAPE, ANATOMY, PIXELATION TECHNIQUES, ETC. GOOD SKILLS IN HANDDRAWING AND ANIMATION ARE PREFERRED AS WELL AS DPAINT, PHOTOSHOP AND/OR AUTODESK ANIMATOR EXPERIENCE.

2D/3D ANIMATORS

THE ANIMATORS MUST HAVE GOOD SKILLS IN HANDDRAWEN CEL ANIMATON, 2D COMPUTER ANIMATION AND/OR 3D COMPUTER ANIMATION. GOOD KNOWLEDGE OF CHARACTER DESIGN AND SPECIAL EFFECTS ALSO NEEDED. ANIMATION EXPERIENCE AND/OR EDUCATION ADVANTAGEOUS.

3D MODELLERS

THE 3D MODELLERS MUST KNOW HOW TO MAKE EFFICIENT MODELS, MUST MASTER THE USE OF TEXTURES AND LIGHT, AND HAVE A GOOD SENSE OF COMPOSITION AND MOVEMENT. EXPERIENCE IN ANIMATION IS PREFERRED AS WELL AS 3D-STUDIO AND/OR ALIAS EXPERIENCE.

GAME DESIGNERS

THE GAME DESIGNERS JOB IS TO DEVELOP GOOD, ORIGINAL IDEAS INTO THE BEST, WORKABLE GAME CONCEPS. THEY MUST BE FLUENT IN WRITTEN ENGLISH, BE GOOD WRITERS, HAVE A DEDICATION TO- AND A DEEP ROOTED UNDERSTANDING OF GAMES.

Send your application and samples of your work to:
Funcom Productions A/S, Langkaia 1, N-0150 OSLO, Norway

På leit etter

Teikneserien i Norge

No skal vi ut og leite etter den norske teikneserien. Det er ikkje like lett støtt å sjå kvar han har gjort av seg. Men han fanst og finst. Det er berre å sjå seg rundt.

Norsk og norsk, fru Vom. Denne gongen vil vi vera heilnorske. Vel er Donald Duck og Fantomet etter kvart svært så norske både i produksjon og redaksjon og framferd, viss det er det om å gjera. Men vi kallar dei ikkje norske for det. Dei er heller typiske døme på multinasjonale serieheltar. Heller ikkje kjende serie-heltar som Knoll og Tott og Asterix og Obelix og Tommy og Tigern og smurfane og turtlane reknar vi for norske, for dei er skapte i andre land, og selde til norske forlag eller byrå. Ikkje ein gong Hårek er norsk, men amerikanar så god som nokon.

Det einaste dei norske serie-heltane våre har felles er at dei er laga i Norge av norske serie-skaparar. Kjende norske serie-storleikar er herrar som Jens von Bustenskjold, Nils og Blåmann, Vangsgutane, Professoren. Dette er heltar som var overlag populære i si samtid, og som no gler mange med å koma i opptrykk årevis etter dei har gått inn. Eit par andre, som Smørbukk i Norsk Barneblad og Stomperud i Norsk Ukeblad, blir stadig nylaga, både i blada og i julehefta.

Mange av dagens norske teikneseriar lever eit lukka liv for spesielt interesserte. Undergrunns-blad selde i spesielle bokbuer eller album med stive permar i Narvesen-utsala når ikkje langt ut, sjølv om dei gjerne kunne gjort det. Andre seriar lever årevis eit populært men stille liv i store opplag, som til dømes «Vi på Eiketun» av Håkon Aasnes i Bondebladet.

Vi lyt leite langt tilbake skal vi finne den første norske teikneserien. Vi må ta fatt på førre hundreåret, den tida dei illustrerte moromagasina tok i bruk teikneserie-liknande illustrasjonar. Då er vi i alle fall 1860-åra. Når teikneserien blir teikneserie er langt på veg eit val, eit ganske vilkårleg og vanskeleg val. Sjølve omgrepet ««teikneserie»» eksisterer truleg ikkje før langt uti mellomkrigstida. Lenge vart det brukt ord som «soge utan ord», «bildeforteljing», «bildeserie». Overgangen mellom illustrert forteljing, vitseteikning, bildebok på eine sida og den opplagte teikneserie er flytande både før og no. Så det er no veldig greitt.

Dette er ei innleiing til ei lang liste over norske teikneseriar, ordna etter årstal når dei begynte. Det er det mest omfattande norske teikneserie-oversynet som til no er laga. Denne lista er på ingen måte fullstendig, og det er ei liste med feil og manglar. Men det er ein begynnelse, til og med ein god begynnelse.

Oversynet tek for seg seriar og årstal, ikkje først og fremst serieskaparar. Og ingenting å bli klok på om forleggjarar og forlag. Den glupe lesar vi likevel kunne finne ut noko om viktige teiknarar som Ivar Mauritz-Hansen og Jens R. Nilssen, eller tekstforfattarar som Øyvind Dybvad og Terje Nordberg. Mange skulle hatt ein eigen presentasjon, som til dømes vår nære fortids interessante serieskaparar Thore Hansen og Håkon Aasnes. Med kvar sin stil har dei vore med og laga og utvikla den norske teikneserien den siste mannsalderen. Men vi må ha noko til gode til seinare høve.

Frå dei tidlegaste teikneserie-tider kan det vera vanskeleg å veta om ein serie er norsk eller ikkje, for dei vart sjeldan signerte og illustrasjonar var så dyrt at utgjevarar ofte stal vilt frå andre blad. Seinare kan det vera vanskeleg å skaffe oversyn over kva hefte eller blad som kom ut med seriar. Blad og forlag har kome og gått, og ikkje alt er tatt vare på. Heile vegen er det så si sak å skaffe oversyn over kva som har gått av seriar i blad og aviser. Dette gjeld også i dag.

No må vi vel snart ha tatt nok atterhald. Men for all del: Denne lista du no får lesa, gir ein god peikepinn om kva som har kome og gått av norske teikneseriar gjennom tidene.

Hovudkjelder for oversynet er Jo Lie sine artiklar i Bobbla frå 1975 til 1982, og Norsk Tegneserie Index nr. 5 1994 av Knut Eide og Stig Kjelling, elles ymse muntlege og skriftlege kjelder.

Til slutt litt om prosjektet Norsk Tegneseriesamling Maihaugen. Denne historikken er eit resultat av dette prosjektet. Utstillinga på Maihaugen likeså. Meininga er at prosjektet skal munne ut i ei fast teikneseriesamling ved Maihaugen; eit senter for dokumentasjon og formidling av teikneserien i Norge.

Heilt til slutt ein teikneserietakk. Til Maihaugen som drog i gang prosjektet Norsk Tegneseriesamling. Til Norsk kulturfond og Nansenfondet som velvillig har støtta prosjektet. Til TEGN-redaksjonen for glimrande samarbeid om denne katalogen. Og til Bladkompaniet og Bulls som har støtta utstillinga. Og ikkje minst: Ein stor takk til alle som har bidratt med originalteikningar, trykte hefte og gjenstandar til samlinga og utstillinga.

Olav Norheim er prosjektleiar ved Norsk Tegneseriesamling på Maihaugen, Lillehammer. Til sommaren gjeng han tilbake til sin gamle arbeidsplass i Noregs Ungdomslag, som han har permisjon frå. Norheim har tidlegegare vore bladstyrar i Norsk Barneblad og tidvis prøvd seg som teikneserie-forfattar, mellom anna på Smørbukk. Han var med og stifta «Smørbukks vener», som og var organi-sasjonen som i si tid tok initativ til «Norsk Tegne-seriesamling». Norheim sit som medlem for Norsk Tegne-serieforum i Kulturdeparte-mentets utval for premiering av norske teikneseriar for barn og ungdom.

MOT

Reisende Englænder „Skids stræx, meget stræx — tu Heste"!
Skydsskaffer. „Jaju lyt Du vente baade Du na den are Kroppen, — Dikom er netop nu atkommi!"
Englænder. „No at-commy — ikke forstaaer"
Skydsk: „Du lyt da forstaax naar Du har ventt et Par Timer"
Englænder. „Vente Par Timmer!" — D...n You, going to klæg in the Skidse-book.'!

Frå «Skisser af Reiselivet i Norge»

«Dei aller eldste nye tider, då det ikkje var noko som heitte teikneserie; men då trykkpressa og postgangen, leseopplæring og leselyst, hugnad og humor og den illustrerte forteljing bana vegen for teikneserien. Og det starta i Europa, ikkje i USA.»

Norske teikneseriar i årstal

1864
«Studentens Krigsøvelse» var ein ein-siders serie i Vikingen. Vi er ikkje heilt sikre på om denne er norsk-teikna, men det er mange som påstår det. Ikkje veit eg.

1865
Men det vi veit er at fyrdirektør Diriks (Fyr-Diriks) sine «Skisser af Reiselivet i Norge» er norske. Norges fyrdirektør sysla med ein hobby som ikkje var ukjent i øvre sosiale lag den gongen: Å teikne og skildre når du var ute og reiste eller gjekk. Nokre fekk til og med utgitt skildringane sine. Det gjorde Diriks. Gong på gong. Det har mykje til felles med dagens teikneseriar, sjølv om det omgrepet ikkje fanst då: Spreidd i store opplag, ei folkeleg form med humor, parodi og replikkar. Einaste «feilen» er at det berre er ei teikning på kvar side. Fleire hefte frå 1865 til 1882. Utval i nyutgåve i 1945.

1882
Bjørnstjerne Bjørnson, diktar og politikar, rikssynsar og medienisse, var takksam å ty til for den som skulle vera morosam i 1880-åra. Fleire gonger er han brukt i teikneserie-sider i Vikingen i desse åra, blant anna einsidaren «Bjørnson før og nu» i 1882.

1887
«Arne Garborg og Hustruens glade Liv og sørgelige Endeligt i Hytta. En sandfærdig Fremstilling». Av Mathias Severin Skeibrok, bilethoggar og humorist, ei biletforteljing over to sider om korleis det vil gå med Arne og Hulda på hytta på Kolbotn. Trykt i Jolekvelden 1904, der Halvdan Koht var bladstyrar, under tittelen «Syner inn i framtidi». Trykt på ny i Bokvennen nr. 4 i 1993 med omtale av Einar Økland.

1906
«Han vesle Hans Emanuel Olaves Hansen på aketur». Ein-siders serie i julenummeret av Humoristen i 1906. Teiknar ukjent.

Fra «Syner inn i framtida»

Fra «Han vesle Hans Emanuel Olaves Hansen på aketur»

1920

«1910-åra må vi vel kalle tida mellom 1910 og 1920. Å dele historia inn i ti-årsbolkar er veldig greitt og svært vilkårleg. Desse åra skjedde store ting i norsk teikneserie-historie: Første føljetongen og første teikneserie-heftet. Ikkje nok med det: Knoll og Tott kom til landet, i 1912, og danna mønster for det meste.»

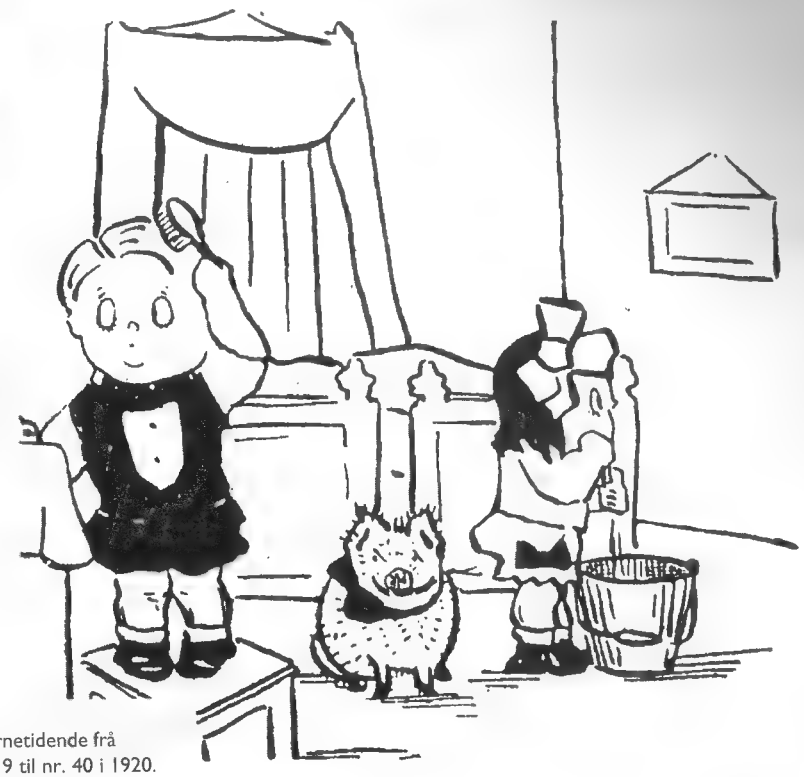

1912
«Kari, Per og Søren paa bytur» gjekk i bladet For Hus og Hjem i alt 18 gonger, frå 21. september 1912 til våren 1913. Tekst av Nanna With og teikningar av teatermålar Gunnar Tandberg.

1913
«Kari, Per og Søren paa besøk i hovedstaden og paa reise til Amerika» kom som julehefte i 1913 med tekst av Nanna With og teikningar av Gunnar Tandberg. Det eldste norske teikneserieheftet vi veit om, altså laga av norske serieskaparar.

1918
«Skomaker Bekk og tvillingene hans» i Norske Hjem. Knoll og Tott-inspirert serie med tekst av Kristoffer Aamot og teikning av Jan Lunde. Frå nr. 13 i 1918 til nr. 48 i 1919, i alt 82 gonger. Heldt fram i Ukemagasinet sist på 20-talet. Julehefte frå 1919 til først på 30-talet (ikkje i 1920, siste kjende utgjeving 1930). Utgjevar: Bladkompaniet 1919-1925, Nordisk Magasin 1926-30.

«Pappa og Pjokken», 24 siders hefte i lengdeformat, i gult/kvitt, blått/kvitt og i fargar, utgitt av bladet Strips i 1918. Tekst og teikning: Jan Lunde.

1919
«Mass og Lasse» gjekk eitt år i Børnetidende frå 1919 til nr. 40 i 1920. Knoll og Tott-inspirert tekst og teikning: Sverrer Knudsen. Boka «Mass og Lasses opplevelser» kom truleg i 1920 eller 1921.

På same tida hadde Sverrer Knudsen fire andre teikneseriar: «Storeper og Lilleper» i Børnetidende rundt 1920, «Duttemand» i Illustrert Familieblad frå nr. 1 i 1919 til nr. 40 1920 med enkelte opphald, i alt 24 gonger. «Mitt navn er Jochumssen» og «Salve forteller» gjekk stutt tid omtrent samtidig.

g Kari vil vise sig i sin fineste
eaften og gjør toilette saa godt
lært det i hovedstaden. „Søren"
i godt humør, akkurat som i
Se, hvor han smiler fornøiet!

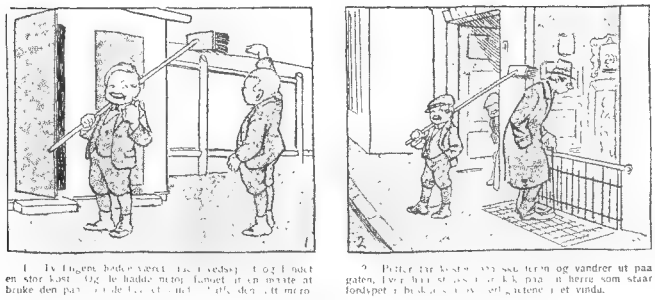

Frå Skomaker Bekk

1920

1920-åra
er tida for pionerane Jan Lunde og Sverrer Knudsen, vekeblada blir ein heim for teikneseriane, Bjarne Restan debuterer. Det same gjer Ivar Mauritz-Hansen med to seriar som vart klassikarar: Professor Tanke, og Nils og Blåmann.

1920
Sverrer Knudsen laga serien «Salve forteller om sine forunderlige opplevelser fra lands og til vands» i For Hus og Hjem frå nr. 17 til nr. 41 i 1920, i alt 13 gonger.

1921
«Dukke-Petters bedrifter» i Ukemagasinet frå nr. 41 i 1921 til nr. 6 i 1922. Tekst og teikning: Ola Cornelius. Sjå også Fritt Folk 1944.

1922
«Eventyr i billeder». Julehefte/årshefte frå 1922 til 1925 og i 1933. Utgjevar: Bladkompaniet. Tekst ved Kristen Gundelach og Molla Wahl, teikningar av Jan Lunde.
Frå 1922 til 1924 gjekk same seriane i Ukemagasinet: «Presten og klokkeren» «De tre bukkene Bruse», «Ræven som gjeter», «Hanen og ræven» og mange fleire.

1923
Bjarne Restan: «Per og Peik i sukkerlandet» i Vor Tid frå nr. 9 til nr. 33 i 1923. Bjarne Restan var ein svært aktiv og allsidig serieteiknar i 1920- og 30-åra.

1924
«Paal og Pelles reise» gjekk i Vor Tid frå nr. 30 1924 til nr. 2 1925, i alt 22 gonger. Tekst og teikning: Bjarne Restan.

«Professor Skjeel eller Når eventyr blir til virkelighet» av Jan Lunde i Det Blå Magasin frå nr. 2 1924 til nr. 20 1928 med nokre avbrot. Utgitt i fire julehefte frå 1925 til 1928.

«Den usynlige mann». Fire seriehefte frå 1924. Tekst og teikning: Jan Lunde.

Barneserien «Eventyr i Dukkeland» kom i bokform på Gyldendalske Bokhandel i 1924. Tekst og teikning av Signe Sivertsen, truleg norsk.

«Eventyret i det hule eketræ» er ein eventyrserie for barn, truleg ei norsk bok, tekst og teikning av B. A. Utgjevar: Narvesen.

1925
Frå 1925 til 1927 gjekk desse eventyrseriane i bladet For Alle, alle skrivne og teikna av Bjarne Restan: «Halvor og Byttingen», «Per Gynt», «Askeladden», «Ola Tomsing», «Prinsesse Gullborg», «Jenten som skulle gjete sauene», «Gutten som var så glad i graut», «Lars og Mads».

1926
«Professor Tanke» begynte i Tidens Tegn i april 1926 og gjekk der kvar laurdag til slutten av 1928. Tekst og teikning: Ivar Mauritz-Hansen. Frå 1929 til 1931 gjekk den i Oslo Illustrerte. Det er den serien som har kome i flest opplag i Norge, og det fortel litt om popularitetet til denne joviale og gløymske professoren. Serien har kome som hefte/bok i 1927, 1928, 1943, 1970 og som «giveaway» (gjebort) i 1979 eller 1984.

1927
«Nils og Blåmann» begynte i Illustrert Familieblad i juni 1927 og gjekk til juni 1967. Nynorsk-versjon i Nynorsk Vekeblad mens bladet ei tid hadde samarbeid med

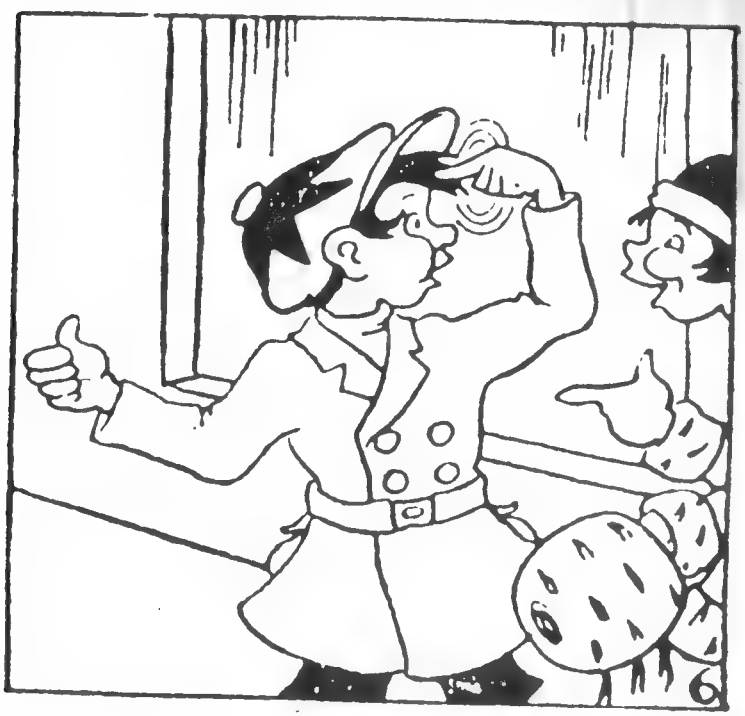

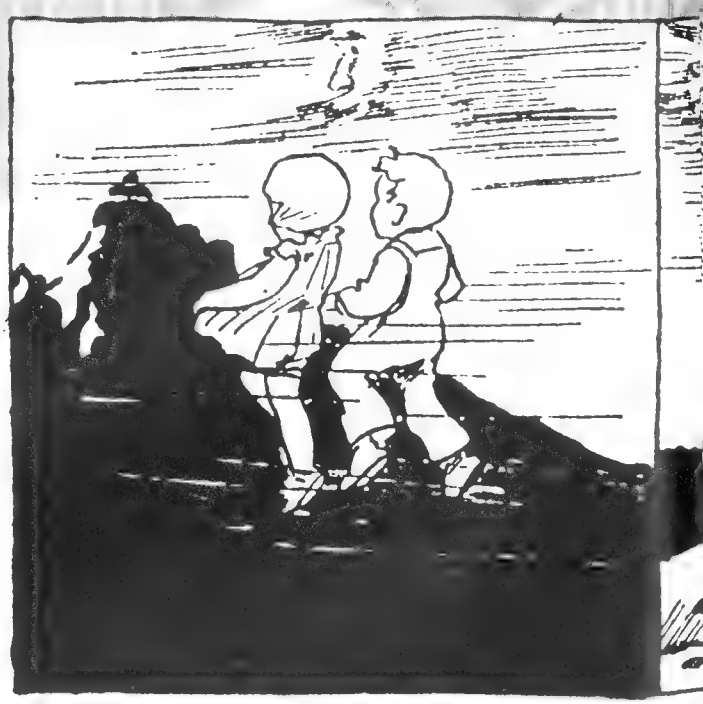

1929

Illustrert. Tekst: Sigurd Winsnes, teikning: Ivar Mauritz-Hansen. Dei siste åra med tekst av Bjørn Winsnes og teikna av Erik von Krogh. Som hefte frå 1929 til 1943, frå 1946 til 1949, frå 1951 til 1953, frå 1955 til 1961, i 1974, frå 1976 til 1978, frå 1981 til 1984, og sidan 1992. Sidan 1974 er det opptrykk av gamle hefte.

«Per og Else på eventyr». Tekst og teikning: Rolf Kluge. Serien gjekk i Norske Hjem frå nr. 14 i 1927 til nr. 33 i 1928. Seinare i Ukemagasinet frå nr. 1 1935 til nr. 2 i 1936.
Som eige hefte i 1929, utgitt av Bladkompaniet.

«Skibsreder Snobbenheim og Sølvime». Tekst og teikning: Rolf Kluge. Gjekk i Det Blå Magasin frå nr. 13. 1927 og om lag eitt år.

1928

«Sjur Sjursen vil bli kapitalist» av Otto Luhin (tekst) og Bjarne Restan (strek), i Arbeidermagasinet frå nr. 2 i 1928 til nr. 19 i 1931 og frå nr. 18 i 1932 og ut året. Det kom òg eit julehefte med serien.

«Jorden rundt på 80 dager», av Lars Bjørke» i Arbeidermagasinet frå nr. 1 i 1928 og 12 gonger. Etter Jules Vernes roman.

«Olsen og Malla», seinare «Olaus Sokrates Olsen og Malla Zantippe, født Hansen» i For Alle frå nr. 13 i 1928 til nr. 21 i 1930. Tekst og teikning av Paul Myren, som truleg er norsk.

«Påsans uvaner» med tekst og teikning av Kai Nyquist. Hefte om uskikkeleg gutunge, kom som hefte frå 1928 til og med 1931, og i 1933. Opptrykk i 1942, 1943 og 1945.

«Enøringen som blev borte», bilag til Allers Familiejournal nr. 42 i 1928. Heftet måtte monterast av lesaren. Teikning: A. Schmidhammer.

1929

Første juleheftet av «Nils og Blåmann». Meir om serien, sjå 1927.

«Ola Dekksgutts meritter» frå nr. 1 1929 i Skib O Hoi. Tekst av A. Fredhøi, seinare sonen. Teikning: Roald Mortenssen. Gjekk til Mortenssen døydde i september 1943.

«Dimpen og Dumpen» starta i Det Blå Magasin i nr. 10 1929 og gjekk til nr. 12 i 1933, i alt i 96 nummer. Kom i tre julehefte 1930-1932. Tekst og teikning: Jan Lunde.

I Bakgrunnen: *Nils og Blåmann, kanskje den einskilde, mest kjende serien frå 20-talet.*

Oppe til venstre: *Sjur Sjurson*

Oppe til høgre: *Den populære «Professor Tanke»*

Nede til venstre: *Hinken frå 1927*

Nede til høgre: *Else og Per på Eventyr» av Rolf Kluge frå 1927. Konsekvent fortald* **mot***leseretninga!*

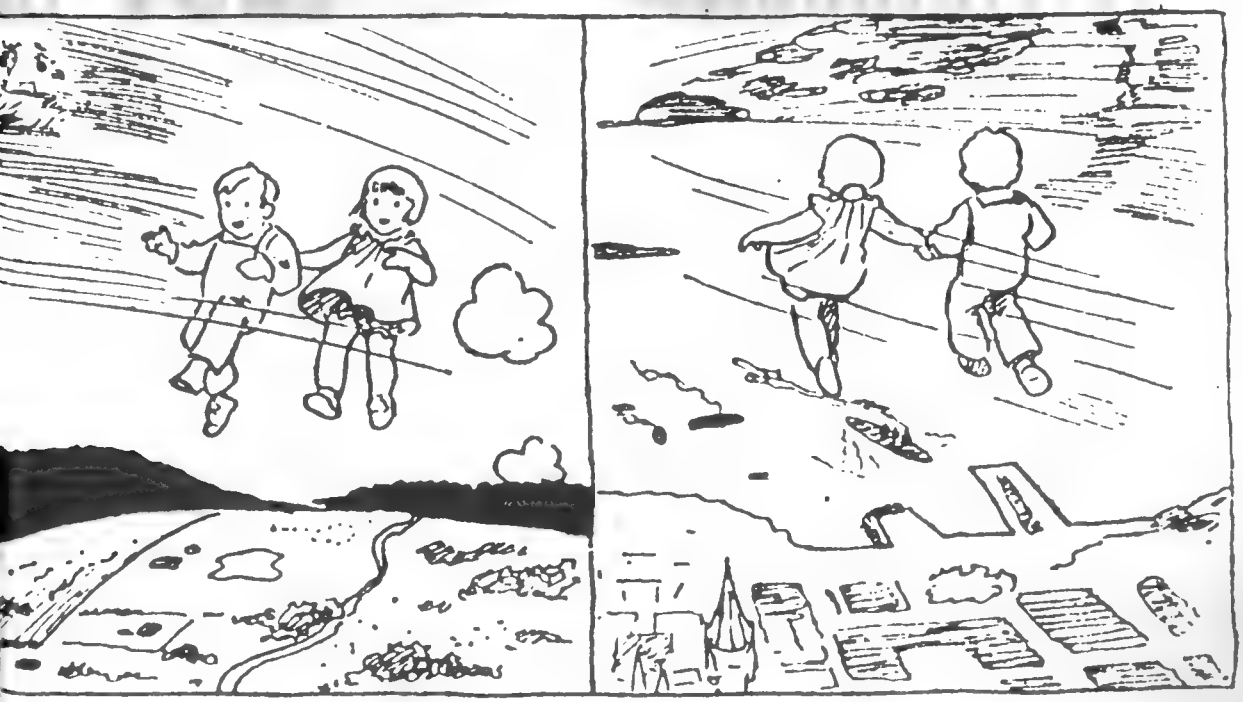

1930

«1930-åra er åra då det i ettertid kan sjå ut som det meste skjedde: Donald og Mikke i USA, Sprint og Tintin i Frankrike, Bustenskjold, Stomperud og Smørbukk i Norge. Krinsen rundt

1930
«Haukepatruljen» tok til i Ukemagasinet våren 1930 og slutta i nr. 35 i 1959. Teikneserie frå speidarmiljø. Tekst: Antikvariatsbokhandlar Alf Fossum. Teikning: Jens R. Nilssen til 1955, etter den tid Jan Lunde. Julehefte frå 1930 til 1961 (ikkje i 1942-1946 og truleg ikkje i 1948).

1931
«Puts' og Gåggås reiseeventyr» med tekst og teikning av Harald Birger Snilsberg, julehefte med barneserie frå A. M. Hanches Bokforlag.

1932
«Å, for en kone jeg har» gjekk i A-magasinet 17 gonger i 1932. Odd Brochmann teikna og skreiv.

1933
Christian Haugen og Arent Christensen: «Reisen til Ken» og framhaldet «Den tause verden», gjekk i Magasinet frå nr. 21 i 1933 til nr. 26 i 1934, og frå nr. 1 i 1935 og til nr. 36 i 1936. «Reisen til Ken» kom som seriebok på Thule Forlag i 1994.

«Bør Børson» starta i Norsk Ukeblad i nummer 1 av bladet 27. september 1933 og gjekk i alt 28 gonger til nr. 14 i 1934. Tekst av Toralf Sandø og teikning av G. Kristiansen. Ikkje etter Falkberget.

«Per og Peik» i Norsk Ukeblad frå nr. 1 i 1933 til nr. 30 i 1934. Tekst: Torbjørn Wea, teikningar: G. Kristiansen. «Per og Peik og Petter» same stad frå nr. 7 i 1935 til 1936. Tekst: Torbjørn Wea, teikningar: Onkel Johan.

«Påsan» av Kai Nyquist i For Alle frå nr. 4 i 1933 til nr. 9 i 1934.

«Smørbukk og stakan» i For Alle frå nr. 4 1933 til nr. 26 1934. Tekst og teikning: A. Scheeen. Har ingenting med den seinare teikneserien Smørbukk å gjera.

1934
«Skibsreder Snobbenheim og Gullmine» av Rolf Kluge i Det Blå Magasin i 1934.

«Puts' og Gåggås liv og levnet». Julehefte for barn. Tekst og teikning: Harald Birger Snilsberg. Utgjevar: A. M. Hanches Bokforlag.

1935
«Jens von Bustenskjold» av Sigurd Lybeck (tekst) og Anders Bjørgaard (teikningar) i Magasinet frå nr. 1 1935 til nr. 52 i 1936, så frå nr. 20 i 1937 til sommaren 1962, i alt 1104 gonger i løpet av 27 år. Magasinet vart populært på bygda og opplaget gjekk i veret etter serien begynte. Seinare i reprise til bladet gjekk inn i 1970. Eige hefte til jul frå 1971.

«Den tause verden», framhald av «Reisen til Ken» starta i Magasinet.

«Even Sjøfarer» av Sverre Vegenor og Alf Andersen i Magasinet i 1935 frå nr. 6 til nr. 51.

«Brumle», teikning og tekst av Haake Christensen. I Illustrert Familieblad frå nr. 5 i 1935 til 1958. Og i Nynorsk Vekeblad frå nr. 5 i 1935 og truleg til samarbeidet mellom Nynorsk Vekeblad og Illustrert tok slutt. Som julehefte frå 1935 til 1956 (truleg ikkje i 1939) utgitt av Illustrert Familieblad, og i 1993 utgitt av Notem (opptrykk frå 1935).

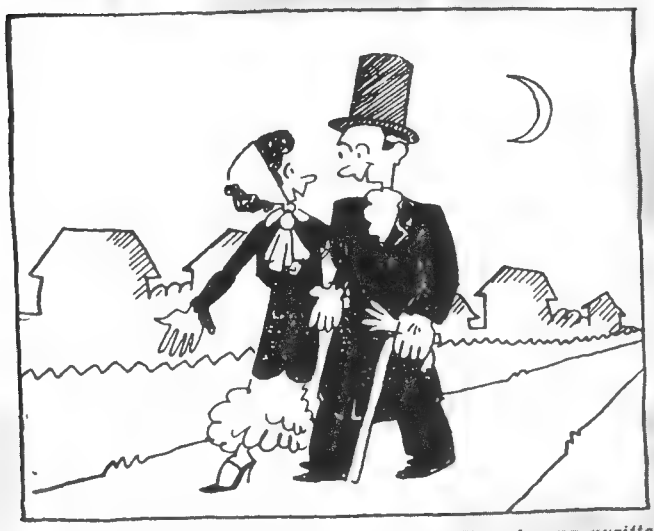

Han: Nå skal vi vise at vi ikke er som disse dumme nygifte som det står om i fortellingene som ikke kan være sammen med folk.
Hun: Nei, dertil er vi altfor liberale, og i aften gir jeg dig helt frie hender.

1939

Arbeidermagasinet med Tore Deinboll las utanlandske magasin og drog på studietur til Paris, norske forleggjarar tok etter utlandet og publiserte heimelaga seriar som går den dag i dag.

1936
«Den evige ilds land» av Trygve Hjort-Johansen og Tore Deinboll i Magasinet frå nr. 5 i 1936 til nr. 7 i 1937. Bygger på boka Gutter under sydkorset frå 1928.

«Martin Kvænnavikas skrøner» i Bygdeungdommen frå nr. 8 i 1936 til nr. 19 i 1937. Tekst: Jon Leirfall. Teiknarar: Kaare Hegle og Jørleif Usthaug.

«Ola frå Land - gjenvordigheter» Hefte utgitt av Norsk skog- og landarbeiderforbund i 1936. Tekst: John Arbeidsmand. Teikning: Rolf Jahrmann.

1937
«Stomperud» i Norsk Ukeblad, frå nr. 22 i 1937. Teikna først av Tørbjørn Wea, svært likt den svenske originalen. Wea teikna til 1960. Odd Jørgensen overtok etter han. Frå 1973 er serien teikna av Leif Isaksen. Ernst Gervin skreiv til ca. 1951, så Oddvar Strand som døydde i 1972, og Leif Isaksen etter den tid. Som eige hefte frå 1938. Ikkje utgitt i 1943 og 1944.

«Mikkel Rev» i Norsk Ukeblad frå nr. 16 i 1937 til nr. 20 året etter. Tekst av Liv Sandberg, Louis Moe teikna.

«Krigsspekulantenes fiende». Tekst av Christian Haugen, teikna av Trygve Mosebekk, i Magasinet frå nr. 1 1937 til nr. 2 1938.

1938
«Smørbukk» i Norsk Barneblad. Frå starten tekst av bladstyrar Andreas Haavoll og teikning av Jens R. Nilssen. Seinare tekst av Øyvind Dybvad, Johannes Farestveit, Sigbjørn Heie, Jostein Krokvik, Olav Norheim, Halvor Kleppen, Lorns Mørkved, og Håkon Aasnes. Teiknarar etter Jens R. Nilssen er Solveig Muren Sanden (1960 til 1983) og Håkon Aasnes frå 1983. Smørbukk har utvikla seg til heilnorsk og nynorsk kultfigur, samtidig som serien har endra seg frå tradisjonelt til moderne formspråk i Norsk Barneblad. Smørbukk har eiga støtteforeining: Smørbukks Vener.

«Peter Framgutt». Tekst: Otto Luhin. Teikning: Tore Deinboll. Serien vann ein teikneserie-tevling i Arbeiderbladets bilag Lørdagskvelden i 1938.

«Greske guder og heltesagn» av Christian Haugen og Arent Christensen i Magasinet frå nr. 41 i 1938 til nr. 13 i 1939.

«Bokholder Blidberg», teikna av Odd Harrong med tekst av Mackenzie. I Oslo Illustrerte frå nr. 28 til 49 i 1938. Same serie i Handels og Sjøfartstidende i 1951. Blidberg Boka i 1942. Serien gjekk i heftet «Harrongs komikk» i 1952 og 1953. Midt på 70-talet i reprise i Akersposten og Nordlandsposten. Julehefte i 1971.

«Ola Dekksgutts meritter» på Fredhøis forlag, eit seriehefte frå sjømannsmiljø kom med eit nummer i 1938.

«Tønnesen og Thea», julehefte 1938, truleg norsk-teikna.

1939
«Ola Gropa» frå nr 6. til nr. 15 i Bygdeungdommen i 1939. tekst: Guttorm Hansen (tidlegare topp-politikar), teikning: Knut Trondsen.

«Asmund Ryggnesta» i Bygdeungdommen frå nr. 15 i 1939 og urgelemessig til våren 1941. Tekst og teikning: Asbjørn Lund.

Alltid graut!

I Bakgrunnen:
«Bustenskjold»

Øverst til venstre:
«Den evige ilds land» og «Hauke-Patruljen»

Øverst til høgre:
«Stomperud»

Nederst frå venstre:
«Å for en kone jeg har!» av Odd Brochmann «Sjurvikjækta» Odd Harrongs «Blidberg» Fyrste møte med «Smørbukk»

1940

«1940-åra kom med krigsog fred, papir-rasjonering og manøvrering, gjenreising og Marshall-hjelp. Frå USA kom Mikke Mus og Donald Duck. kanskje den største historiske tekneserie

1940
«Vangsgutane» i Nynorsk Vekeblad frå nr. 17 i 1940 til bladet gjekk inn i 1954. Tekst: Leif Halse. Teikningar: Jens R. Nilssen. Som julehefte frå 1941 (med unntak av 1944, 1946, 1963), sommmarhefte i 1983. Tekst: Leif Halse (Kåre og Steinar Halse i 1981). Teiknarar: Jens R. Nilssen 1941-1957 og 1962, Atle Steinsfjord 1958 og 1966, Bjarne Kristoffersen 1959-1960 og 1964-1965, ukjent kvinneleg teiknar i 1961, Ivar Pettersen 1967-1979, John Thoresen/Bjarne Kristoffersen 1980, John Thoresen 1981, Jens R. Nilssen frå 1982.

«Ingeniør Knut Berg på eventyr» i Nynorsk Vekeblad frå nr. 27 i 1941 og til bladet gjekk inn. Nynorsk science fiction i beste Lyn Gordon-stil. Tekst av Vigleik Vikli (Hallvard Sandnes) og teikningar av Ronald Stone (Jostein Øvrelid). Som julehefte frå 1943.

«Jossias» i Nynorsk Vekeblad frå nr. 17 9 1940 til nr. 27 i 1941. Tekst og teikning: Anders Moe Rognhaug

«Atlantis» med tekst av Arnold Jacoby, teikna av brørne Olav og Trygve Mosebekk i Norsk Ukeblad frå nr. 32 i 1942 til nr. 10 i 1943 då bladet vart stoppa. Ikkje fullført. Serien vann førstepremien i ein konkurranse.

1941
«Kalle K» (opphavleg svensk), i Illustrert Familieblad. Den svenske versjonen gjekk frå 1928. Frå 1941 overtok G. Gjerding som teiknar, og av og til Thorvald Ravn. Arne Svendsen laga tekst til 1958, då overtok Fr. W. Ilboe. Serien gjekk til 1967. Nynorsk-versjon under namnet Beste B. i Nynorsk Vekeblad

Første heftet («julebok») av «Smørbukk», teikna av Jens R. Nilssen til og med 1959, deretter Sølvelg Muren Sanden, og Håkon Aasnes sidan 1982. Tekst: Andreas Haavoll 1941 og 1942, Øyvind Dybvad 1942 til 1955 og 1980-1983, Johannes Farestveit 1956 til 1979, Ingvar Moe i 1984, Olav Norheim og Håkon Aasnes 1985 og 1986, Håkon Aasnes i 1987, Velle Espeland i 1988 og 1989, Gard og Velle Espeland sidan 1990. Ikkje utgitt i 1944. Påskehefte eller vårhefte i tillegg til julehefta frå 1963 til 1970. I julehefta har Smørbukk-serien halde på det tradisjonelle formatet med seks ruter på side i lengdeformat og tekst under rutene, i Norsk Barneblad blir det brukt høgdeformat med bobler.

«Damms Billedserier» kom ut med første nummeret i 1941, så med 12 nummer i året til 1944, då med fire nummer. Fire nummer i 1946. Ymse seriar, blant anna av Kaare Bratung.

«Ola Nordigard» i Nynorsk Vekeblad frå nr. 48 i 1941 til nr. 40 i 1944. Erling Moen skreiv og Arne Wold teikna. Fortsette i Bygdeungdommen frå nr. 16 i 1946 til nr. 10 i 1948. Julehefte 1943, 1945, 1946

«Vingtor» av Roar Ydse. i Aftenposten fra mai 1941 til februar 1942. Vann ein teikneserie-konkurranse. Serien handlar om ein viking i krigens Norge.

«Lars Skrefsrud» teikna av Atle Steinsfjord gjekk i Kristen Ungdom frå nr. 20 i 1941 til nr. 18 i 1942.

«Jungel Jack» gjekk i Dagbladet i 1941, teikna av Hammarlund.

«Bør Børson» gjekk i Nynorsk Vekeblad frå nr. 38 i 1941 og ti nummer framover. Teikna av Arne Wold etter Johan Falkberget sin roman.

1942
«EO's nyeste bildeseriane kom i tre hefte på Dybwads forlag frå 1942. Det var Kaare Bratung som illustrerte ein indianar-serie bygd på J. F. Cooper sine bøker. Først kom «Krystallsjøen», så «I høvdingens valde» og «Den siste kampen», alle tre med undertittel «Overfallet på Beverborgen». Under dette namnet kom alle tre hefta samla og innbunde i 1946. Bladet heldt fram i 1945 under namnet «Se og Les».

I Skib O Hoi gjekk «Petter» frå 1942 til 1949, truleg laga av Trygve Breen, utgitt som eige hefte truleg i 1942
I Bygdeungdommen gjekk «Haakon Håkonsson, en norsk Robinson» frå nr. 1 i 1942 til nr. 15 i 1946 Etter Falck Ytters roman. Teiknarar: Hans Fredriksen, Asbjørn Lund, J. Utaaug

«Kal Kalseen Kalvvasshøleto» gjekk med ujamne mellomrom i Bygdeungdommen frå nr. 21 i 1942 til nr. 22 i 1947, i alt 40 gonger. Tekst: Johan Snøfugl, redaktør i bladet i mange år. Teikning: Anders Bjørgaard, best kjent som Bustenskjold-teiknar

«Hans Nielsen Haugen. Teikning: Atle Steinsfjord. I Kristen Ungdom frå nr. 19 i 1942 til nr. 11 i 1943. Ikkje fullført

«Umulige Jobs». Tekst og teikning: Arvid Michelsen. I Folkemagasinet frå nr.

1949

hendinga dette hundreåret. Men før det: Spøk og Spenning med seriar frå den store verda. Kaare Bratung var i stotet: Laga internasjonale cowboy- og indianar-seriar under krigen og heilnorsk situasjons-humor etterpå.»

17 i 1942 til nr. 20 i 1943 då bladet vart stoppa. Frå nr. 1 i 1946 til nr. 1 i 1955 då bladet gjekk inn. Som julehefte i 1954, 1955, 1956 og 1958.

«Atlantis» med tekst av Arnold Jacoby, teikna av brørne Olav og Trygve Mosebekk i Norsk Ukeblad frå nr. 32 i 1942 til nr. 10 i 1943 då bladet vart stoppa. Ikkje fullført. Serien vann førstepremien i ein konkurranse.

«Ingeniør Knut Berg på eventyr» gjekk som julehefte frå 1943 til 1960. 1943-heftet kom i opptrykk i 1986. Tekst: Vigleik Vikli. Teikning: Ronald Stone. Fonna Forlag. Nynorsk tidleg science fiction.

1944

«Babagassene i Skib O Hoi» frå 1944 til nr. 24 i 1950, i alt 142 gonger. Tekst: Kobler Syversen. Teikning: Olav Eriksen.

«Tuss og Troll». Eventyrserie som i begynte i Norsk Barneblad i 1944 og gjekk der til 1953. Også på 1970-talet. Som eige julehefte frå 1945 med unntak av 1947. Tekst/teikning: Øyvind Dybvad/Jens R. Nilssen 1945-1955, Johannes Farestveit/Jens R. Nilssen 1956, Johannes Farestveit/Solveig Muren Sanden 1957-1986, Olav Norheim/Anders Kvale Rue 1987, 1988-1989 Øyvind Dybvad/Jens R. Nilssen (opptrykk) 1990-1991 Johannes Farestveit/Solveig Muren Sanden (opptrykk), 1992 Velle Espeland/Solveig Muren Sanden og Håkon Aasnes, 1993 og 1994 Velle Espeland/Jens R. Nilssen, Solveig Muren Sanden og Håkon Aasnes.

1945

«Dagros» vart først offentleggjort i Se og Les frå 1945 til 1946. Sidan blant anna i Nationen, der vi møter henne den dag i dag. Serien vart frå starten skrive av Eivin Ovrum og teikna av Kaare Bratung, seinare av Bratung aleine. Julehefte sidan 1979.

«Professoren» i Se og Les frå 1945 til 1946, så i Morgenbladet frå 1952 til 1970. Sidan som reprise, blant anna i Vårt Land. Tekst: Eivin Ovrum, seinare Kaare Bratung som teikna serien heile tida.

«Stanley i Afrika» i Kristen Ungdom frå nr. 1 i 1945 til nr. 7 i 1946. Tekst: redaktør Halvorsen. Tekst: Lars Wangensten Berge.

«Knerten» i Nynorsk Vekeblad nr. 45-35 i 1945 og to år. Tekst og teikning av Sten (truleg Sten Nilsen).

«[illegible]s sergeant». Serieheftе i 1946 med undertittel «Den store mobiliseringa», teikna av Kaare Bratung etter [illegible] Cooper si bok.

«A/S Lys & Luft. Professors saga». Hefte utgitt på forlaget Ny Dag i 1946. Norskteikna.

1947

«Onkel Toms hytte» gjekk i bladet Kristen Ungdom frå nr. 5 i 1948 til nr 9 i 1948. Tekst: redaktør Halvorsen i bladet, teikning Lars Wangensten Berge.

1948

«Bassen og Co» av Lars Wangensten Berge, gjekk i Kristen Ungdom, seinare Familien, frå nr. 3 i 1948 til nr. 17 i 1968, i alt 433 gonger.

«Baldrian» gjekk i Nationen frå 1948 til 1970, seinare som reprise. Serien er laga av Kaare Bratung, første tida skriven av Eivin Ovrum.

1949

«Jon Varg» begynte i Detektiv-magasinet og gjekk der i mange år. Tekst: Alf Halvor Kalmoe. Teikning: Bjarne Kristoffersen.

I Bergensposten: [illegible]

Oppe til høgre: «Ingeniør Knut [illegible]

Nede frå venstre: *«Vangsgutane», så th kjende seriefigurar fr «Professoren», «Baldrian» og «Dagros». Ei rute frå «Bassen & Co» og innarserien frå «[illegible]» «Knerten» av Sten Nilsen.*

1950

«1950-åra er tida for importerte og omsette seriar - i Skippern, Vill Vest, Donald Duck, Illustrerte Klassikere. Men gode gutar som Øyvind Dybvad og Bjarne Kristoffersen driv på her heime. Julehefta var serielesnad for folket som aldri før. Og hugsar du Reisen til Helseland?

1951
«N'Albert» gjekk i Mannskapsavisa frå 1951 og i fleire år etterpå, seinare som reprise. Kjell Aukrust er meister for den.

Veit ikkje akkurat året, men først på 1950-talet hadde Arnfinn Have ein serie i Østlandets Blad og i Lillesandsposten som heitte «Pytt og Panne».

1952
«Dådi og Bamsi» i Skib O Hoi frå nr. 40 i 1953 til nr. 2 i 1960. Tekst av Conrad Ruud, teikning av John Ivar Stensrud. Julehefte frå 1952 til 1957, og opptrykk av hefta rundt 1968-1970.

«Harrongs komikk», hefte i 1952 og 1953. Tekst, teikningar og utgjeving: Odd Harrong.

«Sofus og Sinus» gjekk i Bygdeungdommen frå nr. 7 1951 til nr. 14 i 1952. Tekst og teikning: Asbjørn Lund.

«Reisen til Helseland», å, hugsar du den? Mimre mimre. Tre opplag, først i 1952, med mjølkeflaske. Så i 1970, med mjølkekartong, og opptrykk av den i 1974. Serie om kva vi skulle eta og drikke for å bevare helsa, utgitt av Norsk tannvern. Kan Kaare Bratung vera teiknaren?

1953
«Harrongs Cowboy Komikk» hefte i sjekkhefte-format frå 1953 til 1956. Tekst, teikning og utgjeving: Odd Harrong.

«Brødrene nord i Trolldalen» i Magasinet frå nr. 48 i 1954 til nr. 47 i 1955. Teikna av Dagfinn Bakke etter tekst av Johan Falkberget.

1954
«Truls og Guri» starta under namnet «Musemor og Musefar» i Norsk Barneblad nr. 43/44 1954 og gjekk til nr. 37/38 i 1956. Teksta var av Herbjørn Sørebø, og serien gjekk til han slutta som redaksjonssekretær i Norsk Barneblad. Teikningane var av kunstmålaren Ralph Styker. Serien kom som eige hefte i 1956. Opptrykk av heftet i 1986.

«Soldat 47» er ein nynorsk Stomperud-variant i julehefteform frå 1954 til 1960. Tekst: Øyvind Dybvad, teikning: Bjarne Kristoffersen. Utgjevar: Noregs Boklag.

1955
Juleheftet «Peik» kom i seks år frå 1955 til 1960. Øyvind Dybvad fekk ikkje ta med seg Smørbukk-serien frå Norsk Barneblad då han slutta der i 1954, og starta Peik etter same konseptet på Noregs Boklag, der han begynte som forlagssjef. Som teiknar dei tre første åra står oppført Jens H. Nilssen, sonen til Jens R. Nilssen. Frå 1958 er det Bjarne Kristoffersen som teiknar.

1956
«Urtidsjegerne», første teikneserien til Thore Hansen, stod på trykk i Fredrikstad Blad.

«Bamsemann». Julehefte frå 1956 til 1958 og frå 1964 til 1978 (opptrykk sidan 1975). Tekst av Øyvind Dybvad. Teikna av Jens H. Nilssen dei to første åra, seinare av Bjarne Kristoffersen. Serien gjekk i Magne frå 1957 og fleire år.

1958
«Kvænnavika» kom som eige hefte i 1958, tekst og teikning av Olav Myhr. Humoristisk eventyrserie.

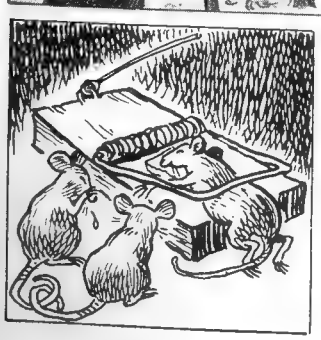

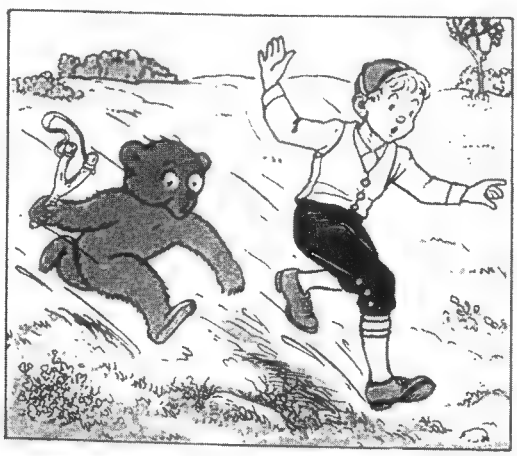

1969

«1960-åra
var den tida vi klarte oss utan norske teikneseriar fordi vi var godt forsynt med utanlandske. Men òg tida for ein stor humorist og teiknar og forteljar: Thore Hansen, nesten heilt åleine, i godt selskap med Joker. Og Smørbukk får kvinneleg teiknar, ein upåakta verds-sensasjon.»

1963
«Papegøye Olsen» av Thore Hansen gjekk i Vi Menn frå 1963 til 1978.

«Grane» i Aftenposten frå 1963 til 1972. Etter kvart i andre aviser og i Familien. Tekst og teikning: Christian Kittilsen.

«Birre Bever» var hefte nummer 86 i serien «Eventyrbladet» og «Junior Eventyrbladet» med kjende eventyr i teikneserie-versjon. Dette heftet var teikna av norske Sten Nilsen.

1964
«Knappe Maur» som kom ut i 1964 var hefte nummer 100 i «Junior Eventyrbladet». Dette heftet var teikna av norske Sten Nilsen.

1965
«Småtte» gjekk i Kvinner og Klær i 1965. Tekst og teikningar av Vivian Zahl Olsen.

1966
«Olemann» av Bjørn Morisse i Norsk Ukeblad. Stutte seriar i 1966 og i 1973.

Thore Hansen sin serie «Buskefjompen» gjekk i Hjemmet frå 1966 til 1972.

«Ukens Amøbe», også kjent som «Showamøbiz» og «din amøbe» i Alle menn frå 1966, i Det Nye frå 1971, i bokform i 1974. Tekst og teikning: Ragnar Pedersen, alias Joker.

1967
«Satyren» av Thore Hansen begynte i Alle Menn i 1967.

«Konk» var det norske satiriske morobladet som gjekk frå 1967 til 1985. Bladet kom ikkje ut mellom nr. 3 1970 og nr. 1 1977. Som redaksjonsmedlem Albert Kristiansen sa det: «Bladet har ikkje gått inn, men det har ikkje kome ut». Innslag av teikneseriar. Utgjevar: Bladkompaniet.

1968
«Papegøyeolsen» av Thore Hansen i Vi Menn frå 1968 med ujamne mellomrom.

«Fri høyde» kan vi plassere her, sjølv om vi ikkje hugsar akkurat når den kom. Det var ein piratkopi av ein amerikansk Freak Brothers-serie (tre mønsterbrør), pluss ein norsk amatørserie.

1969
«Den morsomme blyanten» av Sten Nilsen i 1969. Blant anna selt til PIB i København. Gjekk blant anna i Familien og Sandefjords Blad.

I bakgrunnen:
«Satyren»

Oppe til venstre:
«Soldat 47»

Oppe til høgre:
«Småtte»

Nede på forrige side:
(Øv.v.) «Peik»
(Ned.v.):«Musemor og Musefar», som sidan blei heitande «Truls og Guri». Flott teikna av Ralph Styker.
(Midt.): «Bamsemann»
(Øv.h.): «'n Albert»
(Ned.h.): Frå «Odd Harrongs Cowboy Comics»

Nederst denne sida:
«Smørbukk» fekk ny teiknar på 60-talet. og ei rute frå «Grane».

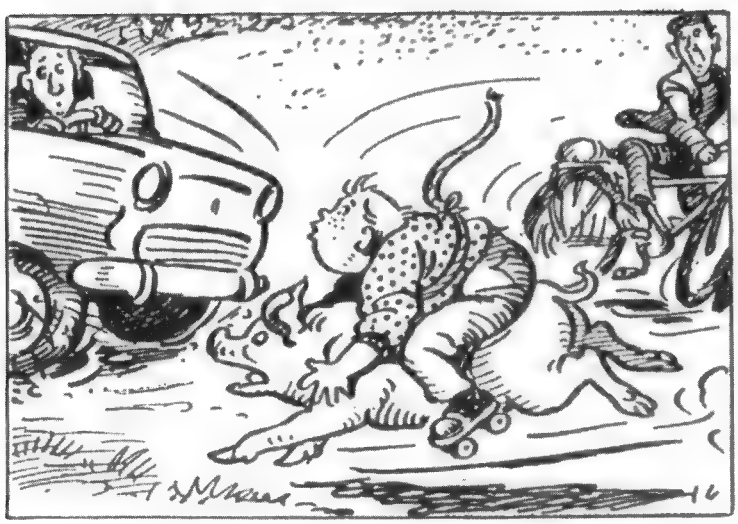

Jegerne senket geværene og ble stående og stirre — —

JEG ER KULE KALLE, OG HAR BODD HER I SKOGEN I OVER HUNDRE ÅR. INGEN KJENNER DE ONDE MAKTER SOM JEG..... DOG...
NOEN REV HAR JEG IKKE SETT!

1970-

«I 1970-åra blomstra hundre blomstrar og det verka som det kom ut like mange teikneseriar, som ein del av den politiske kampen og som eit sjølvstendig uttrykk. Kvart år fekk dei premiar anten dei var gode eller dårlege. Undergrunnen kom opp i

1970
«Per Gynt» etter Henrik Ibsen, teikna av Arne Øverland. Gjekk i Aftenposten frå 1970.

«Hobbyhipp» av Sissel Solem gjekk i Adresseavisen, Bergens Tidende, Verdens Gang frå 1970, uvisst kor lenge.

«Prokon» av Peter Haars kom i bokform på Pax i 1970.

«Kal Norge» gjekk i Sarpsborg Arbeiderblad i 1970 og 1971, oftast på laurdagar. Tekst og teikning av Peter Haug.

1971
«MAD» kom på norsk i 1971, og bladet har hatt norske seriar ved sida av dei omsette. Utgjevar: Williams Forlag 1971-72, og Semic frå 1981 til 1994, då bladet gjekk inn.

Tidleg norsk undergrunn, inspirert og delvis omsett frå USA, det var tider det: «Feite Freddy og vennene hans». Ein god del norsk, av folk som brørne Arne og Håkon Isachsen, Terje Nordberg, Thor Sivertsen, Inge Iversen. Fem nummer frå 1971 til 1975. Har nokon prøvd å få ut seriar på dei etablerte forlaga Bladkompaniet eller Semic siste tiåret, kjenner dei kanskje igjen eit par av pionerane.

1972
«Seidel og Tobram» med tekst og teikning av Håkon Aasnes i Nationen frå 1972 og fleire år framover. Endeleg har det sentrale Austlandet og 70-talet fått to sanne antiheltar. I reprise same stad frå 1994. Starta i Gudbrandsdølen og Lillehammer Tilskuer 2. januar 1973. Gjekk òg i nokre andre aviser på 70-talet. Gitt ut som eige årshefte av Norsk Tegneserieforum i 1982 og 1983. 1983-utgåva inneheld blant anna første Seidel og Tobram-historia som Aasnes laga i 1971.

«Glåmrik» starta i Dagbladet i september 1972. Gjekk nokre år. Tekst og teikning: Bjørn Morisse. Glåmrik kom som pocket også, frå 1973 til 1976.

«Fare, fare krigsmann» i boka «Sesam 1971». Tekst: Jon Bing. Teikning: Thore Hansen.

«Happy Biff» av Peter Haars kom som bok på Pax i 1972.

«Menneske eller betong?». Arne Isachsen med aktuell undergrunn frå Bergen by i 1972, utgitt av Anarkistene.

Arne Isachsen var aktuell med meir: «Veien til Bryssel» laga han for Grønt Gras med Kåre Willoch og Trygve Bratteli i tvilsame hovudroller.

«Doktor Fantask» eller «Dr. F» med tekst av Axel Jensen og teikningar av Tore Bernitz og Roar Høyland starta i Dagbladet sommaren 1972, e ler var det 1973? Slutta før han var ferdig. Seinare gitt ut som stensilert utgåve på 17 sider. Samla og utgitt i 1995 på Cappelen med føreord av Jon Sveinbjørn Jonsson.

1973
«Glåmbok 1 - Hei, Glåmrik» av Bjørn Morisse. Humorpocket frå Glåmgård Productions.

«Heidi og Knut» i Kom og Se frå nr. 13 i 1973. Tekst og teikning: Harald Nygård.

1979

dagen, inspirert av Robert Crumb og amerikanske tilstandar. Mange talent dukka opp: Håkon Aasnes, Sissel Solem, brørne Isachsen, Terje Nordberg, Bing og Bringsværd. Ny giv med avis-seriar. Og album-heltane vart folkeeige.

Tidleg på 70-talet hadde Dag og Tid ein kommentar-teikneserie laga av Svanaug Steinnes. Den gjekk over to spalter frå topp til botn på ei side.

«Vangsgutane» kom som bok med opptrykk av første episode av serien. I motsetning til den første serien vart teikningane i boka fargelagt, bilda plassert på venstreside og teksten til høgre, og boka kom både i nynorsk- og bokmålsutgåve. Fonna Forlag.

«Frå vår tids kulturhistorie», hefte utgitt av Sosiologisk Studiesirkel, tekst og teikning av Odd Einarson.

«Har'u en tier på'æ?». Stutte humorstriper av Per Haug, tidlegare publisert i Sarpsborg Arbeiderblad. heftet vart seld til inntekt for funksjonshemma.

«Instant Karma» norsk undergrunns-klassikar med tekst og teikning av Arne Isachsen i 1973, utgitt av Regnbuetrykk, finst i ei stifta og ei ustifta utgåve, med to forskjellige fargevariantar på framsida.

Endå ein undergrunns-klassikar: «Revejakten» med tekst og teikning av Terje Nordberg, utgitt av Pju-Produksjon.

1974

Kulturdepartementets premie for barne- og ungdoms-teikneseriar delt ut for første gong; til Solveig Muren Sanden og Johannes Farestveit for teikning og tekst til Smørbukk i Norsk Barneblad.

«Glåmbok 2 - Glåmrik raids agein». Humorpocket av Bjørn Morisse.

«Morgan Kane» vart trykt i Western (Bladkompaniet) frå 1974 til 1977, teikna av Ernst Vevle Olsen, etter bøkene til Louis Masterson (Kjell Halbing).

«Gjengen i Åttern» i Barnas Avis frå nr. 12 i 1974 og ut året. Ikkje ferdig. Heldt fram i Magne. Tekst og teikning: Mette Newth.

«Fremad og aldri glemme». Alternativ historiebok i teikneserie-versjon på Pax i 1974, omtykt og omstridd. Tekst: Per Kr. Bakkmoen og Brynjulf Handgaard. Teikning: Arne Isachsen, Marit Heggenhougen og ingegerd Tveit.

«Bilby?» spurde Haakon W. Isachsen i 1975, utgitt av Anarkistisk Byplangruppe.

«Birger på toppen» blir av og til omtala som toppen av Terje Nordbergs undergrunns-karriere, før han nokre år seinare hamna på toppen, som ein av teikneserie-gutane i Bladkompaniet. Heftet er ustifta.

Meir undergrunn: «En fogel er loss» med teikning av same

I bakgrunnen:
Frå «Happy Biff»

Oppe til venstre:
Kjend figur opptrer i Terje Nordbergs «Revejakten»

Oppe til høgre:
«Morgan Kane» vart serie på 70-tallet.

Nederst frå venstre:
«Glåmrik», to seriar frå Håkon Aasnes: avisserien «Seidel og Tobram» og «Frode Eirikson», og tilslutt «Dora»

Terje Nordberg, og tekst av Inge Iversen, utgitt av Regnbuetrykk i 1974, eller var det 1975?

1975

«Trollmannen Mixi» i barnebladet Maurtua frå nr. 1 i 1975. Tekst og teikning: Harald Nygård.

I Sirene gjekk det teikneseriar av Kari Rolfsen: «Susy Foss», «Jensen» og «Bånni» frå 1975 og framover.

«Peter Pran» inneheldt fleire seriar av Terje Nordberg og ein av Terje Iversen.

«Jøsseball, Glåmrik...?» av Bjørn Morisse. Pocket.

«Morgan Kane» kom som albumserie frå 1975. Tekst: Louis Masterson (Kjell Halbing), teikning: Ernst Vevle Olsen. Album i 1975, 1976, 1977, 1979, 1980, 1992.

«Satyren» av Thore Hansen kom som pocket i 1975, full av humoristiske striper.

Midt på 1970-talet hadde Herb (Herbjørn Skogstad) ein laurdags-serie i Oppland Arbeiderblad som heitte «Skuggen».

Mette Newth fekk Kulturdepartementets teikneseriepremie for 1974 for «Benjamin Fisker» i Barnas Avis. «Petter Pran å ko» på Pju Produksjon, undergrunnshefte av Inge Iversen og Terje Nordberg.

«Smørbukk den eldre», reprise-Smørbukk frå Norsk Barneblad på 1950-talet starta i Dag og Tid midt på 1970-talet, truleg i 1975. Tekst: Øyvind Dybvad. Teikning: Jens R. Nilssen.

1976

«Stasjon Nexus». Fantastisk serie med tekst av Bing og Bringsværd. Like fantastiske teikningar av Thore Hansen. Laga for Illustrert, som gjekk inn, Kjøpt av Vi Menn, som ikkje trykte den. Kom på trykk i boka Åndeskrift, Gyldendal i 1976. Gjekk i Bobbla frå 1975.

«Dragsug». Lanternebok på Gyldendal i 1977, ei science fiction-samling. Boka inneheldt to teikneseriar av Terje Nordberg og Haakon W. Isachsen, båe to kjende undergrunns-størrelsar i den tids norske teikneserie-miljø.

Kari Bøge fekk Kulturdepartementets teikneseriepremie for 1975 for «Sofus» som gjekk i Barnestreken, Bokklubbens Barn.

«Bruse» startar i Barnestreken, laga av Mette og Philip Newth. Premiert av Kulturdepartementet.

1977

«Louis Masterson Magasinet» kom med to nummer i 1977. Westernseriar på Kjell Halbings Forlag, av Louis Masterson og Ernst Vevle Olsen. Seriane vart seinare trykt i Colt nr. 2 og 4 i 1987.

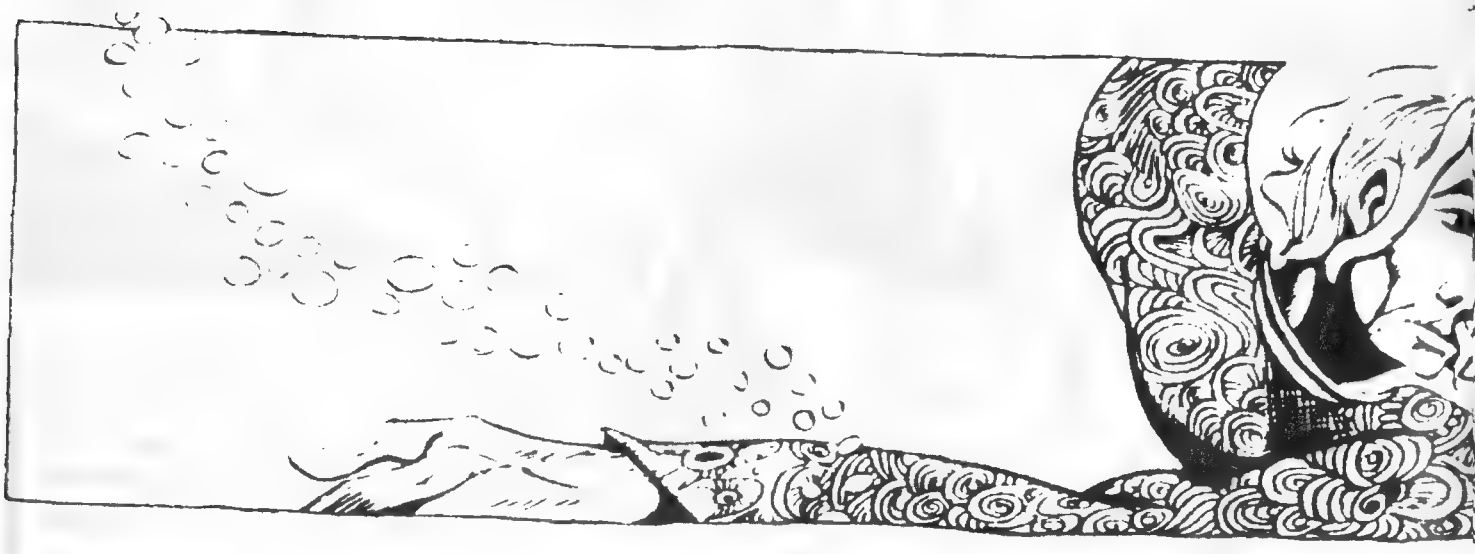

1978
«Frode Eiriksson». Vikingserie av Håkon Aasnes i Bobbla nr. 3 1978.

«Dora» var ein seriestrip med tekster av Liu Sancho og teikningar av Gro Vestby gjekk i Kjerringråd frå 1978 til 1984, i Folkevett frå nr. 3 i 1979 til 1982 og i Ny Tid frå nr. 19 i 1981 til 1984.

Kaare Bratung får Kulturdepartementets teikneseriepremie for samla innsats.

«Rikke og Frimann» av Terje Nordberg går i medlemsbladet til Bokklubbens Barn. Premiert av Kulturdepartementet.

Frå 1978 til 1982 kom Dølaposten ut på Otta. Avisa gjekk ut og etterlyste teikneseriar, og kjørte fleire seriar, eller rettare kommentarar i form av striper eller ruter. Seriane heitte «Gudbrand» av Kristian og Lisbet Lid Venås, «Jo Tunheim» av Per Skjerpingstad og «Ola Uppi» av 15-åringen Ivar Flagestad. 15-åringen Stein Åge Moen hadde ein serie om ein namnlaus teddybjørn.

Norsk undergrunn, fase to kan vi seia, sist på 70-talet, etter at pionerfasen er over og før dagens meir etablerte undergrunn: «Brage» er namnet, og det var eit hefte som kom ut med fleire nummer etter kvarandre, sju nummer frå 1978 til 1980, ei storhending i seg sjølv. Dessutan var fleire av gårsdagens eller dagens etablerte serieskaparar eller aktørar innom Brage med tekst eller teikning: Haakon W. Isachsen, Knut Nærum, Bob Horn, Knut A. Løken, Gard Lunde, Nils Christian Sihus med fleire.

«Gateavisa» begynte ikkje med «Gateavisas Tegneserie Ekstra» før i 1978, men hadde vore eit forum for teikneseriar, ikkje minst frå den nye norsk-amerikanske undergrunnen, heilt sidan avisa starta i 1970.

Meir undergrunn: «Myrsulken og vennene hans». Amatørseriar av Helge Slettvold og Rolf Lervik.

1979
«Fridas frigjøring», serie teikna av Gro Vestby kom som hefte nr. 23 av tidsskriftet Hverdag i 1979, ein serie om kvinnas individuelle kriser.

«Paradox» i Folkevett. Tekst: Jon Bing og Thor Åge Bringsværd. Teikning: Rune Andersson. For denne serien får dei Kulturdepartementets teikneseriepremie for barne- og ungdomsseriar.

«Fanatiske fire» er ein parodi på den meir kjende Fantastiske fire. Tekst og teikning: Jan Fredrik Hossmann. Utgitt av Karass forlag.

I Bakgrunnen:
«Veien til Brüssel» av Arne W. Isachsen.

Oppe til venstre:
To vilkårlege ruter frå «Fremmad og aldri glemme».

Oppe til høgre:
Eiriks Ildahls «Den mystiske mannen», underground frå midten av syttitalet.

Nederst:
Frå «Stasjon Nexus», tekst: Bing og Bringsvær og teikning av Thore Hansen.

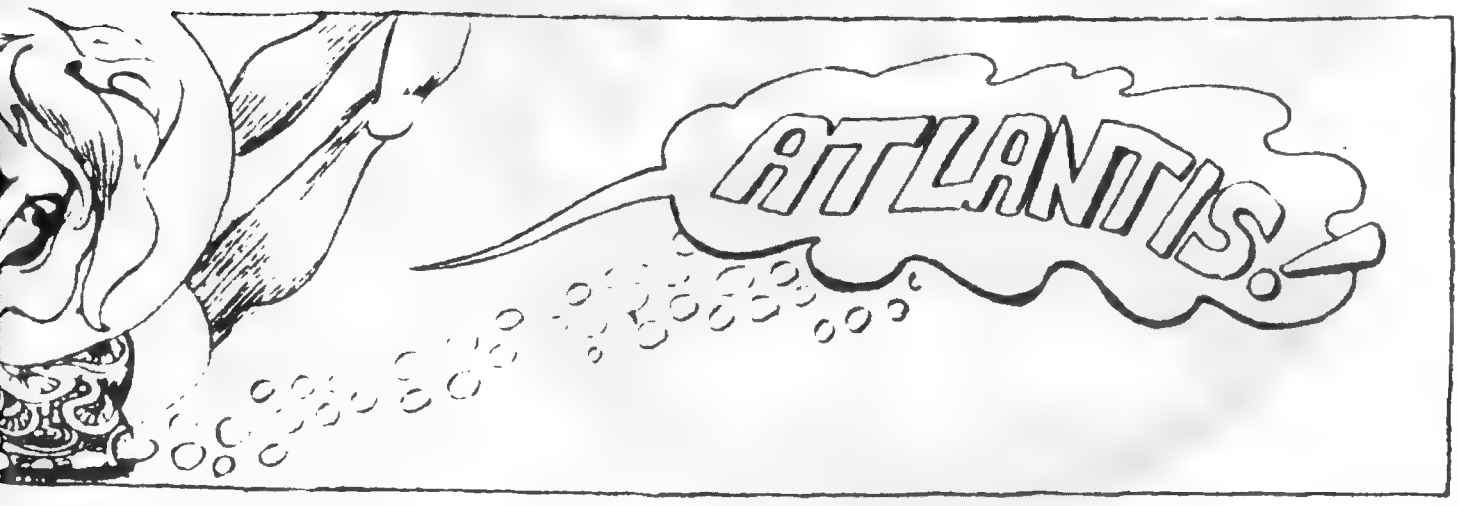

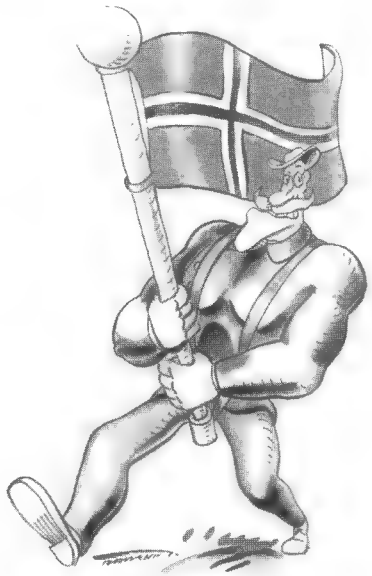

1980

«I 1980-åra får vi meir undergrunn (i og utanfor Narvesen), meir synlege seriar i hyller og stativ, ein kontinentalt inspirert album-bum (rett nok liten) med stive permar og nye norske og omsette album

1980

«Old» starta i barnebladet Magne i 1980. Tekst og teikning: Thore Hansen. Velfortent får han Kulturdepartementets teikneseriepremie for denne serien.

«Ball sprett». Barnebok med tekst av Philip Newth og teikningar av Mette Newth på Aschehoug i 1980.

«Hulabak(k)en» i Oppland Magasin i tre nummer frå 1980 til 1982. Lokalhistorisk-humoristisk serie med tekst av Olav Norheim og teikningar av Herbjørn Skogstad.

«Bakgårdsdikt» av Joon sirkulerte i undergrunnen i 1980.

Der høyrde også «Coxy Comics» heime, med seriar laga av Herning Bødtker.

«Magazinet» hadde norskteikna seriar, mest av Steffen Kverneland, og det var i 1980.

«Rackel Roy» på Flash forlag inneheldt satiriske parodiar med tekst og teikning av Knut Anders Løken og kom med nummer 1 i 1980 og nummer 2 i 1981.

«SVEIN & JORUN eller daglig liv i norden» av Kjersti Scheen var valmateriell for Norges Kommunistiske Parti i 1980. Gjekk først i partiavisa Friheten.

1981

Ein eller annan gong først på 1980-talet gjekk «Johny Råtte» i nye Taker, tekst og strek av Mikael Holmberg.

«Du og jeg og alle andre» utgitt av Framfylkingen som hefte i 1981 og 1982. Tekst og teikning: Terje Kretz.

«Glipp» kom i to pocket, ei i 1981 og ei i 1982. Satirisk politisk serie frå Ny Tid. Tekst og teikning: Tor Bomann-Larsen.

«A/S Lys og Luft» gjekk i Friheten først på 1980-talet.

«Nazismens fremvekst», historisk hefte med tekst og teikningar frå Hitlers Tyskland av Jan O. Henriksen kom på Cappelen i 1981.

Norsk Tegneserieforum gav i 1981 ut «Asbjørn Selsbane» som årshefte, tekst og teikning av Sverre Årnes.

«Barnas egne tegneserier». Hefte med seriar laga av barn om emnet sparing og bank. Utgitt av Spama.

«Frå skolebenk til gårdsarbeid» av Håkon Aasnes, gratishefte utgitt av Norges Vel/Landbruksforlaget. Premiert av Kulturdepartementet.

«Fedme». Hefte teikna, skrive og utgitt av Christopher Nielsen.

1982

«Norge i krig», historisk hefte med tekst og teikning om Norge i krig av Jan O. Henriksen, Cappelen 1982.

«De beste så langt». Eitt hefte i 1982 med mest vitsar og eitt i 1984 med ein del seriar. Tekst og teikning: Bjarne Ytterland.

«Coctail-Johan», kjend totning og Vazelina-bassist fekk sin eigen serie i Oppland Arbeiderblad som gjekk frå 7. april til og med 22. juni 1982. Tekst og teikningar var av Vazelina-kollega Eldar Vågan som sikkert kunne ha drive det langt som serieteiknar også.

«Oppland Magasin Serie Spesial». Teikneserieutgåve med seriar og stoff om seriar frå Oppland, blant anna av Eldar Vågan, Sigurd Lybeck, Tore Feiring, Anders Smerud.

«Brunstenskjold og Plastbakkallen 20 år etter» var ein Bustenskjold-parodi i Dag og Tid frå nr. 43 i 1982 til nr. 1 i 1983, med tekst av Grey Espford (Gard Espeland) og teikningar av Romvald Kli (Robert Thom Karlsen).

I ei av avisene i Troms gjekk det først på 1980-talet ein serie som heitte «Krigen i Dividalen»

«Sjøormen Sjur» gjekk i Vest-Telemark Blad og Telemarkingen først på 1980-talet, tekst og teikning av Anders Kvåle Rue. Han fekk halvparten av Kulturdepartementets teikneseriepris for barn og unge for 1982 for denne serien.

«En henrettelse i Comic Jam» av Lars Fiske, utgitt av Fantasy Press. For denne fekk han halvparten av Kulturdepartementets premie for seriar for barn og unge.

«Simen», humorstripe i Norsk Barneblad av Grace Brynn frå 1982 til 1986.

«Kva er barneombodet?», opplysningshefte i serieform, både i nynorsk- og bokmål-versjon.

Ein eller annan gong først på 1980-talet glimta Eirik Ildahl til med ein ustifta sjølvbiografi som han kalla «Agent X2», nummerert og signert men utan årstal.

«Brage» kjem ut igjen i 1982 og driv på heilt til 1986, og framleis kallar vi det undergrunn, sjølv om salsapparatet er meir etablert. Fleire av dagens norske serie-størrelsar finn du blant desse her: Arild Midthun, Tommy Sydsæter, Steffen Kverneland, Finn Bjørklid, Lars Fiske, Christopher Nielsen, Bjørn Ousland, Thorstein Gundersen, Ragne Ness, Knut Nærum, Mikael Holmberg, Ivan Andreassen, Terje Nordberg, Sverre H. Kristensen.

«Comic Jam» med mange norsk-teikna seriar kom med eitt hefte i 1982 og eitt i 1983. Norske teiknarar var blant andre Knut Westad, Lars Fiske, Håkon Aasnes, Knut Eide, Thore Hansen, Arild Midthun.

HÅKON AASNES:
vi på Eikelun
IKKE LØP! JEG VIL SNAKKE MED DEG!
VI HAR INGEN TING USNAKKET!
HØR - DET VAR DU SOM KJØPTE DET SKAPET SOM - -
JEG SLIPPER IKKE DEN FYKEN UNGE MED!
PUH! PUH! JEG ORKER IKKE Å LØPE ETTER EN UNGGUTT. JEG ORKER IKKE!
HAN GA OPP! JEG VIL FINNE MEG ET TRYGT STED HVOR JEG USJENERT KAN ÅPNE LOMMEBOKA!
NEI, VENT! JEG VIL DELE OPPLEVELSEN MED ANNIKA. HUN VAR JO OGSÅ MED DA VI OPPDAGET LOMMEBOKA INNE I DET GAMLE SKAPET.
SOM TENKT, SÅ GJORT.
- JEG LØP FOR LIVET! JEG ER SIKKER PÅ AT DEN SKJMLE FYR-EN VISSTE OM LOMME-BOKA I SKAPET OG VAR UTE ETTER DEN!
JAMEN, TENK OM DET VAR LOMMEBOKA HANS DA!
LOMMEBOKA HANS? DEN TYPEN - LIVET PÅ EN GAMMELDAGS LANDEVEGSROVER!
LANGSETT SÅ HAR HUN RETT PÅ Å FÅ TILBAKE DET SOM ER HANS!
NEI, JEG ER SIKKER PÅ AT HAN VAR UTE ETTER Å STJELE DEN!
LA OSS ÅPNE LOMMEBOKA DA, OG SE OM DET I DET HELE TATT ER NOE Å KRANGLE OM!

-1989

og nye utgjevarar. Nye norske barne-seriar når langt ut fjernt frå synsarane sine salongar og kantiner».

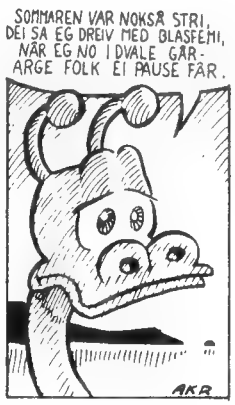

Vi held oss i undergrunnen: «Forum Tegneserie Magasin» høyrer vel heime her, sjølv om 80-åra er ei tid det i grunn er vanskeleg å skilje mellom kva som kom over og under grunnen. Forum Tegneserie Magasin kom frå 1982 til 1985 som så mykje anna, og inneheldt seriar av bl. a. Arild Midthun, Ernst Vevle Olsen, Lars Fiske, Torstein Gundersen, Tommy Sydsæter .

«Kontramord». Spenningserie med tekst av Erland Heir og tekst av John E. Hals. Opplag på 200. «Psykose» er av og til brukt om teikneserie-delar eller utgjevingar frå Gateavisa. Det skjedde i 1982, 1983 og 1990.

«Splash», norskteikna undergrunn av Torstein Gundersen, Knut Nærum og fleire.

«Jesus Kristus & Co». Heidningane må òg ha sin teikneserie, og Religionkritisk forlag gav ut dette bladet i 1982, 1984 og i 1990.

1983

«Olsenbanden» med tekst av Sverre Årnes og teikningar av Håkon Aasnes kom som hefte i 1983 og album frå 1984 til og med 1988.

«Dynastiet Willoch». Humoristisk-satiriske striper av Andreas Hompland og Tor Bomann-Larsen.

«Jeg skal få en katt». Teikneserie-liknande barnebok, med tekst av Wenche Blomberg og teikningar av Jan-Kåre Øyen. Gyldendal/ Bokklubbens Barn.

«Niels Klims underjordiske reise». Teikneserieversjon av Ludvig Holbergs bok, teikna av dansken Hans Scherfig. Vi reknar vel Holberg for norsk? Falken forlag 1983.

«Truls og Trine», julehefte på Semic i 1983, 1984 og 1985. Tekst av Terje Nordberg og Dag Kolstad, teikning av Arild Midthun. For 1983-heftet fekk dei Kulturdepartementets premie for barne- og ungdoms-teikneseriar.

«Mari og Kay» gratishefte om ungdom og alkohol, tre årlege utgåver frå 1983. Tekst: Tor Bomann-Larsen. Teikning: Hilde Disen.

«Vangsgutane på speleferd». Svært fritt etter Leif Halse. Tekst: Svein Nymo. Teikning: Ragnar Olsen. Gjekk i avisa Nordlys frå 21. juni 1983 og ei stund.

«Æsenes reise» i Dag og Tid frå nr. 2 til nr. 21 i 1983. Tekst og teikning: Anders Kvåle Rue. Premiert av Kulturdeparte-mentet som barne- og ungdomsserie.

«Elgen» i Dag og Tid frå nr. 22 til nr. 41 i 1983. Tekst og teikning av Rein Elgeseter (Gard Espeland).

«Anti Story» kom med nokre hefte i 1983 og 1984, og samleutgåve i 1984. Undergrunnsblad laga av amatørar.

Meir frå undergrunnen: «Seriebladet Blekk» kom med nummer 1 i 1983 og nummer 2 i 1985. Tekst av Mikael Bøe og teikning av Karsten Friis.

Endå meir av same slaget: «Gurke og den svarte trekant». Tekst og teikning: Jørn Dalchow. Utgjevar: Fiasko Comics.

«Weird Ideas», hefte utgitt av WC/ Folkeaksjonen mot Hasj kom med 13 utgåver frå 1983 til 1990 med norsk-laga seriar.

1984

«Vazelina Bilopphøggers» kom som hefte i 1984, premiert av Kulturdepartementet. Seinare utgåver som album i 1985 og 1989. Tekst av Dag Kolstad med fleire, teikna av Tommy Sydsæter. Serien er òg publisert i Humor & Kanari og i Pyton.

«Den norske arbeiderbevegelses historie». Album med tekst og teikning av Terje Kretz i 1984.

«Han Ola og han Per». Bok med gammal humoristisk norsk-amerikansk teikneserie og historia rundt serien. Universitetsforlaget 1984.

«Soga om Sigrid». Viking-serie i Norsk Barneblad med tekst av Sverre Årnes og teikning av Anders Kvåle Rue.

«Sjøormen Sjur/ Æsenes reise» av Anders Kvåle Rue var Norsk Tegneserieforum sitt årshefte i 1984. «Sjøormen Sjur» gjekk opphavleg i Vest-Telemark Blad og «Æsenes reise» i Dag og Tid før det vart hefte av dei.

«Bukken og havresekken» i Dag og Tid frå nr. 7 til nr. 12 i 1984. Tekst og teikning: Birger Buch-Bræk, alias Gard Espeland.

«Ravn». Eventyrserie frå vikingmiljø, teikna og fortalt av Terje Kretz, tre seriehefte i 1984 og eitt i 1985, dei tre første på Bladkompaniet, det siste på eige forlag. «Ravn julehefte» kom i 1985 på Bladkompaniet.

«Smørbukks den eldre» kom som stifta album våren 1984, 1985 og 1986. Innhaldet var Smørbukk-serien frå Norsk Barneblad 1950-52, 1956-59 og 1964-66.

«Stomperud» kom som serie-bøker i 1984 og 1985; utdrag frå Norsk Ukeblad der serien har gått sidan 1937. «Teikneserie Spesial» var eit dobbelt-nummer av Norsk

Øverst til venstre: *Nansen i Bomans strek. Ein flaggbærar for den norske teikneserien på 80-talet.*

Øverst til høgre: *Sjøormen Sjur av Kvåle Rue. Einaste serie anmeld etter Blasfemi-paragrafen?*

Nederst til høgre: *«Vi på Eiketun» av Håkon Aasnes, serien som knyttar saman serieuniverset til Aasnes, kom i Bondebladet i -87.*

Nederst til venstre: *«Vazelina» av Tommy sydsæther.*

Barneblad i 1984 med eigne seriar som lesarane hadde laga.

Bøndenes Bank gav ut eit bretta ark med teikneserie som reklame i 1984. Tekst og teikning: Berit & Øyvind.

Televerket gav ut teikneserie som reklame for barn i 1980-åra. Først «Tellef kommer til barnehagen» og «Tellef kommer til skolen» i 1984 med tekst av B. Andersen og C. Thaugland, teikningar av S. S. Kapsberger, «Telebølger» i 1987 med tekst av Bjørn B. Brøndbo og teikningar av Knut Westad, og «Teleboka» i 1988 med tekst av Brøndbo og teikningar av Niels-Erik Heger.

«Dill Krokofantus», utgitt av Bodø tegneserieforum i 1984, tekst og teikning av Eivind Nicolaysen.

«Død og dop» i undergrunnen med fem nummer frå 1984 til 1985, tekst og strek av Jostein Lien, utgitt av Jan Rune Bruun.

«Med lov skal landet bygges», hefte med dikt og teikneserie på annakvar side. Tekst: Jan H. Kallevik. Teikning: Stone.

«Rummpfftillfftooo». Diverse seriar i tre seriehefte med varierande tal på o'ar i tittelen, utgitt og for det meste teikna og skrive av Christopher Nielsen. Hefta kom i 1984, 1988 og 1989.

1985

Tre år på rad frå 1985 laga Tor Bomann-Larsen ein satirisk serie på Cappelen om vår store nasjonale helt Frithjof Nansen. Først kom «1905 Duellen på Hesseløa».

I Arken (årbok for barn og unge) hadde Jon Sveinbjørn Jonsson (tekst) og Bjørn Ousland (teikning) ein teikneserie som heitte «Mareritt». Den vart premiert av Kulturdepartementet.

«Redd barna frå krig», tekst Phil Newth, teikning Bjørn Ousland, gratishefte gitt ut av Redd Barna.

«Ronald Knakk», med tekst av Ragnar «Joker» Pedersen og teikning av Gunnar Olsen, reklamehefte for pølser, utgitt av Stabburet/Nora i 1985.

«Kraftig Kost» begynte i 1985, og kosten vart så kraftig at nummer 2 (1986) måtte trekkjast tilbake for å koma i ny utgåve. Bladet gjekk til 1992. Blant bidragsytarane finn vi seriestørrelsar som Torstein Gundersen, Bjørn Ousland, Anders Kvåle Rue, Espen Hårstad, Erik Falk, Mykle, Suzanne Kraus, Torbjørn Lien, Øystein Kristiansen, Per H. Olsen, Talleiv Manum, Geir Florhaug.
«Njål Stallagrimsons forunderlige reiser»

HI-HI-HI-

på Cappelen i 1987, omsett, teikna av italienaren Cinzia Chigliano.

«Aids» var tre gjevekk-hefte (giveaway) som kom i 1987, laga av Arild Midthun, utgitt av Sentralrådet for narkotikaproblemer.

«Eskimonika», reklameseriar for is, utgitt av Gevion og Diplom Is i 1987, seinare av Ide & Strek og Diplom Is. Tekst: Terje Nordberg, teikning: Arild Midthun. Eskimonika-blada kom med to utgåver i 1987, så i med ei utgåve i 1988, 1989, 1990 og 1992.

Anders Kvåle Rue tek over som «Tuss og Troll»-teiknar etter Solveig Muren Sanden, får Kulturdepartementets teikneserie-premie, og gir seg etter denne utgåva.

«Tuxedo» var eit gratishefte om rusmiddel, utgitt av Universitetsforlaget. Tekst av Idi Kharelli (Eirik Ildahl) og teikningar av Håkon Aasnes.

1988

«Fabelsvansen» av Thore Hansen gjekk i Norsk Barneblad frå nr. 10 i 1988 til nr. 1 i 1989.

«En fettsugers bekjennelse». Absurd satire for vaksne. Album med tekst og teikning av Christopher Nielsen. Semic.

I 1988 fekk vi heimelaga skrekk med heftet «Rødt, hvitt og rått». Dei to første åra utgitt på Magasinforlaget, i 1990 på Bladkompaniet. 1990-utgåva vart for rå, og vart trekt tilbake etter to vekers sal.

«Solruns saga» er ein norsk svartedaud-

trilogi i albumform, teksta av Eirik Ildahl og teikna av Bjørn Ousland. Første albumet, «Pesta», kom i 1988 og vart premiert av Kulturdepartementet som barne- og ungdoms-serie. «Nattlys» kom i 1990 og «Sjøormen» i 1993.

«Bøver'n» var eit reklamehefte med presentasjon av Telemark Sommarland. Tekst og teikning: Per H. Olsen.

«Christopher Nielsen Giveaway», reklame for Rummpfftillfftooo ? nr. 2.

«Manntall», utgitt av Senter for Industriforskning, teikna av Knut Westad, gratishefte.

Sist på 80-talet vart det gitt ut ein reklamefaldar, «Pelle Paulsens plagsomme plotter» av A/S Tørrkopi Ozalid.

Bjørn Ousland har teikna mange reklame-teikneseriar, denne gongen «Serie Kluzz» for kleskjeda Adelsten i 1988, med tekst av Dag Kolstad.

«Drum» kom ut med fem nummer frå 1988 til 1990, siste nummeret trekanta i staden for firkanta. Musikkstoff og seriar, utgitt av Davis og O. J. Åleskjær.

«Familie Journalen» høyrer til den seinare nyare fase av norsk undergrunn, med fem nummer frå 1988 til 1991 som inneheldt diverse norsklaga seriar. Nummer 3 var innpakka i mjølkekartong og er derfor naturleg nok ein del rulla/bretta. Nummer 5 finst berre på diskett, og høyrer difor ikkje med her, for vi held på det at teikneserien er eit trykt medium, ikkje sant?(Kvifor det? red.sek.)

«Procession of Mourners», seks undergrunnshefte frå 1988 til 1991. Teiknarane heitte bl.a. Torbjørn Brandgård, Arne Fosland, Suzanne Kraus.

«KÅMIKS Nye norske tegneserier». Seriebok frå Cappelen i 1988, redigert av Peter Haars som òg skreiv føreord. Seriar av Hilde Kramer, Bjørn Ousland og Per G. Olsen, Alf-Magne Andreassen, Arild Midthun og Eirik Ildahl, Fam Ekman og Einar Økland, Steffen Kverneland og Peter Haars, Rune J. Andersson, Christian Leborg og Morten Jørgensen, Werner Grossmann.

1989

Juleheftet «Fossegrimens fele» på Semic var teksta av Robert Wood og teikna av Knut Jacobsen.

«Ein ring av gull» gjekk i Norsk Barneblad frå nr. 2 til nr. 14 i 1989 som framhald av Soga om Sigrid. Denne gongen med tekst av Sverre Årnes og teikna av Ivan Andreassen.

«Bjørnen og reven» i Norsk Barneblad 16/17. Inkalills serie-debut! I nummeret etter kom «Grisen og levemåten».

Dette året kom det ikkje akkurat så mange norske seriealbum, for alle forlaga og serieskaparane sat og venta på at Norsk kulturråd si produksjonsstøtte skulle koma.

Heftet «Alt om Jesus» på Nasse Nøffs forlag, tekst og teikning av Jo Hjertaker Jurgens, åtte sider i svart/kvitt.

«Bombobrom» inneheldt amatørseriar utgitt av forleggjaren med det flotte undergrunns-namnet Gjennom Glassdørene Produksjoner.

«Den guddommelige banan» kom ut som hefte på Nasse Nøffs Forlag med tekst og teikning av Jo Hjertager Jurgens.

«Klin Kokos» kom med amatørseriar i fem hefte frå 1989 til 1990.

«Løgn og bedrag». Tekst og teikning: Eivind Falk-Svensen. undergrunn i to hefte (1989 og 1991) frå Det gode forlag.

«Norske serier» var eit blad med norsk-teikna seriar som kom med åtte nummer frå 1989 til 1992. Grensa mellom undergrunn og «vanleg» sal er ofte uklar. Norsk Tegneserie Index reknar dei sju første hefta som undergrunn, etter som dei ikkje vart selde hos Narvesen. Blant teiknarane i Norske serier finn vi bl.a. Torstein Gundersen, Bjørn Ousland, Leif Harald Høghaug, Bob Horn, Suzanne Kraus, Øyvind Jørgensen, Sverre H. Kristensen.

«Tragi - Comix». Fleire seriar frå åtti-åra undergrunn, teikna av Jan Olav Nilsen og skrive av Terje Moen. Tre hefte i 1989/1990.

«Total fiskepudding», undergrunn av Jo Hjertager Jurgens, utgitt av Nasse Nøffs Forlag.

«Tarmer og snørr» avsluttar 1980-talet, enno ein amatør-undergrunnserie frå Nasse Nøffs Forlag, teikna og fortalt av Jo Hjertager Jurgens.

Forrige side:
Øverst:
«Frå Solruns Saga 1»
Nederst:
«Olsenbanden»

Denne siden:
Øverst:
Frå Sproing vinnaren «Ur», trykt fyrst i «Rummpfftillfftooo ?» nr. 2.
Nederst:
Frå «Kåmiks»

1990-

«I 1990-åra tek vi teikneserien på alvor: Vi får offentleg produksjonstøtte, me reiser på seriefestival i Tønsberg og teikneseriane kjem på museum, i takt med at forlaga trappar ned på utgjevingar. Lyspunkt 1: Det som kjem, er ofte bra. Lyspunkt 2: Damene kjem, både InkaLill og Siri Dokken, og Solveig Muren Sanden gjer comeback når ho er 75! «

1990

«Adolfs menn». Album av Tor Bomann-Larsen på Cappelen i 1990.

«Fantomus og tronarvingen». Barnebok i serieform. Tekst og teikning: Kjell E. Midtun. Cappelen 1990.

«Vi på Eiketun», utdrag av Håkon Aasnes sin serie frå Bondebladet gjekk i nynorsk-versjon i Norsk Barneblad frå nr. 1 til nr. 10 i 1990.

«Bjørnen, ulven og reven» teikna av Olav Hagen i Norsk Barneblad nr. 11 i 1990.

«Sigurd og Eva på tur i tida» i Norsk Barneblad frå nr. 12 til nr. 17 i 1990. Tekst: Velle Espeland. Teikning: Åsmund Berge.

«Eldflygaren» av Ingalill Røsberg, første serien ho skreiv og teikna sjølv, i Norsk B arneblad frå nr. 18 i 1990 til nr. 5 i 1991.

«To trøtte typer» av Christopher Nielsen kom som tilleggs-serie i albumet Freak Brothers Tilbake til grasrota. Nielsen sin serie er også presentert i undergrunnsbladet Feite Freddy.

«Fumms bø», Christopher Nielsens samla seriar. Bok på 136 sider. Semic/ Bokklubben Nye Bøker.

«Gutta på skauen» Tekst: Terje Nordberg. Teikna av Eirik Ildahl og Geir Florhaug. Album med parodi på undergrunnsarbeidet i Norge under krigen. Album på Cappelen i 1990.

«Håkon Håkonsen». Album på Semic i 1990, etter filmen om Håkon Håkonsen. Tekst og teikning: Bruce Parramore, Norge. Serien gjekk òg i Fantomet.

«Håkons saga» kom som julehefte på Ide & Strek i 1990. Sagaserie med tekst av Knut Anders Løken og teikna av Per Trystad og Rino Larsen.

«Anne alene», truleg utgitt i 1990, gratishefte om overgangen mellom skole og arbeid, tekst og teikning av Finn Kjellum, utgitt av Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund.
«Evenstad - storgård, skogskole og DH», historikk i teikneserieform av Bjørn Ousland.

«Urgrims hemmelighet», andre band av Troll-serien. Tekstforfattar Terje Nordberg og teiknar Arild Midthun fekk Kulturdepartementets premie for teikneserie for barn og ungdom.

«Bizarro». Hefte i 40 sider med amatørseriar av Arne Johnny Bakkevold og Roger Søbstad. Opplag: 500.

Forlaget med det heilgarderande namnet Perler for svin gav i 1990 ut «Dromedar Magasinet» i 1500 eksemplar. Tekst av Peder Kjøs, teikning av Bjarne Træen.

«Hyl!» inneheldt parodiseriar av Waldemar Hepstein og fleire.

«Javel» heitte eit blad som kom ut i 1990, og det var Torstein Gundersen som teikna etter manus av bl.a. Roald Dahl, Gabriel Scott, Charles Bukowski. Forlaget Konsept.

«Krampetrekninger frå TEH». Ymse humorseriar av T. E. Haveland.
«Krux» kom i 1990 og «Krux d lux» i 1991. Tekst: Olav

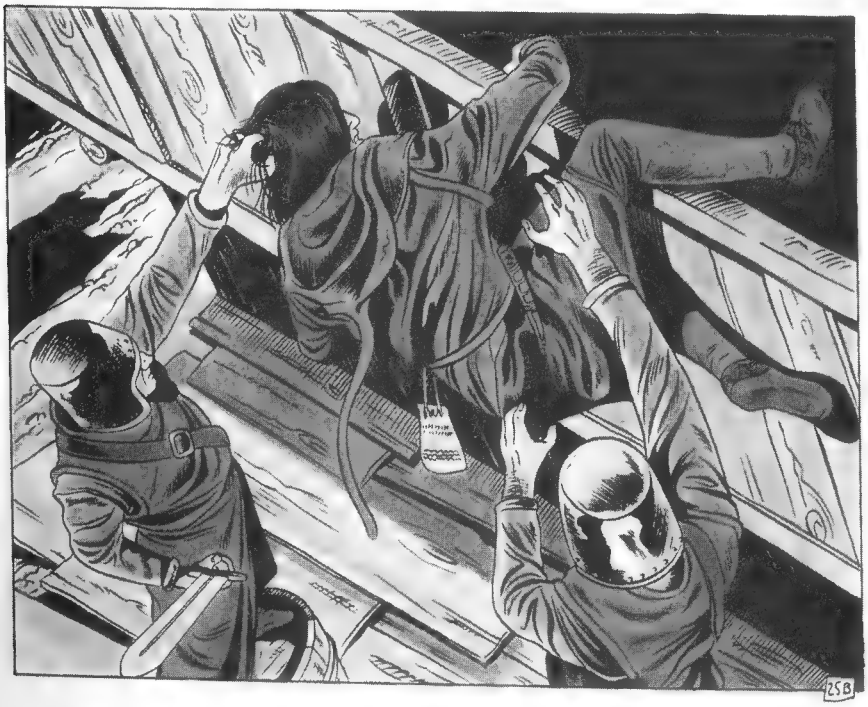

HOLD MUNN OG HØR PÅ MEG! VI ER ETT HERRE-FOLK, OG FØLGER EN FØRER! SOM KVINNE-FØRER ER DET JEG...
MEN JEG ER UNGDOMSFØRER!
JEG ER TRIKKE-FØRER!
VI MÅ STEMME OVER HVEM SOM ER FØRER!
EKSKLUDER! EKSKLUDER!

Nilsen. Teikning: Terje Moen.

«O'LE», undergrunnshefte teikna, skrive og utgitt av Trond E. Haveland med stutte seriar og vitsar.

1991

Kvart femte år gir Norsk Barneblad ut fem julehefte-årgangar av «Tuss og Troll» og «Smørbukk» innbunde i bok, seinast i 1991 for åra 1986-1990. Ny samlebok kjem i 1996.

«Annika» begynner i Norsk Barneblad frå nr. 6 i 1991. Ikkje i alle nummer. Av Håkon Aasnes.

«Gjest Baardsen». Albumserie på grunnlag av muntleg tradisjon. Tekst: Jostein Mykletun. Teikning: Håkon Aasnes.

«Blekkulf» kom som julehefte i 1991. Barneseriar med miljø-vri laga av Ole P. Hansen/Bente Roestad og av Håkon Aasnes.

«Kristina av Tunsberg». Album og bok, utgitt av Semic og Mykle Illustrasjoner. Tekst: Kåre Holt. Teikning: Morten Myklebust. Historisk spenningserie, premiert av Kulturdepartementet som serie for barn og ungdom.

«Pia Zawa» med tekst og teikning av Tore Knutsen. Agentserie som hefte frå Semic. Også i X9 Spesial.

«Sesam Stasjon» som julehefte er eit døme på at forlaga meir enn gjerne surfar på Sesam-bølgja frå NRK Barne-TV. Første serieheftet om Sesam kom i 1991, så i 1992 og i 1994. Tekst: Eivind Skeie (1991), Terje Nordberg (1992), Anne B. Ragde og Håkon W. Isachsen (1994). Teikning: Egil Nyhus (1991 og 1992) og Tore S. Olsen (1994).

«Stupido» med diverse norsk-teikna humorseriar starta i 1991.

«Kristiansand» byhistorie i teikneserieform av Trond Tøllefsen.

«Ngggh» utgitt av No Point Prod inneheldt amatørseriar av Eivind Ness og Eivind Benneche og kom med to utgåver i 1991. Båe utgåvene kom òg med «luxus»-utgåver, det vil seia med farga forside.

1992

Knut Nærum sin serie «Rita Bloid» frå Ny Tid har kome som årsalbum sidan 1992.

«Ett år med Hugo» Humoristiske avisstriper i album. Tekst/teikning: Morten Tefre. Mortrik forlag 1992.

Bladet «Norske serier» med forskjellige norske serie-teiknarar kom med eitt nummer i 1992.

Albumserien «Ridderne av Dor» begynte i 1992, med tekst og teikning av InkaLill. Bladkompaniet. «Hjertets Knekt» var første albumet.

«Tapt fremtid», album om aids, skrive av norske Jon Sveinbjørn

I Bakgrunnen:
Frå «Jazzbasillen» av Christopher Nielsen

Øverst frå venstre: «De knyttede nevene» av Kverneland - størst til no på nittitalet? Moro med krig og «Gutta på skauen». Satire om det tredje rike frå Bomann.

Nederst frå venstre: «Kristina av Tunsberg», eit gjennombrot for Morten Myklebust. «Rita Bloid», Knut Nærums skeive blikk på verda. «Annika» - ein publikumsfavoritt i Norsk Barneblad. «Samleren» av Waldemar Hepstein fra Hyl nr. 1

Jonsson og A. C. Knigge frå Tyskland, teikna av franske Annie Goetzinger. Semic.

«En viking blir gravlagt», hefte laga av Morten Myklebust.

1993

«Reisen til Ken» blir gitt ut som bok av Thule Forlag, og denne norske science fiction-serien frå 1930-talet kjem altså som eigen publikasjon for første gong. Tekst: Chr. Haugen. Teikningar: Arent Christensen.

«De knyttede never», album teikna av Steffen Kverneland etter Jonas Fjeldbøkene av Øvre Richter Frich. Utgjevar: TEGN A/L

BUM. Vann Sproing-prisen som beste norske serie i 1993.

«Den første kjærligheten». Nordisk seriebok med norske bidrag av Siri Dokken og Bård Enoksen, Knut Nærum og Boro Pavlovic, Gro Vik. Semic 1993.

«Hanna» av Håkon Aasnes begynte i Norsk Barneblad i nr. 1 i 1990, og har periodevis gått der seinare.

«Sjom. Den heimelaga hemnaren» gjekk i Norsk Barneblad frå nr. 5 til nr. 18 i 1993. Tekst og teikning: Ingalill Røsberg.

«Fidus» starta i 1993, og dermed har undergrunnen for alvor festa seg i det etablerte salsapparatet med etablerte serieskaparar. Hefte utgitt av No Comprendo Press. Humorseriar av Waldemar Hepstein, Steffen Kverneland, Knut Nærum, Charlie Christensen, Ola Hegdal, Christopher Nielsen, Mikael Holmberg og fleire.

«Kunsten å gå i baret». Samfunnssatirisk seriebok om alt antihelten Gregg kjem ut for i eit kunstnarleg Oslo-miljø, av Mikael Holmberg. Cappelen 1993.

«På kloden» med tekst og teikning av Ola Hegdal kom som eige hefte utgitt av No Comprendo Press. Satiriske striper tidlegare trykt i studentavisa Universitas.

«Pervopocket». Pervers humor i pocketformat, utgitt av Williams forlag med tekst og teikning av Kristian B. Walters.

«Herman Storm», album på Semic, spenningserie etter internasjonalt agentkonsept om journalist under fjerne himmelstrok, tekst av Eirik Ildahl og teikningar av Jean-Yves Mitton. Fleire historiar publisert i Fantomet.

«Jerntid», hefte , laga av ein Telemarks-trio: Tekst av Harald Ulvestad, teikna av Tor Arne Hegna og tusja av Svein Inge Havrsås.

«Sex og Rør» er blad med serieparodi på se og Hør.
«To trøtte typer», hefte med satiriske seriar av Christopher Nielsen på No Comprendo Press.

Den Nationale Scene i Bergen hadde i 1993 eit par programhefte i teikneserieform, laga av Karine Seeberg: «Historien om Skraphandlarrock» og «En midtsommernatts drøm».

«Egg til frokost», undergrunnshefte med erotiske eventyr frå Forlaget konsept. Tekst og teikning: Torstein Gundersen.

«Fantazine», hefte frå Strek Forlag med norske amatørseriar.

«Grøss og gru uten en suss», amatørseriar i hefte av Trond E. Haveland.
«Dårenes Formynder», album med handling frå forbudstida på 20-talet. Tekst: Bård Enoksen, teikning: Lars Elling.

1994

«Kaptein Sabeltann og jakten på sultanens skatt». Album med tekst av Terje Formo, teikna av Morten Myklebust. Gyldendal.

«I ramnens skugge». Teikneserie som del av ei bok. Tekst: Rolf Losnegård. Teikneserie: Knut Westad, Ragnhild

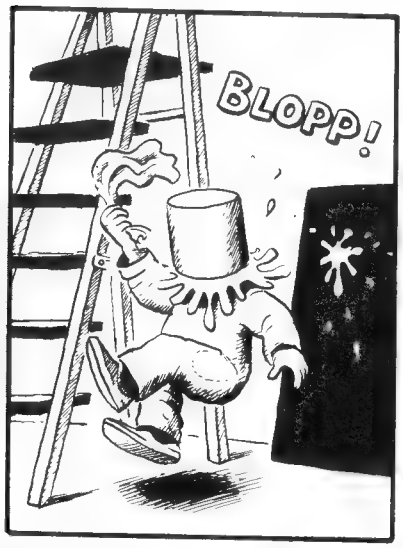

"Hver tredje arbeidstaker i EU er redd for å bli arbeidsløs i løpet av neste år" (the European, 21/6-1994)

Beate Nilsen og Morten Myklebust.

«Padda» av InkaLill, einsiders tilleggs-serie i seriebladet Tommy og Tigeren, Bladkompaniet.

«Ønske-Ringen» album-bind 2 av «Ridderne av Dor», tekst og teikning av InkaLill (Ingalill Røsberg). Bladkompaniet 1994.

«Geir og Lena» med tekst av Gerhard Engen og teikning av Freda Magnussen gjekk i Norsk Barneblad frå nr. 2 til nr. 8 i 1994.

«Skriket» i Norsk Barneblad nr. 12 i 1994. Ide: Gerhard Engen. Teikning: Olav Hagen.

«Skulen» i Norsk Barneblad side 290 og 306 i 1994, av Kaj Konrad Clausen.

«Kongens mann». Svart-kvitt-teikna serie i album om negeren som vart postmeister i Kragerø, laga av Siri Dokken og Bård Enoksen.

«Amputerte klassikere», album med lett kjennelege og svært amputerte nye og eldre klassikarar, av Steffen Kverneland på No Comprendo Press.

«Weltschmertz», to album av Christopher Nielsen på No Comprendo Press.

«Pelle & Proffen Kjempene faller» etter bok av Ingvar Ambjørnsen, album på Semic teikna av Boro Povlovic, tekst ved Eirik Ildahl.

«Rita Bloid» album nr. 3, «Gud er svensk» av Knut Nærum på No Comprendo Press. Tidlegare i ny Tid.

«Konrad» av Villy Jacobsen gjekk i barnebladet Salto.

«Fantomet» er jo ikkje akkurat norsk, sjølv om Norge og Norden er verdas viktigaste Fantomet-distrikt når det gjeld lesar-oppslutning. Dei norske tekstfor-fattarane Sverre Årnes og Idar Pettersen har skrive Fantomet-episodar, og Knut Westad har teikna Fantomet-omslag.

«Astereurix» utgitt av Ungdom EU, laga av Dagblad-teiknar Pål Hansen og i hefteform under EU-kampen.

1995

«Felina» av InkaLill startar i Norsk Barneblad 15. mars 1995. Eventyr-historie om ein kattefamilie som kjøper eit gammalt hus.

«Jesus og påske-feiringa». Serie i barnebladet Salto, med tekst av Marit Rødland og teikningar av Oscar Jansen.

«Ulla og Ullrik», stripe i barnebladet Salto, av Bjørn Ousland.

«Bursdagsfesten», einsiders serie i Salto, tekst av Dagny Holm og teikning av Ø. Høie.

Siri Dokken har ein teikna kommentar kvar veke i Dag og Tid, og det hender den er laga som teikneserie.
Midt på 90-talet går «Blekkulf» som teikneserie i Flaskeposten, medlemsbladet til Blekkulfs Miljødetektiver. Tekst av Bente Roestad; utteikna av M. og K. Jakobsen og A. Radke.

I Starlet nr. 7 i 1995 startar serie-føljetongen «Gutta på skauen», skrive av Trude Brænne Larsen og teikna av Boro Pavlovic. Starlet har hatt norske seriar tidlegare òg.

«Et spill mellom fire» hefte av Steffen Kverneland.

«Trylle-Hornet», band tre av Ridderne av Dor, kjem i 1995, med tekst og teikning av Inkalill.

Utvalgde seriar om «Jens von Busten-skjold» kjem hausten 1995. Utgjevar er Geir Jahnsrud i Thule Forlag, og Olav Norheim skriv forord.

Det blir avdka byste av Bustenskjold-forfattar Sigurd Lybeck (1895-1975) i Etnedal til hausten.

Jon Sveinbjørn Jonsson skriv forord til ei utgjeving av «Dr. Fantastisk» på Cappelen. Fyrste samla utgåve!

Utstillinga «Teikneserien i Norge» opnar på Maihaugen 29. april 1995 og står til midten av oktober.

MEN NÅ MÅ VI HUSKE PLANEN VÅR.
VI MÅ VÆRE SÅ LURE AT DE IKKE MERKER NOE SOM HELST FØR VI ER LANGT TIL HAVS MED SULTANENS GULL!
KOM IGJEN!

I Bakgrunnen:
Frå «Kongens Mann» av Siri Dokken og Bård Enoksen

Øverst frå venstre:
«Ridderne av Dor» av Inkalill
«Fantomus» - ein av dei artigaste seriesatirene på nittitalet.
Meir satire, denne gongen over åttitalet i «Kunsten å gå i baret» av Mikael Holmberg.
«Asteurix» - det best distribuerteteikneserieheftet på nittitalet?
«I ramnens skugge» av Westad/Mykle/Nilsen.

Nederst frå venstre:
«Pelle og Proffen», norsk spenningsserie for ungdom.
Sjølbiografisk satire frå «Fidus»
«Kaptein Sabeltann» - ein storseljar frå Terje Formo og Morten Myklebust.

GRENSESPRENGEREN

—Jeg håper framtidas tegneserier blir radikalt annerledes enn dagens.
Dave McKean

Alt er tillatt for den snart 32 år gamle briten når han skaper sine serier. Computere, fargekopieringsmaskiner og fotoapparat er for ham like naturlige vertøy som tusj og papir. Så langt har denne eksperimentslysten, som like mye er et uutslokkelig behov, ifølge McKean selv, gitt ham en sann ansamling av priser og utmerkelser.

Latterlige bobler

—Jeg er opptatt av å bryte ned tegneseriene i deres enkelte elementer for å se hva som får dem til å fungere. Dessuten synes jeg mange av de tradisjonelle virkemidlene egentlig er ganske så merkelige. Se bare på snakkeboblene. Hvem har bestemt at dialogen skal være plassert i små, ovale, hvite felt med en spiss, spør han.

Noe av forklaringen på at McKean som serieskaper har en så stor motvilje mot å være konvensjonell, kan være å finne i hans bakgrunn. McKean hadde nemlig sluttet å lese tegneserier da han begynte som student ved Berkshire College of Art & Design i 1982. Han var fast bestemt på å arbeide med design og studerte dette faget sammen med illustrasjon og film. De første oppdragene han fikk var da også rene illustrasjoner - blant annet til årsrapporter for et norsk selskap. Det var først da McKean kom over serier av landsmannen Alan Moore (Watchmen, Killing Joke, Swamp Thing, V for Vendetta og mye mer) at lysten til selv å lage serier ble vekket. Like etter møtte McKean journalisten og skribenten Neil Gaiman og grunnlaget for et meget produktivt og spennende samarbeide var lagt.

Tøyer grenser

Deres første større arbeid sammen , «Violent Cases» (for øvrig et ordspill på «Violin Cases») kom i 1987. Albumet som har Neil Gaiman selv i fortellerrollen, og som blant annet forteller om Al Capones angivelige osteopat, ble umiddelbart kåret til Englands første, seriøse serieroman og overdynget med priser.

I årene siden den gang har McKean enten sammen med Neil Gaiman, med andre manusforfattere, eller helt på egen hånd, gitt ut en imponerende samling uforutsigelige, spennende og prisbelønte serier. Og hele tida tøyer han grensene for hva folk flest (les «Donald-leserne») betrakter som en tegneserie. Det nyeste

—I 50 år har tegneseriene levd i en boble. Ingen ting har skjedd og dette har nesten drept dem, hevder Dave McKean, som nærmest på egenhånd har redefinert tegneseriene.

albumet, «Mr. Punch» markerer i denne sammenheng en naturlig utvikling med fotocollager, tredimensjonale scener og et utall andre teknikker — alt scannet inn og manipulert i en datamaskin.

—For meg føles ikke mine serier eksperimentelle. Det er helt naturlig for meg å arbeide på denne måten.Og det er også min plikt som del av en ny generasjon med tegnere å stille spørsmålstegn ved måten serier tradisjonelt har blitt laget på, mener McKean.

Isolasjon

—Jeg synes det er litt skremmende at nye serietegnere har Jack Kirby og Will Eisner som forbilder. Fremdeles. Det finnes ingen progresjon i tegneseriene slik som for andre kunstformer. For hver generasjon malere blir nye virkemidler prøvd ut. For hver ny generasjon komponister prøves nye veier. Men ikke for tegneseriene — kanskje fordi tegneseriene er så isolerte. De lages av seriefans, de trykkes av serieforlag, de selges i seriebutikker og leses av seriefans. Tegneseriene når ikke ut til folk. De siste 50 årene har det vært et hakk i plata slik at den samme musikken har blitt spilt om og om igjen. Derfor var det da også enkelt for meg å gjøre «a big splash» med «Violent cases». For den generelle standarden har blitt forholdsvis lav. Dette gjelder ikke bare for tegnerne og manusforfatterne, men også blant kritikerne. Men nå er folk i ferd med å bli leie av stadig vekk å få mer av det samme. Det er ikke bare det at tegneseriene er i ferd med å dø en langsom død. De er på nippet til å dø nå!

Folksomt

McKeans resept for å redde tegneserien gjennom å tøye mediet til dets yttergrenser og lenger, synes å være vellykket. Selv om seriemarkedet som helhet krymper, opplever McKean at hans utgivelser bare selger bedre og bedre. Den voksende interessen for ham kom også klart til uttrykk da han besøkte Oslo i slutten av februar. McKeans presentasjon av seg selv og sine arbeider i regi av Grafill, samlet til de grader fullt hus at folk (deriblant et stort antall unge kvinner!) måtte stå langs veggene og sitte på gulvet for å få plass. TEGN har ikke opplevd maken noen gang — kanskje med unntak av da Donalds «far», Carl Barks, besøkte Norge. Blant de ivrig

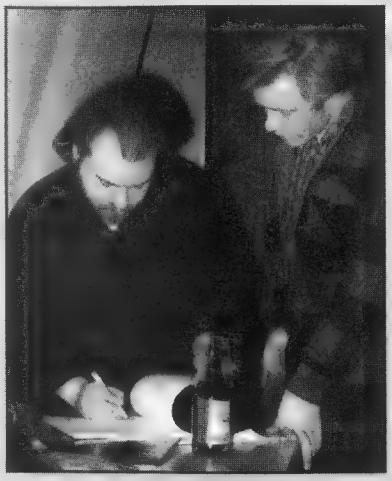

McKean - populær foredragsholder i Oslo i slutte av februar. Her flankert av autografjeger Erik «fanboy» Falk.

DAVE McKEAN

Født i 1963 i Berkshire vest for London. Bor nå i Essex, sør for London, med kone og barn. Studerte design, illustrasjon og film ved kunstskolen Berkshire College of Art & Design i fire år.

Planla i en periode en yrkeskarriere som jazzpianist. Har komponert musikk og har flere plateutgivelser bak seg. (Blant annet Adrift & Salient, hvor McKean spiller piano og Jon J. Muth cello, samt begge på computer.)

I tillegg til en rekke tegneseriealbum har McKean laget blant annet bokillustrasjoner og platecover for artister som Michael Nyman, Bill Bruford, Tori Amos, Machine Head, Testament, Paradise Lost, Alice Cooper, Bill Laswell, Buckethead og Rolling Stones.

Arbeider nå med en tarot-kortstokk med 78 kort.

Har også laget videoer og planlegger minst en film.

Jan Garbareks og Conlow Nancarrow er blant hans musikalske forbilder.

Maus av art spiegelman og Fires av Lorenzo Mattotti er favorittserier.

Solo-prosjektet

Cages var opprinnelig tenkt å komme annenhver måned, men etter fem år har McKean ikke kommet lenger enn til bind 8...

Cages ble opprinnelig utgitt på Tundra, som siden ble «kjøpt opp» av Kitchen Sink. Mye av årsaken til utsettelsen ligger i de uklare omstendigheten rundt skifte av utgiver.

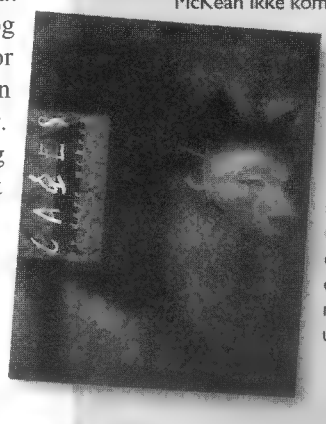

De kommersielle arbeidene

Arkham Asylum ble det definitive gjennombrudd for såvel forfatter som tegner. Grant Mossisons jungianske behandling av Batman-myten var faktisk en tid også vurdert utgitt i Norge. McKean kjøpte seg et hus for royaltiene fra boka...

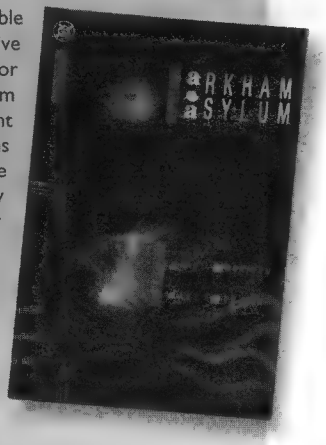

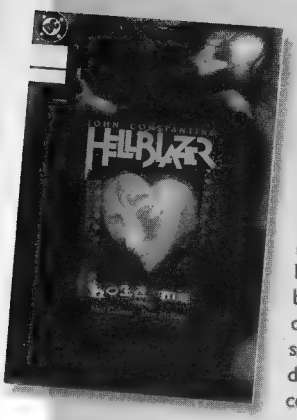

Når den første, faste forfatteren på Hellblazer tok ferie fikk andre britiske forfattere slippe til, blant annet Neil Gaiman, som sammen med McKean gjorde et av deres minst kjente, men kansje beste serier, Hold Me, om ensomhet blant spøkelser. Første serie der McKean bruker computer...

Gaiman og McKeans første «store» serie, og hittil lengste, var ikke den helt store suksessen, hverken kunstnerisk eller kommersielt. I ettertid har serien fått stor samleverdifordi dette var første serie der McKean tegnet Batman...

SERIER

Violent Cases (med Neil Gaiman) 1987.
Black Orchid (med Neil Gaiman) 1988.
Hold Me (med Neil Gaiman) 1989.
Arham Asylum (med Grant Morrison) 1989.
Cages 1990-1995.
Signal to Noise 1992 (som album).
Mr Punch (med Neil Gaiman) 1994.

Produksjonen omfatter også en rekke kortere serier. I tillegg har McKean laget samtlige omslag til serien om Sandman som totalt vil bli på 75 utgivelser og også en rekke cover til Hellblazer. Pictures that tick. Mulig utgivelse i 1995.

PRISER

Tre britiske Eagle-priser og en Mekon-pris for Violent Cases. En ameriaknsk Harvey-pris, to United Kingdom Comic Art-priser, en britisk Speakeasy-pris, en Comic Buyers Guide Readers Poll-pris og en Eagle-pris for Arkham Asylum. En Harvey-pris for Cages.

En sentral side fra Arkham Asylum, med klare religiøse overtoner. Tekst og bobler ble lagt på digitalt til slutt.

lyttende bemerket underTEGNede blant annet Arild Midthun, Siri Dokken, Lars Elling, Håkon Strand, Erik Falk, Jon Arne Sæterøy, Tor Arne Hegna og Morten Sætren.

—I dag finnes det ikke gode tegneserier for barn. Og det finnes nesten ikke serier for og av kvinner. De gode tegneseriene må få et større nedslagsfelt slik at det ikke forblir som nå at det nesten bare er gutter i alderen 15 til 21 år som leser dem, forkynner McKean.

—Det potensielle publikummet er stort. Vi må bare få seriene ut til folk, slik at de kan kjøpes hvor som helst og ikke bare i spesialforretningene. Jeg ønsker meg mange serier for alle aldersgrupper og i alle mulige versjoner. Både dyre kunstbøker og billige hefter i store opplag. Og vilje og mulighet til å få eksperimentere.

Cages mot mål

McKeans arbeidskapasitet er enorm. Da han reiste fra Norge etter sitt korte besøk, hadde han klare planer for resten av året og et godt stykke inn i 1996. En ukes arbeid med et plateomslag for gruppa «Fear Factory» skulle etterfølges av noen nye illustrasjoner for «Sandman» og så ventet arbeid med «Cages» i to hele måneder.

—Jeg er halvveis ferdig med nummer ni. Nummer ti følger i løpet av sommeren. Kanskje kommer alle de ti utgivelsene samlet i en bok i løpet av året, forteller McKean.

En fotobok med «misty» fotografier er også på vei. Se opp for «Pictures that tick».

—Og så ville jeg elske å kunne lage en film. Gjerne med animasjon, egen musikk og forskjellige teknikker, forteller McKean.

Når han sier «jeg», mener han det. For briten legger ikke skjul på at for ham er det å ha kontroll over sine arbeider svært viktig.

—Life is to shorts for arguments, derfor foretrekker jeg å arbeide alene. Neil Gaiman er en av de få jeg liker å samarbeide med. Jeg må virkelig stole på noen før det er mulig for meg å samarbeide. Det må være mulighet for meg å leke, og det gir Neil meg.

Med Mr Punch, McKean og Gaimans siste fellesutgivelse, holdt det imidlertid hardt mange ganger — ikke minst fordi Gaiman er svært ordrik i dette albumet.

—Noe av teksten ble fjernet, blant annet ved at illustrasjonene ble lagt over den, innrømmer McKean.

—Jeg foretrekker at handlingen går fram av tegningene, og generelt kan det være et problem at manuskripter kan være alt for forklarende og detaljerte. I «Cages» er det vesentlig mindre tekst enn i mange andre serier. Ja, stort sett er det vel nesten all teksten dialog. Men jeg forstår egentlig Neil også. Han har en litterær bakgrunn og som meg liker han å ha kontroll over sine arbeider. Ikke minst gjelder dette for «Sandman». Med så mange tegnere som er involvert

Covergalleri: McKean har vært fast coverartist på Sandman. På en måte er det McKeans cover og Gaimans manus som binder serien sammen og utgjør kontinuiteten. Gaiman skriver serien i sykluser som går over flere hefter. Syklusene kan være en lengre historie, eller flere enkeltstående historier som bindes sammen av felles tema. På samme måte har McKean bundet syklusene sammen ved at coverene designmessig utgjør en helhet innen syklusen. La oss håpe at også coverene kommer med på den norske utgaven.

her, er det da også nødvendig at Neil beholder total kontroll, slik at baller som kastes opp i luften i en utgivelse, kan tas ned igjen kanskje 20 nummer senere.

Cover-bok

Suksessen til «Sandman», som McKean beskriver som et familiedrama, har vært massiv, ikke minst i USA. McKean kan røpe at når serien er fullbrakt med den 75. utgivelsen vil alle hans omslag komme samlet i en bok.

—Men ikke alle originalene er like gode, derfor vil det være nødvendig for meg å flikke på en del av dem før utgivelsen av den.

Om ett år eller to kan det ellers også bli mer enn bare Sandman-omslag for McKean.

—Det har aldri vært tid for meg å lage noen av historiene, men Neil og jeg har snakket om det. Antageligis kommer det til å ende med at jeg tegner en løsrevet historie etter at selve serien er avsluttet. Jeg håper iallfall at det blir slik.

Dette prosjektet må bare finne seg i å stille seg i McKeans etter hvert nesten endeløse rekke av planer og prosjekter - som også omfatter Japan.

—Jeg har aldri helt hatt sansen for manga, men nå har jeg bidratt med en historie. Og vips - så har jeg fått en ny bestselger. For bladet serien ble trykket i selges ukentlig i et opplag på 1.250.000 eksemplarer. Men det er ikke sikkert det blir noe mer. Det japanske markedet er svært strikt og min stil passer ikke inn der.

Derfor var det USA som ble valgt da McKean la ut på en lang signeringsturne. Det er der fansen finnes, selv om salget i Europa etter hvert også begynner å ta av. I motsetning til Neil Gaiman forsikrer McKean at han aldri vil forlate sin grønne øy.

—Jeg foretrekker England og Europa. USA er et overflatisk samfunn, ikke minst fordi landet ikke har all den historiske tyngden som vi europeere tar for gitt. I byen hvor jeg bor finnes det flere hundre år gamle bygninger. Og når vi tenker over det er det egentlig ganske utrolig. Historien er til stede på en måte som ikke er mulig i USA, mener McKean.

Men når det gjelder hans serier håper han helst at de blir oppfattet som tidløse.

—Selv om alt er laget ved hjelp av computere fra 1990-tallet legger jeg stor vekt på at seriene mine også skal inneholde 1890-tallet. Jeg er ingen fan av pop art. Den generelle trenden er at slikt veldig fort blir gammeldags. Jeg har håp om at det ikke vil skje med mine serier.

Minner, tanker og drømmer

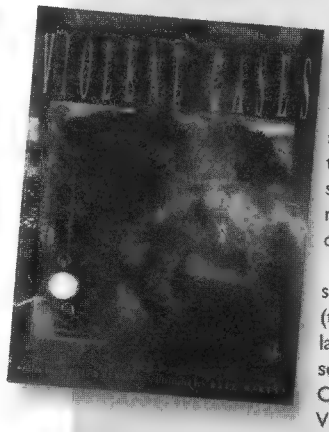

Temaene som radarparet Gaiman og McKean dveler ved har vært såpass uordinære ting (i tegneserie-sammenheng) som minner, tanker og drømmer.

Deres første større samarbeid (tidligere hadde de lagd en historie som het «Going to California») var Violent Cases. Opprinnelig tenkt å være en kort historie for Escape, et engelsk Avant Garde-magasin redigert av Paul Gravett. På samme tid kjøpte forlaget Titan opp Escape (for deretter å legge det på is...), og serien , som nå hadde vokst adskillige sider, endte opp med å bli forlagets første direkte-til-album-serie. Det var i 1987. Senere kom det ut på nytt på det idealistiske forlaget Tundra, men denne gangen i farger slik det opprinnelig var blitt gjort av McKean.

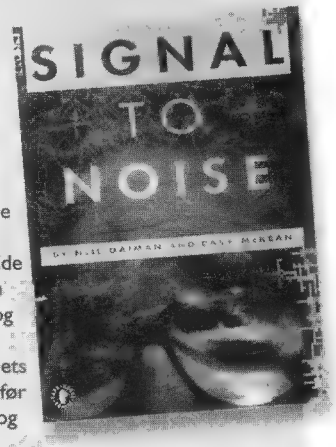

«Signal to Noise» (omtalt i TEGN 3/93) ble opprinnelig gjort for magasinet The Face i 1989. The Face hadde tenkt å gå inn samme året og serien skulle være magasinets grande finale før nittiåra kom og tok over.

Serien er egentlig basert på to uavhengige ideer til historie som McKean og Gaiman hadde. McKean ønsket å gjøre en historie basert på livet til den russiske filmskaperen Eisenstein, mens Gaiman hadde lyst å gjøre noe på dommedags-teoriene som florerte rett før forrige tusentallsskifte. I 1992 ble serien samlet og utgitt av Victor Gollanz og Dark Horse. Denne gangen med nærmere 40 nye sider.

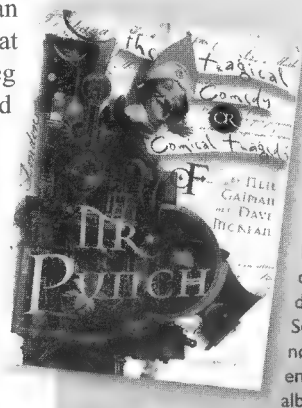

«Mr. Punch» var egentlig planlagt utgitt i 1992, men kom først to år etter. Serien tar utgangspunkt i Gaimans fascinasjon for det klassiske dukketeateret om den gale Mr. Punch. Serien er langt mer nøktern i sitt uttrykk enn de to tidligere albumene, og viser en McKean som er mer trygg på sitt uttrykk.

Norges første serieblad og dets pionerer

Damms billedserier - DBS - som startet i januar 1941, er Norges første tegneserieblad. Tegneseriene var inntil da å finne som stoff i blader og aviser. De eneste heftene med bare tegneserie var juleheftene og enkelte sporadiske hefter som var opptrykk av ukepressens serier.

Fra et av høydepunktene i Den grå ulv.

DBS satset på en fast helt i sitt månedblad og lanserte King fra Canadas ridende politi. Denne amerikanske serien som hadde startet i 1935, hadde både en søndags- og dagsstripe-versjon. Den hadde tidligere (i 1938-39) gått i A-Magasinet, og ble faktisk avløst av Fantomet da han gjorde sin entre i Norge. Tegner siden starten, også i A-Magasinet, var Allan Dean. Han overlot tegnerjobben til Charles Flanders. Det var hans historier DBS satset på da de startet i 1941. Under krigen var Norge som kjent okkupert av tyskerne. Antagelig for ikke å tirre herrefolket fikk King tilnavnet «Prærierytteren», men han fikk beholde sin flotte uniform med rød jakke og blå bukse og gule renner. Og serien ga leseren ingen tvil om hvor handlingen utspant seg. King er hentet fra en av bøkene til den kjente westernforfatteren Zane Grey og DBS reklamerte stort med det i sitt nye blad.

Braarvig alias Bjerre

Foregangsmann for Norges første serieblad var Hans Braarvig som skrev mange guttebøker under navnet Håkon Bjerre. Samme navn brukte han som pseudonym i Damms billedserier. Braarvig ledet forlaget Damm på den tiden, etter som eieren - major Damm - hadde blitt sendt til Tyskland og satt i fangenskap der.

Serien og King ble brukket om og omredigert med tekst under bildene i stedet for snakkebobler. Det var vanlig på den tiden at tegneseriene ble presentert slik i Norge. Avis-Fantomet hadde faktisk tekst under bildene helt til 1981 før man begynte å beholde boblene i sin opprinnelige form.

Norges første serietegner

I de siste numrene for 1941 er det Jim Gary som tegner King, noe han gjorde til serien gikk inn i 1955. I Norge stanset King foreløpig med DBS nummer 12-1941. I stedet ble en helt ny helt lansert i 1942 - indianeren Hjortefot tegnet av nordmannen Jacob Grundt. Slik rundet Damms billedserier nok en milepæl fra første norske serieblad til første norske serieblad med tegneserie tegnet av en av landets egne innbyggere.

Vi må anta at det var krigen med lite tilgang på utenlandsk seriestoff som ga grunnlaget til denne dramatiske satsingen. Det var Braarvig som hadde fått overtalt Grundt til å bli serietegner. Grundt, med tegnerutdannelse fra både Tyskland og England, hadde satset på reklamebransjen, men ble nå pioner.

Hjortefot bygget på indianerbøkene av amerikaneren Edw. S. Ellis og ble omskrevet til tegneserie av Braarvig. Han laget synopsis til Grundt med henvisninger om personenes plassering i bildene og opptrådte på en helt profesjonell måte, forteller Grundt. Han er i dag 79 år, men fortsatt i god form. Grundt forteller om hvordan han som 28-åring sammen med den ti år eldre Braarvig, var oppe på kontoret til major Damm for å finne bilder som kunne brukes som bakgrunn til seriene. Det var behov for å få kunnskap om indianerne, hvordan de bodde og hvordan de kledte seg. Magasinet «The National Geographic» var til stor hjelp, forteller Grundt, og fortsetter:

—Major Damm hadde bunkevis av dette bladet som vi tok med oss.

At det omtrent på samme tid satt en annen stor tegner, Carl Barks, og lette i samme magasin med likt formål, er et artig poeng.

Grundt tegnet Hjortefot bra og profesjonelt. I tillegg var han ansvarlig for alle forsidene.

Den grå ulv og Skyggen

I 1943 tar Damms billedserier et skritt videre. Nå er det ikke bare norsk tegner, men også norsk manusforfatter, idet Håkon Bjerre kaster seg inn i bladets nye hovedserie - Den grå ulv. Bjerre, med erfaring fra guttebøkene han hadde skrevet, visste å gi historiene en mystisk og spennende atmosfære. De handlet om Jan Holdt og hans yngre venn Tor Brandt (en slags Batman og Robin-typer uten forkledning) og deres opplevelser i Spania. Den grå ulv er mannen med masken som dukker opp og hjelper til når det trengs. Men hvem er Den grå ulv? Det er mange interessert i å vite - også politiet i Spania.

Den grå ulv har likhet med både Fantomet, Zorro og The Shadow. Bjerre har nok tatt litt her og litt der. Fantomets popularitet fra A-Magasinet kan ikke undervurderes, men mest likhet har Den grå ulv med The Shadow - Skyggen. Skyggen gjorde sitt inntog i Norge i Mystikk, et magasin med lang hovedfortelling (ikke tegneserie) i hvert nummer. De mest likte heltene i bladet på den tiden var Helgenen - Simon Templar - og Norman Conquest. Men Skyggen slo knockout på dem begge. Leserne formelig hylte etter flere historier med Skyggen, men også her hadde krigen satt en stopper på tilgangen av stoff. Bjerre brukte nok Skyggen som trekkplaster til sin suksess Den grå ulv. En pussighet er at bladet Mystikk, som ble utgitt av Folagshuset, startet en Fantomet-lignende norsktegnet serie i 1943 - Cyklon-Kid - av Irian Dew. Dette er et pseudonym for en av bladets faste tegnere som aldri signerte sine tegninger - dessverre. Hans navn skal nok finnes, men for øyeblikket har jeg det ikke.

Papirmangel

I 1944, den fjerde årgangen til DBS, satte Jan og Tor kursen for Tibet - det hemmelige landet. Bjerre fortsatte manusskrivingen, mens George Schumann overtok som tegner for Grundt. Dessverre får ikke Schumann opp den faste stilen som var Grundts varemerke og som var bærende for serien. Hovedserien blir noe innsnevret for å gi plass til nye biserier. Også her er Damms billedserier en pioner - seriebladet med en hovedserie samt en rekke biserier.

Men i 1944 hadde krigen kommet for fullt til Norge. Det var ikke nok papir til å bruke det til seriebladet. Etter nummer fire gikk bladet inn.

I 1946 startet bladet opp igjen, bokstavlig talt i fortsettelsen der det sluttet, nå skulle det bli andre boller. Tross papirrasjoneringen skulle DBS komme hver 14. dag og bare bli bedre etter lesernes ønsker. Det var en dristig satsing etter som det fortsatt var papirrasjonering. De tradisjonelle ukebladene holdt et lavt sidetall i mange år og kom annenher uke. Først i 1954 ble ukebladene virkelige ukeblad.

Farvel til leserne

Likevel, etter denne lovende starten i 1946, ble det stopp etter fire numre, også dette året. En løpeseddel fra forlaget gir forklaringen:

Akk ja!
Kjære lesere!
Vi kan forsikre dere at vi synes det er minst like trist å skrive dette som dere synes det er å lese det. For annen gang i DBSs historie ser vi oss tvunget til å

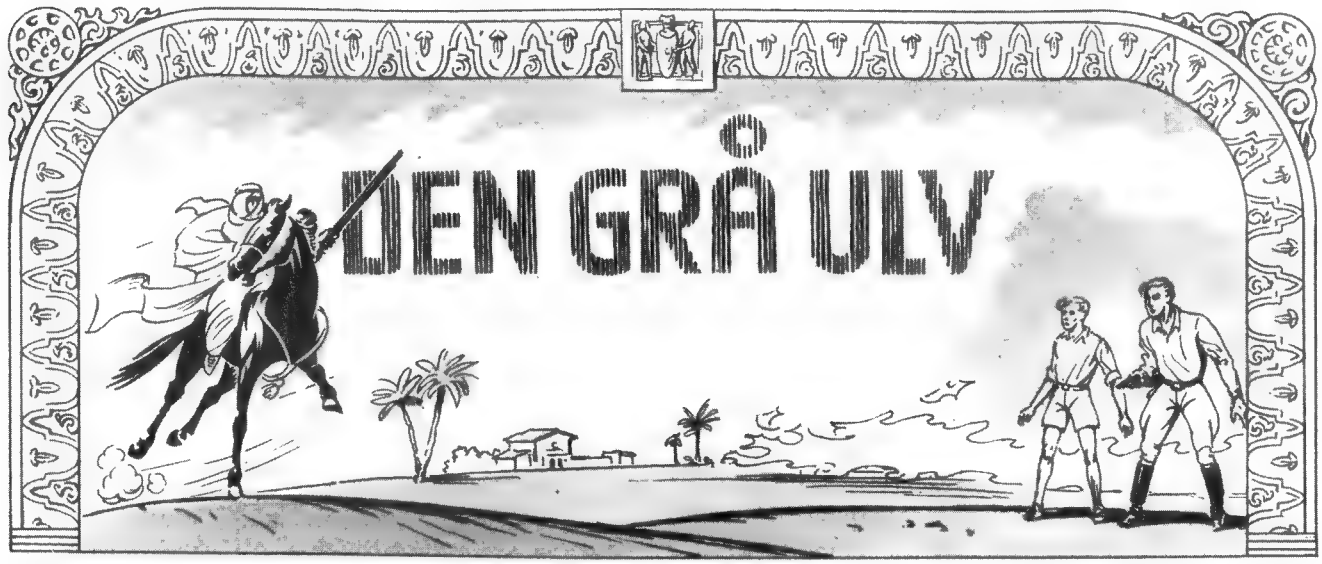

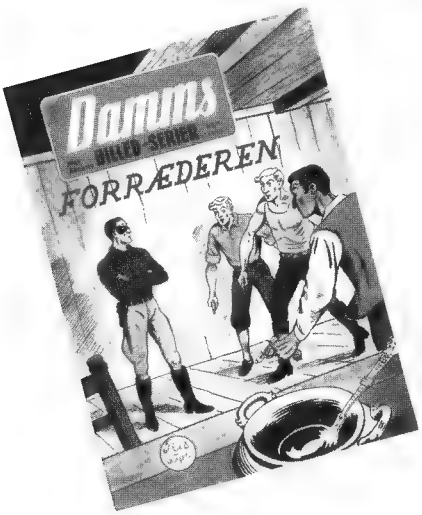

meddele at vi må ta pause. Som dere kanskje vet ble vårt hovedlager tillintetgjort ved brann den 3. september i år, og her lå alt papiret som skulle brukes til bladet. Vi har gjort alt som gjøres kan for å skaffe nytt papir, men dessverre - det har ikke lykkes oss. Men! Vi kommer nok igjen! Og den pausen vi nå får, skal vi bruke til å samle mye fint stoff, slik at DBS også i framtiden kan blir bladet for alle norske gutter.
Morn så lenge! Og vel møtt igjen!
Hilsen
Redaksjonen.

Men det ble aldri noe nytt møte med leserne. Hvorfor? Det kunne kanskje drivkraften Håkon Bjerre/Hans Braarvig svare på. Hadde tegnerne gått hvert til sitt etter krigen og umulig å få samlet igjen?

Grundt forteller at han gikk tilbake til reklamebransjen. Han arbeidet også som lærer i tegning ved tegneskoler. En bunke av DBS med Grundts tegneserier ble brukt som studiemateriell ved Kunst- og håndverskolen i Oslo i mange år. Men etter hvert forsvant også disse bladene, forteller Grundt.

Kvalitetsserier

Damms billedserier utkom hver måned i tre år og med fire numre i 1944 og 1946, ialt 44 hefter. Sidetallet var i 1941 kun 16 og fra 1942 på 20. Dette var i tråd med datidens blader som ikke hadde det omfanget som vi er vant til i dag. Men likevel, bladene forteller noe om hvor mye du kan få plass til på et lavt sidetall og ikke minst at kvalitet er langt bedre enn kvantitet.

Om Kings skjebne i Norge gjenstår å fortelle at han dukket opp som en god og trofast politimann i seriebladet Skippern i 1947. I 1970- og 80-årene var han en av bladet Fantomets sikreste kort.

Noen eksempler fra en frisk periode i Norsk seriehistorie.

Forrige side: *Flott komponert oppslag fra «Hjortefot»*

Øverst: *Vignetten til den grå ulv.*

Nede til venstre: *Et nummer av Damms Billedserier.*

I midten nederst: *Alladins eventyr gjenfortalt i en dekorativ, om ikke alltid så elegant strek.*

Over: *Den første norske superhelt? Cyklon Kid av Irian Dew, hvem det nå var..*

Navlebeskuing eller sjeleliv på nært hold?

Knut Nærum (red.):
Fidus 6
No Comprendo Press 1995
Kr 44,50
68 sider

Fidus nummer 6 er viet reiselivet. Her drar folk til cupfinale, til London, på konsert, på restaurantbesøk, til Praha og Ødefjell Sanatorium, blant annet. I tillegg drar vi langt inn i sjelen til de brave tegnere, det være seg Hepstein, Kverneland og så videre. Eller er det inn i navlen? For flere av seriene har tegnerne selv eller nære venner og kjente av tegnerne som hovedpersoner. Dermed er det Steffen Superstar og Onkel Waldemar vi blir med til London. Og riktig fornøyelig og tegnemessig vellykket er det, og for den saks skyld i tråd med hva som foregår i utlandet (USA).

Spørsmålet er imidlertid om dette ekskluderer et nytt publikum? Om dette kanskje fører til at Fidus-folket sementerer kultstatusen sin? Jeg vet ikke. Jeg kjenner Steffen og Waldemar. Jeg er ikke nøytral. Jeg er bare overveldet over oppfinnsomheten og den hysteriske humoren, som altså kanskje er der bare for meg og resten av oss som har fulgt med disse geniene i ti år eller mer.

Fidus nummer 6 inneholder ellers nok en fulltreffer av Ch. Nielsen. «Hold Brillan drar på cupfinale» er en fulltreffer ikke minst for alle (oss) trøndere fordi dialogen er skrevet på trøndersk! Vi siterer (og blir

blanke i øynene av sentimentalitet og fjerne minner): Kjærringa på Hå, ha så dårle rå, laga sæ en kuk av leire! Smurtn inn me tran, jaggu vart det ban, kom ska vi lage fleiire! Sitat slut.

Og så er Gregg tilbake! Norges mest mislykkede helt. Denne gang som psykiatisk pasient - og sannelig — galningene har overtatt asylet.

Og hva med jenter som lager serier? Jo, de er sannsynligvis mutanter, konkluderer redaktør Nærum i sin særs lesverdige leder. Betrakt den som pensum.

Tor Sandberg

Savnet og antatt død: Gøsta Hansson

Steffen Kverneland:
Et spill mellom fire
No Comprendo Press 1995
36 sider
kr 29,-

Siden 1982 har Gøsta Hansson vært som sunket i jorda. Kanskje er han bokstavlig talt det også. Ryktene vil ha det til at han ble kvalt av sitt eget oppkast på et mindre fasjonabelt etablissement i Marseilles for 13 år siden, etter lengre tids ukontrollert alkoholmisbruk. Gravstedet er det imidlertid ingen som har funnet.

Uansett hva man måtte velge å tro om Gøstas skjebne eller eventuelt fortsatte liv, han ble utsatt for enorme belastninger og påkjenninger før han gikk i hundene og eventuelt ble begravet sammen med en av dem. Utdrag av denne lideleseshistorien har du nå selv anledning til å ta del i, takket være historikeren Steffen Kvernelands nitidige rekonstruksjon av noen uker i Gøstas liv som kom til å prege hans siste år.

Kverneland har valgt å kalle utredningen «Et spill mellom fire», og allerede i titelen aner vi bakgrunnen for Gøstas sørgelige endeligt: Kvinner og rivaler. På sin sedvanlig besnærende måte, som vi kjenner igjen fra tidligere rekonstruksjoner av historiske begivenheter, skildrer Kverneland møtet mellom Gøsta, Gøstas elskede, rivalen og rivalens elskede. En kombinasjon som til slutt blir snudd fullstendig på hodet.

Kverneland har til stor grad, ja, enkelte vil vel hevde i påfallende stor grad, støttet seg til informasjon skaffet til veie av historikeren Johan Barre. I partier er de verbale opplysningene Kverneland benytter idetiske med Barres slik de kom til uttrykk i det historiske fagtidsskriftet Romantikk allerede i 1956. Men dette er ikke til forkleinelse for Kvernelnds innsats, tvert imot bygger denne bruken av Barres materiale opp under autentiten omkring Gøstas skjebne. Og Kverneland har oppgitt Barres navn allerede på side tre.

Totalt sett er det ikke forunderlig at Kvernelands nyeste verk har vakt betydelig oppmerksomhet i de historiske miljøene. Fra enkelte hold har «Et spill mellom fire» allerede blitt gitt klassiker-status. Under-TEGNede nøyer seg med en femmer på terningen, som i dette tilfellet går til sju. Spesiell ros for den meget spennende utformingen av rutene, som jo slett ikke er der, når det kommer til stykket.

Neste gang forteller vi mer om jakten på Johan Barre, historikeren som brått ble sporløst borte. Er han gravlagt i samme grav som Gøsta Hansson?

Tor Sandberg

PAW PAW

Diverse:
Caliber 2/95
Semic 1995
100 sider
kr 22,50

Nok et hefte der kruttrøyken senker seg, ikke i genremessig forståelse, men trykkmessig. Jonah Hex og Daniel Boone taper seg ikke nevnverdig. De hadde sansynligvis kommet i grelle farger som alternativ, og det er ikke noe godt alternativ.

På 100 sider må det bli mye rart. Jonah Hex er ålreit nok, men ikke spesielt bra fortalt Cliffhangerene kommer litt i hytt og pine, tegningene ligger ikke mye over Starlet-nivå, og det er ikke alltid like godt å se hva som skjer i action-scenene. Marshall Blueberry foregår mellom bind 10 og 11 i den vanlige kronologien. Historien slutter med at Blueberry «kanskje» dør. Komplett patetisk. Overaskende nok så fikser Giraud skrivingen godt, noe som gjør at vi kan se frem til nest «ekte» album i serien. Vance burde derimot tenkt på å ta pensjon. Det er utrolig at han stadig vekk får jobbe på så bra serier som Kode XIII (som vel må være den beste spenningsserien som går for tiden) og Marshall Blueberry.

Høydepunktet, ved siden av Willy B.'s artikkel om westernserier på norsk, er Al Crane. Mennene bak er ikke ukjente Lauzier og den mer ukjente Alexis. Herlig parodi på westernmytene. Daniel Boone er en uskyldig kjedelig sak som vel er med som en representant på serier slik de engang ble gjort, og ikke bør gjøres igjen. Stilen er den tradisjonelle EC-aktige, 6 kvadratiske ruter per side stilen. Ingen grafiske høydepunkt og dramaturgien er om mulig enda mer kjedelig. Det hele avsluttes med en ultravoldlig 4 siders sak som var like fort glemt som lest.

Kun på et område spares det på blyet, nemlig tekstingen. Her har den digitale tidsalder innhentet Semic. Når skal vi se at denne flotte, om ennfalske håndtekstinga også kommer i andre hefter?

Tor Arne Hegna

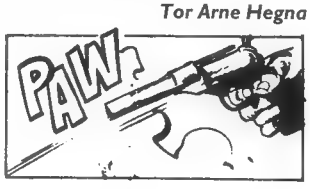

Er det Lyn Gordon?

Er det Jostein Flo?

Nei det er «Den blonde kjempe!»

Nå kan du kjøpe den eksklusive Knyttede never - T-skjorten, av Steffen Kverneland.

Benytt anledningen til å kjøpe dette symbol på velutviklet smak og det ypperste bevis på tegneserieKjennskap.

Best av alt :
Den koster kun kr. 120,-
som du betaler inn på
postgirokonto:
0814. 43 72108

Send giroen til TEGN A/L, Westye Egebergsgt. 8c, 0172 Oslo

KUN 120,-

De beste?

Verdens beste tegneserier -tidenes største humorserier
Red. Måns Gahrton
144 sider
Semic 1994

Dette må utvilsomt være en av de mest pretensiøse serieutgivelsene i Norge noengang. Forlaget har tatt mål av seg å formidle de «beste» humoristiske tegneseriene fra Knoll og tott og frem til i dag. Det er selvfølgelig en umulig oppgave, og har også blitt det.

Utvalget av serier gjenspeiler langt på vei både kritiker- og leserfavoritter, i mer eller mindre skjønn forening. Nå kan man diskutere «likes og dislikes» i hytt og pine, men at man har prøvd å få et tverrsnitt av seriemediet er meget tydelig, og selv om det vel egentlig ikke helt oppnås, er det vel ikke noe å si på forsøket.

Her finner man Krazy Kat og Pusur. Donald og Tintin. Knøttene og Tommy og Tigern. Franquin og Lauzier. Al Capp og Hårek. Som man skjønner er spennvidden stor, men med en fellesnevner i humoren.

Nå må jeg si at det er ikke alt som jeg finner like morsomt. Al Capp og Tintin er mer representative som serier som prøver å være morsomme enn hva de faktisk klarer å være.

Sams serie, Donald og Franquin er derimot morsomme. Krazy Kat synes jeg er best i søndagsseriene og fargelagte avisstriper er ikke gode å lese, enten det nå er Tommy og Tigern, Pusur eller Hårek. Mange av søndagsidene er dessuten «redigert» om til å passe albumformatet. Slik sett er det bare serier gjort spesielt for album som kommer best ut av det.

Noe av det mest lesverdige i boka er introduksjonene til de åtte kapitelene (samt Jon Gisles forord). De gir atmosfære til seriene og setter dem inn i en sammenheng, noe som gir leseren en større bevisthet. Man kan imidlertid erge seg over at ikke dette også hadde vært tilfelle i redaksjonen...

Tor Arne Hegna

Valhall 9 - et svakhetstegn i en til nå glimrende serie.

«The Mediæval Castle» er bonusserie i Prins Valiant bind 9.

Reisen tilbake

Valhall 9
Reisen til Utgardsloke
Peder Madsen m.fl.
48 sider
Semic 1994

Valhall-serien kommer nå på løpende bånd og ihvertfall langt raskere enn denne anmelderen klarer å oppfatte. Målet til Semic er tydeligvis å ta igjen utgivelsene i Danmark.

Spesielt bind fem og seks var preget av en usedvanlig spenstig og dynamisk fortellerteknikk som tok pusten av de fleste leserne, deriblant denne. Desverre har Madsen forlatt denne for å vende tilbake til den mer konvensjonelle «fortelle mest mulig i små ruter på en side»-teknikken som de første binda var preget av.

Nå bruker Madsen alikevel noen artige fortellertekniske grep underveis, men personlig føler jeg at dette er noe av det svakeste til nå i serien rent fortellerteknisk. Historien i seg selv er morsom nok, men det er noe ved presentasjonen som gjør at ihvertfall gir denne leseren en følelse av kreativ tretthet. Det er Valhall-konseptet for godt til og Peter Madsen for god serieskaper til!

Så derfor: La dette albumet bli en kortvarig pust i bakken og kom sterkere tilbake neste gang.

Tor Arne Hegna

I Tåkeheimen

Prins Valiant Bind 9
Reisen til Tåkeøyene
Hal Foster
48 sider
Thule forlag 1995

Med dette albumet går forsvinner Prins Valiant fra kiosk-hyllene og blir kun tilgjengelig gjennom abonnement.

Thules prisverdige forsøk på en seriøs behandling av en klassisk serie blir dermed forbeholdt de spesielt interesserte, desverre.

Prins Valiant er ingen spesielt god tegneserie. Det er liten dynamikk i serien og teksten er stiv og litterær. På den andre siden er det en utrolig spennende historie og flotte tegninger, slik at det alltid er en opplevelse å lese serien, selv om serieopplevelsen ikke er så stor.

Det som slår meg når det gjelder Prins Valiant er at den kunne ha blitt en utrolig spennende serie om Foster hadde tatt seg tid til det.

Å lese Prins Valiant er som å lese et spennende synopsis, det gir forventninger til noe bedre, men blir aldri mer enn en skisse. Desverre haster Foster fra scene til scene like fort som han går fra bilde til bilde. Det eneste som binder det sammen er teksten.

På mange måter kan teksten sammenlignes med krøniker eller sagaer. En knapp stil uten rom for utbroderinger eller utdypning. Det problematiske ligger i forholdet tekst/bilde. Bildene er like gjennomarbeidet som teksten er knapp. Stilen er med andre ord ikke gjennomført.

Selv om Prins Valiant på mange måter faller mellom to stoler er det alikevel noe som gjør at den blir bra. Det er først og fremst følelsen av at Foster gir oss sitt beste. Det håndverksmessige skinner imellom på en måte som vekker sympati. En annen ting er de ridderlige verdiene som Prins Valiant representerer. I dagens kyniske mediesamfunn er de like utenkelige som mennesker fra Mars, og er med på å gi serien en karakter som vårt tid har mistet.

"Reisen til tåkeøyene" skiller seg ikke nevneverdig ut fra de tidligere historier. Det skjer noe hele tiden. Det er tydelig at det ikke var noe Foster fryktet mer enn å kjede leseren. Det mest særpregede ved utgivelsen er at den ikke bare inneholder en, men to fortløpende historier, der den andre er «The Mediæval Castle» som fullføres i neste album.

Albumets store svakhet er imidlertid originalene, eller mangelen på sådanne. Tegningene befinner seg et sted mellom Tåkeheimen og Thule. For dårligere reproarbeid har man vel ikke sett på denne siden av Agent X-9. I det hele tatt har jeg ofte erget meg over at forlaget bruker fargelagte avisorginaler til serien. Det får på ingen måte frem Fosters kvaliteter. Jeg har sett noen sider av Prins Valiant i svart/hvitt og det er knapt nok samme serie! La det bli et folkekrav at Prins Valiant kommer i skikkelig svart/hvitt i stedenfor denne smørja som han nå trekkes ned i. Til og med Fantomet er bedre i farger enn Prins Valiant!

Tor Arne Hegna

Viggo - en av verdens beste serier

IMPORT

SVARTMALING

Orla Klausen:
De begærlige 1, «Gidsel»
48 s., farger, dansk tekst
Carlsen Comics 1994

Orla Klausen er en av de virkelig gamle og garvede danske serieskapere, som siden 1981 nesten årlig har hatt et nytt album klart for salg. De fleste av disse har vært historiske serier med handlingen lagt til Danmark rundt 1600-tallet (Jens Langkniv, Gøngehøvdingen og Rakkertøsen Herle). Dette gjelder da også denne serien om de begjærlige.

I dette første bindet møter vi flere skjebner hvis livstråder, får vi tro, etter hvert skal vikles grundig inn i hverandre. Omstreiferen Lorentz vekkes av bråket fra tre kidnappere, anført av fruentimmeret Bella. De har tatt den lokale grevesønnen William til fange for å få løsepenger for ham, og Lorentz står plutselig blandet midt opp i denne affæren. Med mellomrom springer handlingen til nærmeste tettsted hvor vi følger den lokale landsbyidioten Oscar, som er til spott og spe for de fleste, men i det minste har en god venn i tjenestejenta, Maria. Hun på sin side har problemer med den gudfryktige kroeier hun jobber for, som tvinger henne til å prostituere seg for å gi kroen en ekstrainntekt.

I det hele tatt er det mye begjær, ondskap og elendighet ute og går, få forsonende trekk hos de impliserte, og praktisk talt ingen humor til å bryte all svartmalinga. Alle er tegnet med skavanker og abnormiteter. Kun de to man skjønner etter hvert skal bli helt og heltinne ser rimelig hele og greie ut, og man tar seg i å lure: Var menneskene virkelig så umenneskelige den gangen? Var livet så svart?

Klausen forteller og styrer handlingen med sikker hånd. Trådene samles og skilles, og spenningen holdes intakt. Så uansett svartmalinga ser jeg fram til de neste bind i serien.

Kurt Østergaard

JEG HAR BARET OVER MED DIG LÆNGE, MEN NU ER DU GÅET FOR VIDT!
DER VAR FOLK I BYEN, DER SÅ AT DU TRUEDE MIG MED ØKSEN, OG FOR VEARTES AT JEG..
NU MÅ JEG SNART KLIMME SE HUSE!
42

META ELLER PLATT?

Frank Madsen:
Kurt Dunders bedrifter 2
Kurt Dunder på Grønland.
48 s., farger, dansk tekst
Carlsen Comics 1994

Frank Madsen er en av de få som er en forholdsvis nykommer i Carlsens stall. Kurt Dunder på Grønland er hans andre album om helten Kurt Dunder. Albumet er en avsluttet fortelling om den «verdensberømte vitenskapsmannen og oppdagelsesreisende Kurt Dunder», som sammen med vennen Bill Milton og sjimpansen Attila roter seg ut i eventyr i stil med Tintin-historiene. Tegnestilen er også langt på vei den samme rene streken som Hergè, Tintins tegner, ble kjent for.

Men la meg for rettferdighetens skyld stoppe sammenlikningen der.

Madsen henvender seg til den yngre lesergruppe med karikerte, oversiktlige og tidvis veldig flotte tegninger, men har samtidig enkelte utslag av voksenhumor lagt inn i handlingen. Den samme handlingen er enkel og lettkjøpt, så man flere steder umiddelbart tenker 'platt'. Men så kommer tvilen: Er det et utslag av en ironisk vinkling av sjangeren? Er Kurt Dunder et forsøk på en meta-serie?

Blir svaret 'ja' er plattheten naturlig nok unnskyldt, fordi den da får en hel annen funksjon - det blir en kommentar til sjangerens fortellerstil og virkemidler. Men i så fall er denne ideen ikke skikkelig gjennomført og tvilen kommer tilbake: Er det rett og slett dårlig fortellerteknikk som er Madsens problem?

Ikke vet jeg. Men jeg er redd det.

Dog, tross det er jeg ikke i tvil om at Kurt Dunder har kommet for å bli. Han har absolutt gods i seg til å bli en solid tilbakevendende seriehelt.

Kurt Østergaard

IMPONERENDE

Danmark besat: bind 5 - 1945 «Hjemsøgt»
Av Morten Hesseldahl, Niels Roland og Henrik Rehr
48 s., farger, dansk tekst
Carlsen Comics 1994

Var Danmark i krig med Tyskland i årene 1940-45? Det var et av spørsmålene trioen bak «Danmark besat» stilte seg ved forarbeidet til dette nå avsluttede fem-binds verket.

Fra offisielt dansk hold håpet man på, gjennom fredelig sameksistens med okkupasjonsmakten, å kunne spare Danmark økonomisk og menneskelig. Men konflikten mellom de samarbeidende krefter og dem som søkte konfrontasjon, representert ved den stadig voksende motstandsbevegelsen, ble skjerpet år for år.

Det er denne konflikten som er kjernen i dette verket. «Danmark besat» tar ikke utgangspunkt i de overordnede politiske linjene, men forsøker å gi et personlig og mangesidig bilde av de fem besettelsesårene med utgangspunkt i den menige danskes situasjon.

Vi følger legedatteren Frederikke, den opprørske bohemsønnen til trykkerieieren, Jørgen og den eldre idealistiske Erling Rode. Med hver deres personlige motiver og konflikter i bagasjen følger vi dem fra den fredelige småbyen Hedeby, til storbyen København og rundt i det besatte
Danmark. Vi ser hvordan de fem årene påvirker tilværelsen deres og utvikler dem som personer. Gjennom disse hovedpersonene og et utall av bipersoner tegnes samtidig indirekte et ganske nyansert bilde av de store politiske linjene.

Det er et imponerende verk, skapt for etterkrigsgenerasjonen, av serieskapere født etter 1945. Serien gir dermed etterkrigsgenerasjonens subjektive bud på den perioden, som serieskaperne mener mer en noen

annen har farget den danske mentaliteten av i dag.

Serien vil ble etterfulgt av et etbinds verk «Danmark befriet», som vil ta utgangspunkt i etterkrigstidens rettsoppgjør.

Kurt Østergaard

AAAAAOUMMMmmm... zzzz....mmm...zzz.....

Frit efter H.C.Andersen - 3
«Østerud til verdens ende»
av Kidde, Jeppesen og Løvdahl
48 s., farger, dansk tekst
Carlsen Comics 1994

Etter to forsøk gir jeg opp. Mer kan man ikke forlange av meg. Jeg hadde tenkt meg å anmelde dette album, ikke minst fordi de to forrige i serien falt i min smak. Men hva gjør man når man sovner før side 20 både en og to ganger? Hvordan kan man si sin mening om noe som blir så gjespende kjedelig at øverste etasjen kutter kontakten til den 'virkelige verden' og foretrekker egne drømmer og fantasier? (Og tro meg: De er ikke alltid noe å skryte av).

Jeg lar herved leseren selv ta det hele og fulle ansvaret for et eventuell kjøp av «Østerud til verdenszzz ....mmm....zzzz....

Kurt Østergaard

SAUEN OG GUDS RØST

Serien om Jeanne d'Arc er et strålende eksempel på at det ikke holder å være en god tegner for å lage god tegneserie.

Jeanne d'Arc 1:
Det blodige sværd
av Paul Gillon
52 s., farger, dansk tekst
Arboris forlag 1994

Sauejenta ligger under et tre og drømmer. Skjørtet har glidd opp. Det var på den tid da truser ikke var hver manns/kvinnes eie og en sau snuser seg interessert fram og begynner å slikke. Drømmene blir mer heftige og sauegjeteren Jeanne hører for første gang Guds røst. Slik starter første bind av Paul Gillons tegneserie om Jeanne d'Arc.

En slik åpning fikk meg til å vente en karikert, humoristisk og lettere erotisk historie om hva en sau kan stelle til med verdenshistorien. Det var feil. Dessverre, får man nesten si. Da hadde det i det minste vært en eller annen sprø form for ide bak serien.

Personen Jeanne d'Arc er jenta som etter at Gud har oppfordret henne til å befri Orleans, 17 år gammel stiller seg i spissen for den franske hær og fører den fra seier til seier, og som knapt 20 år gammel blir brent på bålet i Rouen anklaget for å være heks.

DET ER FOR SENT I DAG! OPSLÅ I STEDET NATTVARTER. MEN I MORGEN, HVIS VORHERRE OG DEN HELLIGE JOMFRU MARIA VIL DET, SÅ SKAL SLAGET STÅ.
40

Gillon forteller omstendelig og uten sans for dramatikk

Jeanne d'Arc er aktuell for tiden både på film og teater, og nå også som tegneserie. Paul Gillon tar for seg denne spennende, mytiske og historiske personligheten, men synes å ha valgt det lettvinte, ikke å gå inn i personen, ikke å ta personlig stilling til henne og hennes videre skjebne. I stedet blir det nesten en illustrert historiebok, med mange stedsnavn og et vell av personer, vi får servert. Alt dette gratinert med mye detaljer og akkuratesse rundt ting som egentlig er uinteressante. Ikke at de trenger å være det, men Gillon forteller uinspirert, omstendelig og uten sans for dramatiske detaljer, og da blir det meste uinteressant. Historien om Jeanne d'Arc savner en ide til å binde sammen det som skjer mellom permene. Her stilles det verken spørsmål eller blir forsøkt å gi svar.

Enkelte steder har Gillon sine egne utlegninger av hovedpersonens gjøren og laden, noe som oftest gir seg utslag i småerotiske scener, a la startsekvensen, uten at det gir historien antydning av dybde. Tvert om bryter det ytterligere opp en i forveien rotete og dårlig fortalt handling. Det mest positive man inntil videre kan si om denne fortsettelsesserien er at den er et strålende eksempel på at det ikke holder å være en god tegner for å lage god tegneserie. Jeanne d'Arcs korte liv er en fristelse for mange forfattere, dramatikere og filmskapere fordi det er mulig å boltre seg i personlige utlegninger og tolkninger rundt denne fascinerende personligheten. Gillon viker unna enhver slik utfordring og gir oss en gang kjedelig plankekjøring som ikke er god reklame for et medium som kan mye mer.

Gillon er en erfaren serieskaper («Moby Dick», «Ringeren fra Notre Dame» m.fl.) som ennå ikke synes å ha lært seg de mest elementære reglene for dramaturgisk oppbygging, men tror at storslagne scener, med detaljerte og sikkert historisk korrekte tegninger, automatisk blir bra tegneserie.

Det gjør det ikke.

Kurt Østergaard

IRONISK KREMT

Dragger 1: Sandgraverne
tekst: Trillo
tegning: Mandrafino
46 s., farger, dansk tekst
Arboris forlag 1994.

Argentineren Carlos Trillo er av mange sikkert godt kjent og likt gjennom sitt samarbeide med tegneren Horacio Altuna (Den sidste chance, Spillemaskiner m.fl.). Sammen med en annen søramerikaner, Mandrafino, har han lagd en framtidsserie i et Mad Max-aktig ørkenmiljø, hvor etterlatenskaper fra gamle dager vekker nysgjerrighet hos de få som stadig klarer å overleve i det barske landskapet. Albumet består av fire mindre, avsluttet historier.

Hovedpersonen Dragger, hansom-finner-spor, bor sammen med en gammel indianer, mannen-full-av-mystikk, og den unge negerjenta, Tali, hun-som-skal-bli-kvinne. Disse tre blir stadig oppsøkt av forbipasserende som trenger Draggers hjelp til å finne steder eller ting de søker. Alle fortellingene tar utgangspunkt i denne trioen, som også er arnested for mange små lune dialoger og bihandlinger. Hver av disse tre inntar en rolle som er godt kjent i seriesammenheng. De er stereotyper som etter beste evne forsøker å utfylle den rollen som kreves av dem. Men det er vanskelig og hele tiden blir det antydet små spørsmål; er den gamle indianeren egentlig så klokog mystisk

Dragger og Tali har hjulpet en mann å finne en av fortidens rare transportmidler i en tegneserie med lune og originale vri.

som han selv ønsker å være? Er Dragger virkelig like tøff og flink som han selv synes å tro? Serieskaperne leker og koser seg med figurene i «Dragger» og gir oss en liten handling i tillegg. Det er dog ikke store spenningen som serveres her, mer en unnskyldning for å bringe bipersoner inn, og skape nye situasjoner å plassere typene i. Forfatteren Trillo bygger opp sitt persongalleri på det godt kjente, spiller på fordommer og klisjeer, som for eksempel den om den japanske turisten som fotoknipser seg fram gjennom verden.

Mandrafina tegner som hadde han stått i lære hos Hugo Pratt (kanskje han har det!) og forteller langsomt - ofte dvelende - ved menneskene og ved landskapet, og underbygger det usynlige, ironiske kremt, som ligger bak historiene.

Kurt Østergaard

MED ALLE MIDLER

Anna Stein 1: Kaninjagt
tegning: Ronald Putzker
tekst: Günter Brödl
48 s., farger, dansk tekst
Arboris forlag 1994

Anna Stein, en kvinnelig forfatter og journalist, har kommet på sporet av en byggeskandale, som involverer ministre og annet godtfolk. Disse forsøker å legge henne hindringer i veien, og, som det i kjent stil heter på baksiden av albumet: De tar alle midler i bruk for å stanse henne!

Med andre ord er historien ikke akkurat ny i innhold, men uansett er den fortalt med teft for det dramatiske, litt mindre teft for det følelsesmessige involverende, men alt i alt med et rimelig bra resultat.

Første bind i serien om Anna Stein antyder en forholdsvis ordinær historie.

Ronald Putzker (Aglaya-trilogien) gjør et jevnt og stabilt inntrykk på tegnesiden og har sine steder interessante løsninger på fortellermessige kinkige situasjoner. Günter Brödl får presentert personer, miljø og tema i dette første bind, så man er litt nysgjerrig på fortsettelsen. Litt nysgjerrig, men ikke noe mer, dertil er handlingen for ordinær.

Til sist et lite minus for noe som et stykke på vei synes å gjelde hele Arboris-forlagets utgivelser - nemlig tekstingen. Man bruker data-'hånd'-teksting, det vil si bokstaver som likner på håndskrevne bokstaver, men som er lagt inn i dataprogrammer. Jeg kan forstå denne praktiske løsningen, jevnfør forlagets måte å jobbe på, og må vel akseptere den, selv om jeg kan styre min begeistring. Men ekstra galt blir det for dette Anna Stein-albumet, når man her også bruker data-lydord (der hvor tegneren ikke har lagt inn lydordene som en del av billedplanet). Disse lydordene er stive, har mistet saft og kraft - og dermed langt på vei sin virkning.

Data kan brukes til utrolig mye spennende, også innenfor serie-produksjon, men det har sine begrensninger og slikt er det viktig at man er observant overfor.

Kurt Østergaard

Leve revolusjonen!

Yslaire
Sambre 3
Revolution, revolution!
Carlsen Comics 1995

Noen som husker Sambre? Yslaires album som Capppelen gav ut i 87? Albumet var første bind i en serie, hvor bind to kom på dansk i 92. Bind tre foreligger nå (på dansk). Formelen er den samme som før; mollstemt og tragisk drama om håpløs kjærlighet, øyne, blod og blodsbånd.

De to hovedpersonene, Bernard Sambre og Julie, har siden starten av serien kommet seg til Paris. I dette albumet legges rammen for historien av et Paris i opprør. Vi skriver februar 1848 og februarrevolusjonen er et faktum. Midt i folkemengdene virrer en desillusjonert Bernard på jakt etter Julie. Julie på sin side er gravid i tredje

Sambre - et mesterverk innen de siste ars franske serieproduksjon.

måned og jobber som modell for en kunstmaler bosatt i bakgården til Bernards hus i Paris. Ingen av disse tingene vet Bernard. Julie har for øvrig fortsatt med seg sin eneste arv etter sin prostituerte mor; en lang spiss hårnål med langt flere anvendelsesområder enn bare å bli puttet i håret.

Jeg tror ikke jeg avslører for mye av handlingen når jeg sier at heller ikke i dette albumet er det noen optimisme å spore. Bind nr 1 ble innledet med en begravelse og siden har det bare gått nedover. Personene i Sambre er aldri lykkelige. Yslaire skildrer desperate og lidende mennesker styrt av en tragisk skjebne de ikke har noen kontroll over. Bernard og Julies kjærlighet er ikke resultat av en lykkelig forelskelse, men en fortapende besettelse av hverandre fordi de ikke har noe valg. Kjærligheten er således like nødvendig som den er umulig. Albumene er imponerende i sin episke stil, og får én til å tenke på store 1800-talls romaner som Balzac, Hugo og kanskje Dickens. Personer og historie virker troverdig og meget gjennomtenkt innenfor sine rammer. (Selv om selvfølgelig Julie føyer seg inn i rekken av sterke kvinnelige personligheter innenfor moderne fransk albumtradisjon.)

Når det gjelder det grafiske oser også kvaliteten over alt, og man kan forstå at det går tre-fire år mellom hvert album. Yslaire bruker mest den mørke delen av paletten med brune farger med innslag av rødt og blått. Vakre myke tegninger hvor hver tegning er en helhet, samtidig som de inngår i en kreativ og effektiv layout gjør dette til en nytelse for øyet. Den historiske realismen er troverdig uten å være påtrengende (slik ofte er tilfellet i norske «historiske serier»). Dette kan utvikle seg til å bli en av de viktigste og beste franske albumseriene (og det sier ikke så lite). Fortsatt er det mange tråder og spinne videre på og mange hovedpersoner som kan dø før serien er ferdig. Vi får bare håpe at han fullfører i samme stil som han har startet. Jeg gleder meg allerede til neste album (skal vi tippe 1997).

Erik Falk

Finale

Tårnene i Maury-skoven 10
Oliver
Hermann Huppen
48 sider
Carlsen Comics 1995

For de fleste vil Hermann være kjent som tegneren av flere hablile spenningsserier fra de siste 30 åra. Noen stor stjerne er han nok ikke blitt, utrolig nok, for det finnes knapt noen som er flinkere til å fortelle en historie i tegneserieform.

Hermanns problem er ikke så mye det at han har et svakt image, men at han ikke har brukt sitt talent på en skikkelig serie. Både Bernard Prince og Commanche (Red Kelly) var ålreit underholdning, men heller ikke mer. Jeremiah er en serie som faller mellom de flese stoler rent genremessig, og av hans mer betydlige serier sitter vi da igjen med Tårnene i Maury-skogen. Som nå altså er fullført.

Etter å lest gjennom siste album i serien så sitter jeg igjen med blanda følelser. På den ene siden så er jeg overbevist om at serien er hans hovedverk til nå, men på den andre siden så er jeg like overbevist om at serien ikke er fullført heller. Det vil si, den har en slutt og den har forsåvidt en begynnelse, men det virker på meg som om Hermann aldri helt har fått fullført mellomspillet.

Slutten kommer rett og slett for tidlig på meg, og eterlater kun en slags tomhet. Hovedpersonen Aymar har flakket rundt i ni bind som en Moses på jakt etter det forgjettede land: Slottet i Mauryskogen. Selvfølgelig deler han skjebne med Moses, og dør før han

Tarnene i Maury skoven beviser at Hermann vil, ikke får det til.

får sett det forgjettede slott. Det er forsåvidt greit nok. Problemet ligger i at vi aldri kommer helt under huden på hans motivasjoner.

Her er vi ved Hermanns stor svakhet. Han kan være usedvanlig flink når det gjelder fortellerteknikk og, tildels, når det gjelder plotting, men han har forbausende lite å si. Nok en gang blir vi vitne til at formen overvinner innholdet, og det gjør ingen stor serie. Tårnene... kunne ha blitt den serien som definitivt plasserte Hermann der han hører hjemme, blant de virkelig store serieskaperne, men han maktet det ikke denne gangen heller.

Tor Arne Hegna

Drama i Atlanteren

Kridtstregen
Miguelanxo Prado
88 sider (Hardcover)
Carlsen Comics 1994

Etter overskriften på denne anmeldelsen å bedømme høres dette ut som en passe dårlig bi-serie i Magnum eller X-9. Fjernere kan det ikke bli. Dette er en historie som setter seg i en og blir der. Nå skal jeg ikke lovprise den opp i det blå, men det er utvilsomt en av de seriene som ble utgitt i fjor som man definitivt bør sette på sin leseliste.

Historien er en klassisk thriller, men ikke av den action-prega sorten. Dette er mer en psykologisk sak, der leseren virkelig blir satt på prøve, og serieskaperen nærmest har grepet på deg hele tiden. Det er ikke en krim, selv om historien har i seg elementer fra krim (eller ikke?). Det er heller en fortelling om lengsler, ensomhet og håp. Jordnære ting med andre ord. Men elegant gjennomført, på en måte som ihvertfall fengslet meg.

Føyer jeg til at den er tegnet med pastel, så vil de fleste forstå at det dreier seg om en meget spesiell leseropplevelse. Teknikken gir liv og varme til både mennesker og miljø på

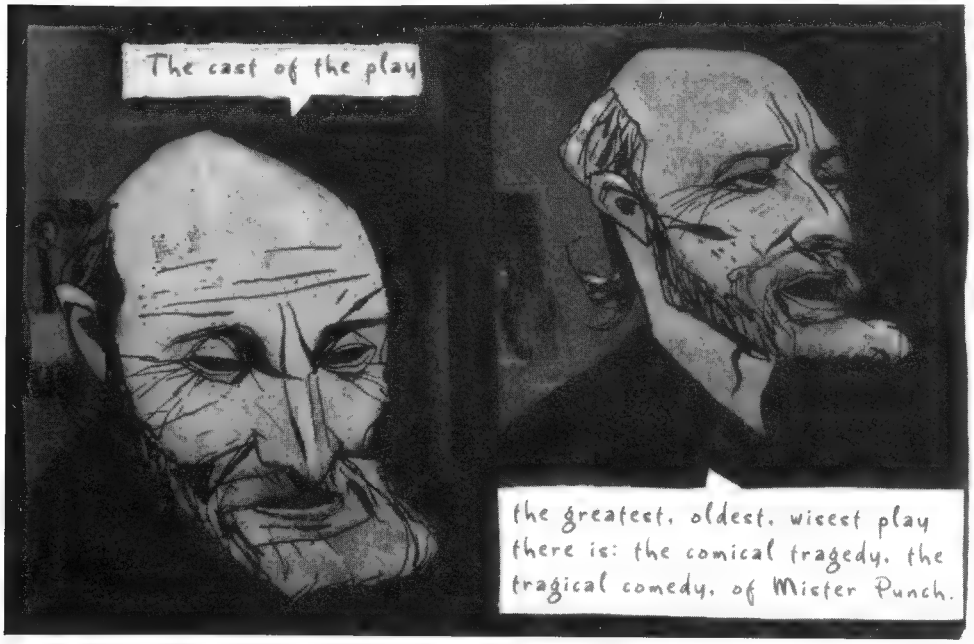

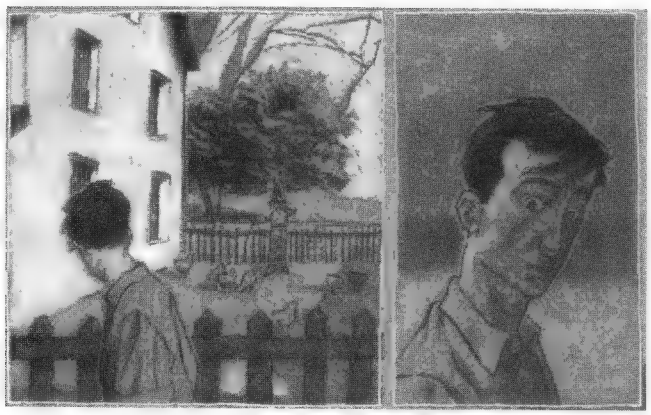

Flotte tegninger, men en ikke altfor engasjerende historie i Mr. Punch.

Flotte tegninger og en engasjerende historie i Kridtstregen.

en måte som man sjelden opplever det i serier, og som nærmest tvinger deg som leser til engasjement.

Svakheter, selvfølgelig er det svakheter. For eksempel blir vel mange løse tråder overlatt til leserne, men det kan forklares med at Prado ikke ønsker å servere oss en tradisjonell serie. I sitt etterord røper han ambisjoner om å engasjere leseren, og dette er noe han ønsker å oppnå gjennom å tvinge leseren med i prosessen. Dermed må han overlate kontrollen til leseren, men undertegnede har nå likevel en mistanke om at det er Prado som sitter med en endelige kontrollen.

Tor Arne Hegna

Er det slik det skal gjøres?

The Tragical Comedy or Comical Tragedy og Mr. Punch
Neil Gaiman og Dave McKean
VG Graphics/DC Comics 1994
Pris: 98,- (SC) & 250,- (HC)

«Mr. Punch» tar på mange måter opp tråden fra Gaiman/McKeans første album, «Violent Cases». Begge historiene tar for seg minner fra barndommen, og hvordan disse senere har formet personligheten.

Jeg må innrømme at «Mr. Punch» ikke gir meg det samme kicket som «Violent Cases» ga meg i -87. Men det er mulig at man har blitt så blasert med årene at det skal sterkere sats for å tenne kruttet...

Visuelt sett er Mr. Punch kanskje mer gjennomført enn tidligere. Fortellingsteknikken er ikke lenger så springenede, men mer fokusert på å fortelle enn å skape visuelle aha-opplevelser (Vel, de finnes her også, ikke fortvil). På mange måter ligger «Mr. Punch» nærmere McKeans egen serie «Cages», som er langt mer konvensjonell og nøktern i uttrykket enn «Violent Cases» eller «Signal to Noise» var. På mange måter viser «Mr. Punch» en viss modning og bevissthet i forhold til sitt uttrykk enn på de tidligere samarbeidene mellom McKean og Gaiman.

Nå har jeg ikke problemer med den visuelle fremstillingen. McKean er en av de serieskaperne som jobber mest med å gi fortellingene temperatur og stemning gjennom det visuelle. I stedet for at det visuelle er underlagt fortellingen, er fortellingen og den visuelle fremstillingen i større grad i «dialog» med hverandre. Slik fungerte både «Violent Cases» og «Signal to Noise». Det føler jeg at «Mr. Punch» ikke gjør. For meg virker det som om Gaimans manus ikke gir nok rom til McKean, men samtidig er det bare å ta et hvilket som helst oppslag og konstatere at dette er et langt mer visuelt album enn de fleste på markedet. Jeg tror at mitt problem ligger i bruken av en forteller som det dominerende tekstelement. På den andre siden var det samme tilfelle på «Violent Cases», uten at det dengang plaget meg...

Hva det hele bunner ut i er at selv om jeg føler at McKean stadig er på søking etter nye uttrykk, og viser vilje og lyst til utvikling, så er det samme ikke tilfelle med Gaiman. «Mr. Punch» er ikke en spesielt vellykket tegneserie, fordi forfatteren har gitt fortellingen en form som ikke følger det visuelle uttrykket. Kanskje en vag beskrivelse fra denne anmelderen, men dog et uttrykk for en leseropplevelse.

Tor Arne Hegna

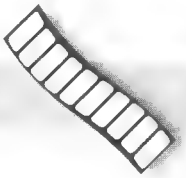

ROMANSE FRA PARIS

Tegnefilmen «Aristokattene» fra 1970, er for tiden i salg på videomarkedet. Det er en typisk Disney-produksjon på godt og vondt: Bra lagd, sviskete musikk, fine figurtegninger, en harmløs historie og en lykkelig slutt.

Det siste har på en måte blitt et varemerke for Disney-produksjoner i det hele tatt - ingen ulykkelig og uviss framtid skal spøke for de elskede tegnefilmfigurene når vi slår av TV-en. Vi skal forlate dem med håp i hjertet og et smil om leppene, og ikke være redde for å la ungene se filmene alene.

Man kan like det eller ei, men slik er det nå en gang, og det er greit å forholde seg til. De flotte bakgrunnsbildene fra Paris rundt starten av 1900-tallet imponerte meg - det påståes at det er 900 av dem i filmen og at de var en av årsakene til at det tok fire år å gjøre ferdig filmen.

I filmen følger vi kattemor Duchess og hennes tre unger bli kidnappet fra deres lykkelige liv hos den rike Madame Bonfamille. Kidnapperen, den ekle butleren Edgar, kjører dem langt ut på landet hvor han etterlater dem. Villkatten Thomas O'Malley dukker opp og hjelper de fire tilbake til Paris. Underveis møter vi flere av disse sjarmerende bifigurene som ofte er noe av det beste ved Disney-filmene: Scat Cat og hans kule jazzband, hundene Napoleon og Lafayette, og de utrolig engelske gåsesøstrene fra London, Amilia og Abigale Gable.

Ellers synes jeg kanskje at historien var litt langtekkelig i visse partier. Men det er mulig jeg ikke har samme behov for romantikk som andre. Kone, unger og katten var i hvert fall fornøyde.

Og så slapp vi å se krig og mord på Dagsrevyen den kvelden.

Kurt Østergaard

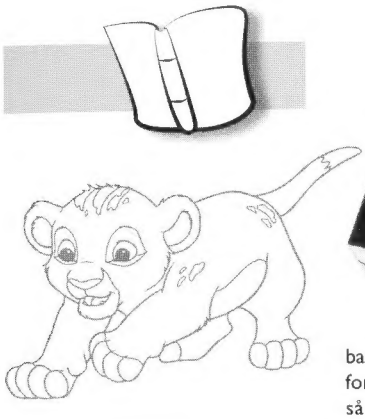

SELVHØYTIDELIG

Diverse bøker
Fredhøis Forlag 1995

I sporet av suksessen med tegnefilmen om Simba, Løvenes konge, har Disney (i Norge gjennom Fredhøis Forlag) gitt ut en rekke hefter/bøker for barn tilpasset forskjellige aldersgrupper. Innholdet er i grove trekk det samme som i filmen. Vi følger løveungen Simba som mister sin far og sammen med sine venner må kjempe mot de onde hyenene og den onde onkelen, før han kan innta sin rettmessige plass på løveklippen - som løvenes konge.

Bøkene for de eldste aldersgrupper er de som fungerer best. Hos de yngre blir det for lite fantasipirrende - især på billedsiden, som følger historien slavisk - men også språket kunne ønskes mer levende og barnslig.

Bøkene mangler i høy grad informasjon på coveret om hvilken aldersgruppe de er tiltenkt, for man må lese flere sider inn i hver av bøkene før man får et vist inntrykk av dette.

Det er deprimerende å se at Disney-konsernet, også når det gjelder bøker, sta står på det gamle tåpelige standpunktet om ikke å nevne andre navn enn gamle forlengst avdøde Walt Disney. Ikke vet vi hvem som har tegnet, fargelagt eller stått for teksten. Kun oversetteren Kari Engen har fått sitt navn med. Hun har gjort en grei jobb, men kunne fint ha frigjort seg fra originalen og forbedret tekstsiden. Den blir litt gumpetung, selvhøytidelig og forloren som det er.

Kurt Østergaard

Bra B.!

Willy B.
Vakre damer og blodig død
Den norske pocketbokas historie
1949 - 1994
304 sider, heftet
Bladkompaniet 1994

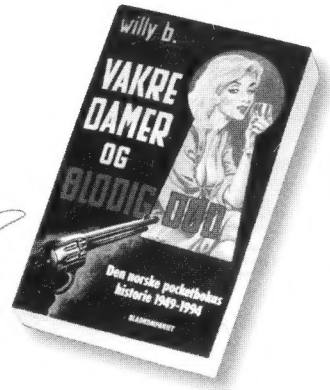

Bak denne boka ligger det et enormt arbeide og forskning. Et prosjekt bare en person med den rette form for galskap kunne gjennomføre, men så har det også blitt et unikt dokument. Om sant skal sies, fenger Willy B.'s lette skrivestil i en prosa som mange av de bøkene han skriver om, ofte manglet.

Starten på de norske pocketbøkene regnes fra 1949 med bokserien «Alle tiders forfattee». I de 45 årene pocketbøkene har dominert bokmarkedet i Norge er det utgitt et femsifret antall titler. Likevel er det få som har den minste anelse og kjennskap til pocketbøkenes historie. Det er denne reisen Willy B. fører oss gjennom. Han tar oss med til billigbøkene i forrige århundre, til Europa og England i 30-årene - fra Tauchnitz til Penguin - til starten i Norge med lødig klassisk og moderne litteratur. Via den store pocketbok-eksplosjonen i 1953, kommersialiseringen og amerikaniseringen på slutten av 50-tallet til kvallitets-billigbøker og dagens moderne, utvidede form.

Boken har et fullstendig indeks over samtlige utgivelser i Norge, med rikelige illustrasjoner på egne fargesider samt svart/hvitt bilder.

Det artigste med pocketbøker er at de er de store helters arena. Her er det plass for alle fra Sherlock Holmes og vår egen Knut Gribb via Norman Conquest og Helgenen til James Bond. Innen cowboy og wild west fra Zane Grey til Frank Grubers helter. Damenes roman samt Barbara Cartlands kjærlighetsheltinner. Willy B. belyser dem alle med en forbløffende innsikt.

Pocketbøker er ikke alltid bare kjærlighet og spenning. Et omslag til en utgave fra Fonna Forlag blir betegnet som som kanskje det norskeste av alle norske pocket-bokomslag, der et bunadskledd par svinger seg i dansen. «Norsk forfatter, norsk forlag, nynorsk tekst, handlingen lagt til de brede bygder, og når boka tilmed er trykt hos Stavanger Aftenblad, fortjener den betegnelsen Et lite stykke Norge »

Samlerverdien av eldre tegneseriehefter er stor og bare øker, der anmelderen aner at pocketbøkene vil følge i samme spor. Det har forøvrig allerede begynt. Førsteutgavene om Morgan Kane betales med store summer, hvis de er å oppdrive. Willy B.'s bok er heldigvis kjemisk fri for spekulasjoner om verdier og prisfastsetting på eldre pocketbøker, men det er ikke til å underslå at hans verk vil bli en nyttig rettesnor på leting etter sjeldne eksemplarer hos brukthandlerne. Her kan enda i dag gjøres et varp for en billig penge.

Den gjennomarbeidete boka har et eget kapittel om illustratørene til pocketbøkene. Blant disse billedkunstnere rager nok tegneren Sten Nilsen høyest. Som pensjonist er han fremdeles bosatt i Fredrikstad, der han ble født i 1921. Alle kjente tegnernavn er med: som Per Svinø, Arvid Michelsen, Axel Andersen, Harald Damsleth, for å nevne noen.

Omslagene og sjangeren på dem blir gjennomgått og utdypet. Det er også en egen omtale over barne- og ungdomsbøker i pocketformat. Lekkerbiskenen er spesialoversikten over alle norske forfatteres utgivelser i krim- og spenningsgenren.

Willy B.'s store oppslagsverk om norske pocketbøker bør være i enhver bokelskers eie. Det er boka om norsk hverdagslitteratur, bøkene som har fulgt oss på reisen, på stranden, i solveggen og overalt hvor fritiden pleies.

Kjell Steen

IMPORT

Franz the Kafka -Robert Crumb gjør Franz Kafka.

Introducing Kafka
David Zane Mairowitz og Robert Crumb
Kitchen Sink Press

Jeg må innrømme at jeg hadde store forventninger til denne utgivelsen. Kafka er en mine store favoritter. Han er både en av vår tids største forfattere og hans liv var også meget fascinerende. På min liste over personlige favoritter rager også Crumb høyt som en av de beste og viktigste amerikanske serieskaperne. Konstellasjonen Kafka/Crumb er muligens overraskende, men de har fellestrekk når det gjelder det selvransakende og til dels pessimistiske livssynet. De er begge outsidere i samfunnet, og drives av skapertrang og uttrykkelsesbehov mer enn av jakt etter status med sin kunst. Nå har det altså kommet ut en «lærebok i Kafka» skrevet av David Zane Mairowitz og illustrert av Robert Crumb.

Og la det være sagt med en gang; dette er ikke noen vanlig lærebok. Crumbs tegninger finnes på hver side i den nesten 200 sider lange boka, og innimellom finnes tegneseriesnutter av Kafkas historier. Det er også en sjeldent inspirert Crumb vi får servert. På briljant vis viderefører han Kafkas visjoner i egen strek. Den historiske settingen virker riktig både når det gjelder arkitektur og klær, samtidig som Crumb har tatt seg friheter i den kunstneriske bearbeidelsen av materialet både når det gjelder personer og omgivelser.

Til tross for glimrende tegninger synes jeg imidlertid dette blir ganske kjedelig og uengasjerende. Mairowitz tekst blir for oppstyltete. Vi kastes frem og tilbake mellom teksten og tegningene, og ofte består teksten av selvfølgeligheter som er godt nok illustrert i tegningene. I lange partier blir det hele et eller annet som verken er tekst eller tegneserie og som jeg derfor synes fungerer dårlig. Best er de partiene hvor vi får ren tegneserie (f.eks. bearbeidelsen av «En sultekunstner») og de lengre tekstpartiene hvor Crumbs tegninger blir rene illustrasjoner. Mairovitz og Crumb burde nok ha brukt mer tid på å finne ut hva de ønsket å lage, og dessuten samkjørt tekst og tegning bedre.

Personlig synes jeg nok også at mye av stoffet får noe lettvint behandling av Mairowitz, men det er mulig at den treffer målgruppen (lærebok i skolen?). Overgangen mellom biografi og Kafkas verker synes jeg også blir litt diffus. Kanskje de heller skulle konsentrert seg om noen enkeltverker og behandlet disse grundig, i stedet for en rask oppsummering av så mange? I det hele tatt er det mye som jeg synes ikke fungerer med teksten og stoffutvalget, men altså tegningene er meget gode og i seg selv verdt en titt.

Er du ukjent med Kafka er kanskje også boka bra som en innfallsport (den har også blitt utgitt i England som «Kafka for beginners»), selv om jeg da langt heller vil anbefale Kafkas originalverker eller Ernst Powells biografi «Et Liv» (Tiden 1991).

Erik Falk

Her finner du det du leter etter...

TEGN 1/87 (29,-)
Will Eisner (intervju & omtale), Indian Summer-debatten, John Kåre Raake, Donald-analyse.

TEGN 2/87 (29,-)
Don Martin, Hugo Pratt, Julius Svensen, Ivan Andreassen, Kent Aske Jensen, Cosey & Jonathan, Freddy Milton.

TEGN 3/87 (35,-)
Tema: Franske serier. Minoritetsserier, Jean «Moebius» Giraud, Jon Sveinbjørn Jonson, Vindens passasjerer, Tor Bomann-Larsen, Edgar P. Jacobs.

TEGN 4/87 (35,-)
Utstilling i Oslo, F'Murr, art spiegelman & MAUS, Jødenes polske lideleshistorie, Bomann-Larsen-intervju, Pusur/Garfield.

TEGN 1/88 (35,-)
Fantomet: Myte/virkelighet. Eirik Ildahl, Peter Haars & Kåmiks, Espen Schei, Mezieres & Christin, Japanske serier, Jerry Dumas.

TEGN 2-3/88 (64,-)
Jon Gisle, Serie-teori, Rock & tegneserier, Pesta: Ousland & Ildahl, Den mystiske mannen - serieklassiker (26 sider), Milton Carniff, Meningen med livet, Tyske motorsykler.

TEGN 4/88 (35,-)
Donald Duck: Carl Barks, tegnefilm, Walt Disney, Chr. Nielsen, Jodorowsky, Serier i Kenya.

TEGN 1/89 (35,-)
Knut Westad, Morten Myklebust, Ola A. Hegdal, Serieteori, Tintin-slakt, Sensur.

TEGN 2/89 (39,-)
Kunst & serier, Tardi & krigen, Bomann-Larsen, Krazy Kat, Skurker i tegneserier.

TEGN 3/89 (39,-)
Verdens dårligste serier, Robert Crumb, Svenske serier, Dialektikk i Donald. Serier & reklame.

TEGN 4/89 (39,-)
Batman: film & historie, Serieutdannelse, Finske serier, Humor, Damlog, MAD, Hits & Tits.

TEGN 1/90 (39,-)
Enki Bilal, 80-tallets beste serier, Katolsk bakholds-angrep, Gutta på skauen, Auclair, Klær i serier, Å snekre serier, utstilling, julebord & priser.

TEGN 2/90 (39,-)
Annie Goetzinger, Sergio Aragones, J. Lob, Midtsideplakat, Olaf Gulbrandsen-serie, Jersey.

TEGN 3/90 (39,-)
Dick Tracy: film & historikk, Knøttene 40 år, Knut Nærum, Serier i avis og i data, Chr. Nielsen, Propaganda-serier.

TEGN 4/90 (39,-)
Intervju med redaktører i Pyton og MAD, Verdens tøffeste melkemann, Tore Knutsen, Kunst & Håndverksskolen, Serier.

TEGN 1/91 (39,-)
Steffen Kverneland & De Knyttede never (!!!), Avistegneren Herb, Don Rosa, Carl Barks, Warner Brothers

TEGN 2-3/91 (64,-)
Arild Midthun, Terje Nordberg, Brian Bolland, Lena Ackebo, serier & data (innføring), Hal Foster & Alex Raymond, TEGN-index.

TEGN 4/91 (39,-)
Sussi Bech, Rocketeer, Amerikansk vold: nyere serier fra USA, Frank Miller, Dave Gibbons, TEGN i Tiden: kaniner, Satan, Sverige, Svineri på boks.

TEGN 1/92 (39,-)
Torpedo, Mandryka, Thore Hansen, Lord Horror, Sandman, Walt Kellys Pogo, Tegnefilm, Claus Deleuran.

TEGN 2/92 (39,-)
Tommy og Tigern, Gamle sex-serier, Serie-Seminaret i Oslo, Morten Myklebust, A. Moore: «Å skrive serier...»

TEGN 3/92 (39,-)
Canadiske serietegnere, Jonsson & Goetzinger, Hunt Emerson, Carsten Graabæk. Tyskland.

TEGN 4/92 (42,-)
Steffen Kverneland, Inkalill, Trygve Høiseth, Kontrakt med Gud, A. Moore: «Kunsten...», siste del.

TEGN 1-2/93 (64,-)
23 sider Kraftig Kost! Tegneserie-festivalen, Historiske serier, Mad, Holmberg, Journalister. 80 sider!

TEGN 3/93 (45,-)
12 sider Kraftig Kost, Historiske serier 2. del, Waldemar Hepstein, Lars Elling, Japanske serier.

TEGN 4/93 (42,-)
13 sider Kraftig Kost, Historiske serier 3. del, Håkon Aasnes, Charlie Christensen, Disneys mørke fortid.

TEGN 1-2/94 (72,-)
Intervjuer med Bård Enoksen og Peter Haars. Jasons ufullendte, spiegelman, Bagge og Clowes, svenske serier, Historiske serier 4. del, Serienorges mest elskede og hatede serier.

TEGN 3/94 (45,-)
Intervju med Barks, Emerson, Mykle, Dokken, Tefre, Plympton, No Comprendo-gutta, Borvik, russere og Andreassen. Samt artikler om Hårek, siste del historiske serier ..

TEGN 4/94 (45,-)
Asterix 35 år, Lars Opsahl med serie og artikkel, Solveig Muren Sanden .

TEGN 1/95 (45,-)
1. del av Bilal-artikkel, Nordiske seriemuseer, Comics 94, The Shadow, Canardo, Tank Girl, Maus CD-ROM, Lyd i serier, Kraftig Kost.

TEGN 2/95 (45,-)
Den store TEGNeseriekatalogen, Dave McKean, Norges første seriehefte.

Send din bestilling til:
TEGN, Westye Egebergsgt. 8c, 0172 OSLO.

Vervekampanjen 1995

Er du på utkikk etter noe å ha på veggene? I så fall er dette noe for deg. Nå setter nemlig TEGN i gang sin fantastiske vervekampanje, der topp-premien til den som verver flest er fire signerte trykk av Will Eisner til en verdi av 1000 kr!

Verver du *en* får du vår fantastiske T-skjorte, signert av Steffen Kverneland (se bilde på side 43). Verver du *enda en* får du i tillegg en pakke med album. Den som har vervet *flest* innen 31. desember får altså flott Eisnerkunst! Hvis flere har samme antall vervinger, så blir det trekning.

Premiene blir tilsendt ververen når abonnementene er betalt.

Klipp ut eller kopier og send , eventuelt fax inn (på nr. 22 36 07 70)

Jeg har vervet:

Navn: . . . . . .
Adresse: . . . . . .
Postnr: . . . . . .

Navn: . . . . . .
Adresse: . . . . . .
Postnr: . . . . . .

Jeg heter: . . . . . .

BREV

Kan sendes ufrankert i Norge. Adressaten betaler porto!

Svarsendingsavtale nr. 150260/19

Foreningsservice, Fellesinvest
St. Hanshaugen Postkontor
0131 Oslo

Sommerprogram for Maihaugen

Midt i Lillehammer finner du Maihaugen med sine 150 bygninger fra Lillehammer og Gudbrandalen. På Maihaugen kan du se hvordan de bodde; bonde og husmann, prest og håndverker. På Øygarden vil museet formidle arbeidslivet slik det kunne være på en gård for over 100 år siden.
I hovedbygget finner man flere utstillinger, samt møte- og konsertlokaler for 60 - 700 personer. I sommer ønsker vi Norsk Tegneseriesamling velkommen til Maihaugen.

Utstillinger:

• Bare Plast?	1. juni	-	3. september
• Teikneserien i Norge	29. april	-	15. oktober
• ... naturligvis?! Nordisk husflidsutstilling	15. juni	-	17. september
• De gamle verksteder	permanent		
• «Langsomt ble landet vårt eget» 10000 år på 1200 m²	permanent		

Arrangement:

• Håndverkets dag	11. juni
• St. Hans	23. juni
• Olsok	29. juli
• Barnas dag	27. august
• Gardsliv for 100 år siden	i juli

Åpningstider:

• Oktober - april	1100 - 1600.	Stengt på mandager.
• Mai og september	1100 - 1700.	Omvisning 1000 - 1500
• Juni - August	0900 - 1900.	Omvisning 1000 - 1700

Billettpriser:

Mai - September

Voksne	kr 60,-
Grupper/studenter/honnør	kr 50,-
Barn	kr 25,-
Familiebillett. 2 voksne og barn under 18 år	kr 145,-

Todagersbillett = 1½ dags billett.

Velkommen til et hyggelig museumsbesøk på Maihaugen.

MAIHAUGEN
DE SANDVIGSKE SAMLINGER
2600 Lillehammer
Tel: 61 28 89 00
Fax: 61 26 95 93